

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

Diplomová práce

Bc. Anna Vágnerová

KOMPARACE POLITICKÉHO VÝVOJE
KLDR A KOREJSKÉ REPUBLIKY

Olomouc 2014

Vedoucí práce: Mgr. David Hampl, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Komparace politického vývoje KLDR a Korejské republiky“ vypracovala samostatně a jen na základě uvedených zdrojů.

V Olomouci dne

Anna Vágnerová

Děkuji Mgr. Davidu Hamplovi, Ph. D. za odborné vedení, jeho cenné rady a připomínky při zpracování této diplomové práce.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 TOTALITNÍ SYSTÉM - CHARAKTERISTIKA	8
1.1 TOTALITARISMUS	8
1.2 O PŮVODU TERMÍNU TOTALITARISMUS	9
1.3 LEGITIMITA A TOTALITARISMUS	12
1.4 VNITŘNÍ KLASIFIKACE TOTALITARISMU	13
1.5 RYSY TOTALITARISMU	14
2 AUTORITÁŘSKÝ SYSTÉM - CHARAKTERISTIKA	16
2.1 O PŮVODU TERMÍNU AUTORITARISMUS	16
2.2 DEFINICE AUTORITÁŘSKÉHO SYSTÉMU	16
2.3 TYPOLOGIE AUTORITÁŘSKÝCH REŽIMŮ	20
2.4 MERKELOVA TYPOLOGIE	21
2.5 LEGITIMITA V AUTORITÁŘSTVÍ	22
2.6 KOMPARACE TOTALITNÍCH A AUTORITÁŘSKÝCH REŽIMŮ	23
3 POLITICKO – GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA KOREJSKÉ REPUBLIKY A KLDR	25
3.1 KOREJSKÁ REPUBLIKA.....	25
3.1.1 HISTORICKO – POLITICKÝ VÝVOJ JIŽNÍ KOREJE OD ROKU 1945	26
3.1.2 OBDOBÍ PRVNÍ A DRUHÉ REPUBLIKY 1948 – 1961	26
3.1.3 ÉRA PAK ČONH – HUIHO	28
3.1.4 ČON TU - HWANOVA PÁTÁ REPUBLIKA 1981 – 1988	29
3.1.5 ZAŘAZENÍ REŽIMU V RÁMCI TYPOLOGIE NEDOMOKRATICKÝCH REŽIMŮ	32
3.1.6 ŠESTÁ REPUBLIKA A VYHLÍDKY NA DEMOKRACII	32
3.1.7 KOREJSKÁ REPUBLIKA – SHRUTÍ	34
3.2 KOREJSKÁ LIDOVĚ DEMOKRATICKÁ REPUBLIKA	34
3.2.1 VZNIK KLDR	35
3.2.2 CHARAKTERISTICKÉ PRVKY TOTALITARISMU V KLDR.....	35
3.3 KOREJSKÁ REPUBLIKA A KLDR.....	43

4 HISTORICKÝ KONTEXT	44
4.1 DĚJINY KOREJE.....	44
4.2 JAPONSKÁ OKUPACE	46
4.3 Hnutí 1. BŘEZNA	47
4.4 MOBILIZACE A DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA.....	48
4.5 OSVOBOZENÍ, ROZDĚLENÍ	48
4.6 KOREJSKÁ VÁLKA	49
5 SOUČASNÉ TENDENCE VE VZTAHU KOREJSKÉ REPUBLIKY A KLDR....	54
5.1 VÝVOJ VZTAHŮ MEZI KOREJSKOU REPUBLIKOU A KLDR.....	54
5.2 ZAHRANIČNÍ POLITIKY JEDNOTLIVÝCH JIHOKOREJSKÝCH PREZIDENTŮ	55
5.2.1 ZAHRANIČNÍ POLITIKA RO THA – UA.....	55
5.2.2 ZAHRANIČNÍ POLITIKA KIM JONG – SAMA.....	56
5.2.3 ZAHRANIČNÍ POLITIKA KIM TĚ – DŽUNGA	57
5.2.4 ZAHRANIČNÍ POLITIKA RO MU – HJONA	57
5.2.5 ZAHRANIČNÍ POLITIKA I MJONG – BAKA.....	58
5.2.6 ZAHRANIČNÍ POLITIKA PAK KUN – HJE.....	59
5.3 SUNSHINE POLICY	59
5.4 ŠESTISTRANNÉ ROZHOVORY	61
5.5 BUDOUCNOST VE VZTAHU MEZI KLDR A KOREJSKOU REPUBLIKOU	62
6 PEDAGOGICKÁ APLIKACE ZVOLENÉHO TÉMATU VE VÝUCE.....	66
6.1 RÁMCOVÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY	66
6.2. ZAŘAZENÍ TÉMATU KOMPARACE POLITICKÉHO VÝVOJE KLDR A KOREJSKÉ REPUBLIKY V RÁMCI RVP	68
6.2.1 ZEMĚPIS (GEOGRAFIE)	68
6.2.2 DĚJEPIS	68
6.2.3 VÝCHOVA K OBČANSTVÍ / OBČANSKÝ A SPOLEČENSKOVĚDNÍ ZÁKLAD	69
6.2.4 PRŮŘEZOVÉ TÉMA VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA.....	70
6.2.5 PRŮŘEZOVÉ TÉMA VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH	70

6.2 NÁVRH ČASOVĚ – TÉMATICKÉHO PLÁNU	71
6.3 NÁVRHY ZPŮSOBŮ OVĚŘENÍ VÝUKOVÝCH CÍLŮ.....	74
ZÁVĚR	81
SEZNAM ZKRATEK	83
PRAMENY A LITERATURA	84
ELEKTRONICKÉ ZDROJE	86
SEZNAM PŘÍLOH	
ANOTACE	

ÚVOD

Cílem diplomové práce je komparace politického vývoje Korejské lidově demokratické republiky a Korejské republiky. Součástí diplomové práce budou také didaktické materiály určené k praktickému využití ve výuce na gymnáziích.

Tato diplomová práce bude rozdělena do šesti hlavních kapitol. První kapitola se bude věnovat vymezení pojmu totalitarismus. Budou zde stanoveny jednotlivé podmínky, jež by měla daná země splňovat, aby mohla být považována za totalitní. Stanovením určitých teoretických východisek se zabývala řada politologů, je proto důležité uvést jejich jednotlivé definice a možnou komparaci.

Druhá kapitola bude zaměřena na definování pojmu autoritářství. Budou zde uvedeny jednotlivé typologie autoritářských režimů a jejich typické rysy. Následně bude provedena komparace totalitních a autoritářských režimů.

Třetí kapitola bude věnována politicko – geografické charakteristice Korejské republiky a Korejské lidově demokratické republiky. Kapitola bude obsahovat politický vývoj Korejské republiky a KLDR od roku 1945 a charakteristiku vlád jednotlivých panovníků.

Čtvrtá kapitola se bude zabývat historickými souvislostmi vývoje na Korejském poloostrově. Po celou dobu své existence se Korejské státní útvary musely vyrovnávat s vlivem sousedních národů, což ovlivnilo jejich budoucí vývoj. Je tedy nezbytné uvést události, jež předcházeli vzniku dvou sousedících, ale ideologicky zcela odlišných států.

Pátá kapitola objasní současný vztah mezi Korejskou republikou a KLDR. Kapitola vymezí vývoj vztahu mezi Jižní a Severní Koreou, zahraniční politiky jednotlivých jihokorejských prezidentů a pokusí se nastínit možné budoucí koncepty ve vzájemném vztahu mezi oběma státy.

Šestá kapitola bude zaměřena na pedagogickou aplikaci daného tématu do výuky. Pozornost bude věnována jednotlivým vzdělávacím předmětům a vzdělávacím oblastech, ve kterých je možné dané téma ukotvit.

Tématu diplomové práce se věnují autoři české i zahraniční literatury. Pro teoretické zpracování a definování základních pojmů budou důležité zejména publikace Původ totalitarismu od Hannah Arendtové a Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů od Stanislava Balíka. Pro vytvoření přehledu historických souvislostí bude jako zdroj informací důležitá publikace Dějiny Koreje od Eckerta Cartera.

Co se týče analýzy současné situace budou podnětné nejen zahraniční, ale i české, internetové zdroje představující vhodný zdroj aktualizace.

1 TOTALITNÍ SYSTÉM - CHARAKTERISTIKA

Totalitní a autoritářské režimy patří k významným politickým tématům. Již více než půl století se jedná o jednu z oblastí, jimž je věnována velká pozornost. Ve 2. pol. 20. stol. počet demokratických režimů dosahoval alespoň poloviny režimů nedemokratických.¹

Charakteristikou totalitarismu se zabýváme z důvodu porozumění režimu v Korejské lidově demokratické republice, kde tento systém přetrvává již šedesát let.

1.1 TOTALITARISMUS

Termín totalitarismus pochází od italských odpůrců Mussoliniho fašistického režimu. Zřejmě poprvé jej použil Giovanni Amendola. Roku 1923 označil Mussoliniho vládu jako totalitní. Kritizoval postupné kontrolování parlamentu a jeho násilné ovládnutí veškerého veřejného života. G. Amendola tak vystihl jeden ze základních rysů totalitarismu.²

Nové prvky ve fašismu poté popsal socialista Lelio Basso. Všiml si, jak režim sám sebe chápe jako reprezentanta národa, popírá právo na existenci jakékoliv opozice a ze všech státních orgánů, parlamentu, soudů a ozbrojených sil se staly pouze jakési nástroje jedné vládnoucí strany.³

Mezi hlavní propagátory výrazu totalitní a totalitarismu se stal hlavní ideolog fašismu Giovanni Ventile, který však změnil jejich vnímání z negativního na pozitivní. „Podle něj totalitní povaha vhodně vystihuje vyzrálou, tj. na stát orientovanou podobu fašismu, které fašistické hnutí dosáhlo po překonání své heorické fáze.“⁴ Byl to tedy především G. Ventile, který ovlivnil Mussolinoho, jež poté oba pojmy zařadil do běžného politického slovníku italských fašistů.

¹ BALÍK, S. *Totalitní a autoritativní režimy*. [online]. digilib.phil.muni.cz [citováno 26.12. 2013]. Dostupné z WWW: <http://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/102299/C_Historica_54-2007-1_5.pdf>.

² DOBEŠ, J. *Totalitarismus mezi ideologií a teorií*. [online]. Studie a eseje [citováno 15.09 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.dejinyteoriekritika.cz/Modules/ViewDocument.aspx?Did=137>>.

³ Tamtéž

⁴ BALÍK, S. *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*. Praha: Dokořán, 2004, s. 22

Jako politický koncept je totalitarismus spojen s hodnocením bolševismu a nacismu. Ve 2. pol. 20. stol. probíhal mezi vědci zabývajícími se společenskými vědami spor, zda se s totalismem můžeme setkat ve všech historických etapách, či zda se jedná o výraz ryze moderní doby. Vyskytly se odlišné i shodné názory. Skupina filozofů a historiků, např. Edward H. Carr, Karl R. Popper, Jakob L. Talmon, Vladimír Čermák – tvrdila, že totalitarismus je rys, jež náleží lidské povaze již od počátku dějin. Tito badatelé tedy zastávali názor, že se v průběhu celé historie lidstva můžeme setkat s režimy naplňujícími charakteristiky totalitarismu. Totalitní prvky lze nalézt již v politických systémech starověké Sparty, středověké inkvizice, Kalvínovy Ženevy nebo jakobínské Francii. Vládcové se v těchto zemích snažili o úplné potlačení lidské svobody a o naprosté podchycení lidských bytostí. Totalitarismus je tak dle tohoto názoru nedílnou součástí lidské existence a připomíná její horší, nebezpečnou stránku. Napomáhá totiž upokojit touhu některých lidí po „lidském mase a krvi“.⁵

Opačný názor zastávala skupina vědců a filozofů mezi něž patřily např. Hannah Arendtová, Giovanni Sartori, Juan José Linz. Tvrdili, že společenské a hlavně technické podmínky neumožnily spartským tyranům ani M. Robespierrovi ovládat společnost a každého občana úplně. Proto tedy tvrdí, že totalitarismus je projevem, a měl by být spojován, pouze s moderní společností. Pouze v takové společnosti pak mohou vládcové použít potřebné technologické nástroje, které jim pomohou k jejímu naprostému ovládnutí.⁶ Až tato (naše) společnost postrádá jakékoliv přirozené vazby, její členové žijí spíše izolovaně. Vládcové tedy v tomto případě mohou získat skutečně absolutní moc, přirozeně za pomoci nových, moderních a technologických nástrojů. Tuto moc poté mohou použít k naprostému ovládnutí celé společnosti.⁷

1.2 O PŮVODU TERMÍNU TOTALITARISMUS

První pokus o definování pojmu totalitarismus lze nalézt v publikaci *Encyclopaedia of The Social Sciences* (1934) pod heslem stát. Ke konci 40 let 20. stol. se totalitarismu věnoval např. Evropan Raymond Aron. Ve své práci *Demokracie a totalitarismus*, jež vychází z jeho přednášek, se nejprve zamýšlí nad základním pojmem celého problému.

⁵ BUDIL, I. *Totalitarismus*. Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2005, s.13

⁶ ŠTĚPÁNKOVÁ, J. *Původ a vývoj totalitarismu*. Brno: Masarykova Univerzita – bakalářská práce. 2011, s.6

⁷ BUDIL, I. *Totalitarismus*. Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2005, s.13

Tímto termínem je politika. Základní kategorií, dle které R. Aron třídí jednotlivé systémy, je počet politických stran. Vymezuje zde také charakteristické znaky nejen demokracie, ale i totalitarismu. R. Aron stanovuje pět základních prvků, které vymezují fenomén totalitarismu:

1. jedna strana má monopol na moc
2. existence ideologie, jež je absolutní autoritou a stává se státní pravdou
3. tato pravda se šíří pomocí monopolu prostředků násilí a přesvědčování
4. ekonomické a profesní aktivity jsou podřízeny státu, stávají se jeho součástí, jsou ovlivněny ideologií
5. vše je státní činnost, jakákoliv chyba (i profesní činnosti) je chybou ideologickou.

Tyto různé elementy bývají spojeny, ale není tomu tak nutně, ne vždy musí režim monopolní strany vyústit v takovou krajní formu teroru.⁸

Avšak těžiště bádání, jež se orientovala tímto směrem, leželo ve Spojených státech Amerických. Mezi teoretiky, kteří se snažily vymezit tento pojem, řadíme např. Ernsta Fraenkela, Franze Neumanna či Sigmunda Neumanna. Patrně nejvlivnějšími se ukázaly být spisy Carla Joachima Friedricha a Zbigniewa Brzezinského a Hannah Arendtové z 50. let 20. stol. Tito autoři jsou dnes považováni za průkopníky teorie totalitárních režimů.⁹

V práci *Jedinečný charakter totalitářské společnosti* C. J. Friedrich spolu s Z. Brzezinským definovali šest hlavních rysů totalitního režimu: oficiální ideologie, kterou musí všichni členové společnosti přijímat a akceptovat, jediná masová politická strana, monopol na kontrolu všech prostředků ozbrojené moci, informační monopol této strany, systém psychologické i fyzické kontroly společnosti prostřednictvím policie, která využívá teroristické prostředky.¹⁰

Trochu odlišný pohled zvolila Hannah Arendtová. Jedná se o jednu z nejznámějších osob, jež se zabývaly politickou filozofií. Její největší dílo vyšlo roku 1951 pod názvem *Původ Totalitarismu*. Na totalitarismus nepohlíží výhradně systémově. Klíčovou kategorií pro ni představuje ideologie a snaha proniknout do života společnosti. Nejvyšší vrstvu organizace totalitních hnutí tvoří okruh okolo vůdce. „*Totalitní vládcové stojí*

⁸ ARON, R. *Demokracie a totalitarismus*. Brno: Atlantis, 1993. s. 158 - 160

⁹ KUBÁT, M. *Nedemokratické politické režimy*. [online]. kap.zcu.cz [citováno 15.09 2013]. Dostupné z WWW: www.kap.zcu.cz/index.php?soubor_id=1336

¹⁰ BLAŽEK, P. *Teorie totalitarismu a koncept radikální proměny venkova*. [online]. www.wold.pef.czu.cz. [citováno 15.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.wold.pef.czu.cz/kolektivizace/documents/totalitarismus.pdf>

před podvojnou úlohou, která se zprvu zdá být rozporná až k absurdnosti: musí na jedné straně ustavit fiktivní svět hnutí jako hmatatelnou fungující každodenní realitu, a na druhé straně musí zabránit vývoji tohoto nového světa k nové stabilitě, neboť stabilizace jeho zákonů a institucí by určitě zlikvidovala hnutí samo a s ním i naději na konečné dobytí světa.“¹¹ Vládcové se nespokojí pouze s výkonem moci, jejich cílem je vytvoření „nového člověka“. K tomu politické elitě slouží teror a masová ideologická indoktrinace. Prvním krokem k totální nadvládě je zničit v člověku právní osobu, dalším je „zabití“ morální osoby v člověku tím, že je znemožněno mučednictví. Nikdo již nevěří, že protest má jakoukoliv hodnotu. H. Arendtová tvrdí, že totalitní ideologie neusilují o přeměnu vnějšího světa či společnosti, ale o přeměnu lidské přirozenosti.¹² Totalitní systém se snaží lidi co nejvíce izolovat, ničit jejich vzájemné vztahy. Jedině zcela izolovaný jedinec je totiž schopen naprosté loajálnosti, kterou režim potřebuje. V průběhu procesu izolace jedinců sehrávaly důležitou roli koncentrační tábory, kde jsou lidé v hrozných podmínkách zcela odříznuti od světa. Cílem totalitních hnutí je ovládat celou lidskou rasu, členové by měli vidět smysl života pouze v příslušnosti k hnutí.¹³

Z pozdějších prací je potřeba zmínit také Giovannioho Sartoriho. G. Sartori vymezil pro něj podstatné znaky totalitarismu, mezi něž uvedl: úplné rozšíření a pronikání moci státu, ideologizaci politiky v podobě politického náboženství.¹⁴ Nedomnívá se však, na rozdíl od H. Arendtové či R. Arona, že teror je nezbytný pro tento typ režimu. Považuje jej spíše za příklad patologického jevu. Termín totalitarismus je spojen zejména s moderní dobou. G. Sartori tvrdí, že podstata většiny znaků totalitarismu je podmíněna technologií, ta umožňuje proniknutí moci do všech složek života člověka a uvěznění společnosti v rámci státu.¹⁵

G. Sartori, jako jediný z badatelů zmínil, že žádný politický systém není statický, ale dynamický. Vymezil tedy dvě fáze systému. Tvrdí, že všeobecný teror, permanentní čistky, vyhlazovací tábory, to vše jsou „předrutinní“ charakteristiky, jež spadají do fáze prosazování totalitárního režimu. Jakmile dojde k fázi stabilizace režimu, která je dána jeho rutinností, fyzický teror poleví.¹⁶

Výzkumu nedemokratických režimů se věnoval i španělský politolog Juan José Linz. Vycházel z již dříve zmíněných definic C. Fridricha a Z. Brzezinského

¹¹ ARENDT, H. *Původ totalitarismu*. Praha: Oikoymenth, 1996. s. 550

¹² Tamtéž, s. 672

¹³ Tamtéž, s. 634 - 637

¹⁴ SARTORI, G. *Teória demokracie*. Bratislava: ARCHA, 1993, s. 204

¹⁵ Tamtéž, s. 199

¹⁶ BALÍK, S. *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*. Praha: Dokořán, 2004, s.38

a na počátku 70. let 20. stol. vymezil tři podmínky, jež musí splňovat systémy, aby mohly být označeny přídatkem totalitní: 1. Musí existovat jediné centrum moci (nemusí být jednolitě). 2. Život ve společnosti totálně ovládá a řídí ideologie, která vše vysvětluje. Právě z ní odvozují vládnoucí skupiny svůj mandát. 3. Ve společnosti probíhá masivní politická mobilizace, obyvatelé jsou nuceni k aktivní účasti na politickém životě a měli by být nadšeni pro plnění všech společenských úkolů, aktivně se zapojovat do činnosti strany a jejich četných monopolních masových organizací.¹⁷

Mezi přední české autory, jež se zabývají totalitarismem je řazen Vladimír Čermák. Ve své knize *Otázka demokracie I.* vymezuje totalitarismus jako systém, který chce naprosto destruovat lidskou psychiku a získat absolutní kontrolu nad celou společností. Totalitární tendence mají dle V. Čermáka své kořeny v oblasti psychické struktury jednotlivce i společnosti. Totalitarismus je nutno chápat v kontextu celého myšlenkového vývoje lidstva a vědomého úsilí o kontinuitní zlom existujícího hodnotového procesu.¹⁸

1.3 LEGITIMITA A TOTALITARISMUS

Legitimita je klíčovým pojmem souvisejícím s vládnutím, a to demokratickým i nedemokratickým. Každá politická moc vyžaduje legitimitu a pokud ji nemá, upadá. Pojem legitimacy je chápán jako zdůvodnění a ospravedlnění existence a fungování režimu.

V demokratických režimech odvozuje vláda svoji legitimitu z výsledků svobodných a soutěživých voleb, ve kterých zvítězila. Avšak v nedemokratických systémech tento základní prvek (svobodné volby) chybí. Vůdčí síly tedy potřebují pro svoji existenci jiné racionální či přijatelné zdůvodnění.

Totalitní režimy přeci nemohou dosáhnout legitimacy, nemohou být legitimní. Avšak novější výzkumy prováděné v 70. a 80. letech 20. stol. tento přísný názor přehodnotily a ukázaly, že tato otázka není tak jednoduchá a přímočará. Existence představy jiného politického uspořádání je pro politickou elitu velmi nebezpečná, dokonce nebezpečnější než nespokojenost, nedůvěra nebo neposlušnost. Ztráta víry v systém může vést až k erozi legitimacy a jeho pádu.¹⁹

¹⁷ BALÍK, S. *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*. Praha: Dokořán, 2004, s. 38 - 39

¹⁸ ČERMÁK, V. *Otázka demokracie I. Demokracie a totalitarismus*. Praha: Academia, 1992. s. 127

¹⁹ BALÍK, S. *Totalitní a autoritativní režimy*. [online]. digilib.phil.muni.cz [citováno 26.12. 2013].

Dostupné z WWW: <http://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/102299/C_Historica_54-2007-1_5.pdf>.

V rámci totalitárního režimu tedy můžeme vymežit několik typů legitimacy, jejich počet je však nižší než v případě autoritarismu. Je to především teologická legitimita, ritualistická legitimita a ideologická legitimita. Všechny tyto typy se poté navzájem kříží.

Podstatou teologické legitimacy je dovolávání se cílů a hodnot, a ne výsledků. Cíl je přitom nejasný a tudíž dovoluje vládcům se přizpůsobovat aktuálním potřebám. (Aby bylo možné realizovat nadvládu rasy, je nutné vyhubit všechny nepřátelské rasy a zajistit životní prostor.)

Ideologická legitimita se projevuje existencí ideologie, jež je uváděna jako jeden z předních charakteristických znaků totalitarismu. Zpochybňování ideologie vede až k smrtelnému nebezpečí pro jedince. Ideologie je všudypřítomná a prohřešky vůči ní jsou chápány jako útok a přísně postihovány.²⁰

Ritualistická legitimita je také považována za velmi důležitou. Zejména komunistický totalitarismus fungoval jako vnitřně protikladný. Jiným způsobem byl prezentován ideologicky, ale v praxi fungoval odlišně. Jelikož je ideologie základem režimu, je nutné tento protiklad eliminovat. Je zapotřebí předstírat, že vše je ve vzájemném souladu. Skutečnost je tedy postupně zastupována fikcí a děje se tak pomocí rituálů, jež jsou v totalitarismu vnucovány všem obyvatelům. Typickým příkladem je povinnost účastnit se voleb, ačkoliv jsou nesoutěživé, vyvěšování praporků, povinná participace na různých manifestacích či speciálních brigádách.²¹

1.4 VNITŘNÍ KLASIFIKACE TOTALITARISMU

Co se týče vnitřní klasifikace totalitarismu, jedná se o velmi obtížný úkol a nabízí se zde řada různých pohledů. Polická věda, podobně jako ostatní společenské vědy, má zájem o zpřehlednění společenské reality, je však velmi ošemetné pokoušet se třídit něco tak proměnlivého.

Pro badatele, který by chtěl přehledně roztrždit kategorii totalitních režimů na základě přesně stanovených kritérií, se vynořují otázky – co s počátečními či konečnými fázemi existence těchto režimů, které mohou mít odlišný charakter než daný realizovaný

²⁰ BALÍK, S. *Totalitní a autoritativní režimy*. [online]. digilib.phil.muni.cz [citováno 26.12. 2013]. Dostupné z WWW: <http://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/102299/C_Historica_54-2007_1_5.pdf>.

²¹ BALÍK, S. *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*. Praha: Dokořán, 2004, s. 73 – 77

režim? Tento problém vyřešil J. J. Linz svými dvěma kategoriemi režimů pretotalitních a posttotalitních.²²

Německý politolog Wolfgang Uwe Friedrich, člení totalitní režimy na tři kategorie – teroristické, byrokratické a teokratické. Do první kategorie spadá Sovětský svaz pod vládou Lenina a Stalina, Čína pod Mao Ce – tungem, Severní Korea, Pol Potova Kambodža, Hodžova Albánie, krátké období ve Španělsku a německá Třetí říše. Dle jeho názoru se jedná o totalitní režimy, jež naplňují charakteristiku totalitarismu s tím, že teror zde zaujímá přední místo. Jelikož se ve své práci zaměřuji i na Korejskou lidově demokratickou republiku, je pro mě toto členění důležité.

Do kategorie byrokratických totalitních režimů spadá Východní blok po Stalinově smrti a Čína od smrti „velkého kormidelníka“ Maa až po dnešek. Režim zde nepracuje racionálně, ale veškerou činnost podřazuje ideologii. Mezi politickou elitu se mohou propracovat pouze osoby zcela oddané této vládnoucí ideologii. Třetí kategorie poté vznikla spolu se vzrůstem islámského fundamentalismu.²³

O přesnější klasifikaci se pokusil německý politolog Wolfgang Merkel. V jeho typologii nalezneme pokus o zahrnutí co největšího počtu nedemokratických režimů moderních dějin. Merkel tedy rozeznává tři základní druhy totalitních režimů. 1) Komunistické totalitní režimy – Sovětský svaz v době Stalinovy vlády, Čína pod Mao Ce – tungem, Kambodža v době vlády Pol Pota, Severní Korea, Albánie Envera Hodži a další. 2) Fašistické totalitní režimy – jež rozlišil na fašistické autoritativní a totalitní. Mezi fašistické totalitní režimy řadí pouze německou Třetí říši (1938 – 1945). 3) Teokratické totalitní režimy – moderní dějiny znají tento režim pouze v jedné podobě, a to islámské. Nejedná se o režim čistě náboženský, ale o vládu osob, jež ponížily náboženství na ideologii. Jako příklad Merkel uvádí Írán pod vládou Chomejního či talibánskou éru v Afghánistánu (1997 – 2001).²⁴

1.5 RYSY TOTALITARISMU

V teoretických pokusech o vymezení fenoménu totalitarismu lze najít několik charakteristických rysů, jež jsou pro něj příznačné.

²² BALÍK, S. *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*. Praha: Dokořán, 2004, s. 44

²³ Tamtéž, s. 73 – 77

²⁴ Tamtéž, s. 46 – 47

Totalitarismus je politické uspořádání, jež je založeno na principu ovládnutí jedince. Tam, kde se dostal totalitarismus k moci, vytvořil nové politické instituce a zároveň zničil všechny místní společenské i politické tradice.

Totalitní nadvláda vždy proměnila třídy v masy, přesunula veškerou moc z rukou armády do rukou tajné policie a nahradila stranický systém masovým hnutím.

Totalitarismus deformuje člověka, z něj se postupem času stává izolovaný jedinec. V zemi existuje strana (nebo hnutí), která je středem všeho politického i společenského života. Veškeré společenské funkce jsou stranou zaštitovány, mimo ni nemůže být nic.

Celá společnost je podřízena ideologii, která vysvětluje veškerou realitu a ospravedlňuje všechny prostředky použité politickou elitou.

Tyto režimy jsou přirozeně aktivistické. Ke svému přežití nutně potřebují aktivní účast občanů. Společnost ovládá teror, jež může mít formu jak fyzického násilí, tak psychologickou. Obyvatelé jsou kontrolováni tajnou policií. Totalitární režimy mají stvořitelské a šířitelké ambice. Prostřednictvím své ideologie a teroru chtějí vytvořit nového člověka. Bytost, jež bude oproštěna od všeho starého.²⁵

Život jedince je v totalitních státech do posledního detailu ovlivňován a usměrňován. Každý náznak neuposlechnutí je tvrdě trestán.

Nebezpečí totalitarismu nastává zejména v době nějaké krize, kdy se lidé snaží najít řešení co nejrychleji. V krizi mnoho občanů volá spíše po vládě silné ruky, hrozí zde tedy odklon od demokratického režimu. „*Zkušenosti režimů jediné strany i zemí demokratických potvrzují, že lidé, dokonce vzdělaní lidé, podléhají snadno ideologiím více nebo méně absurdním. Koneckonců za jistých okolností je kdokoli ochoten věřit čemukoli.*“²⁶ Zkoumání a srovnávání nedemokratických režimů považují za potřebné, ovlivňují vývoj celé společnosti i jedince. Je tedy nutné tyto systémy rozpoznávat a zvažovat možnosti prevence.

²⁵ KUBÁT, M. *Nedemokratické politické režimy*. [online]. kap.zcu.cz [citováno 15.09 2013]. Dostupné z WWW: www.kap.zcu.cz/index.php?soubor_id=1336

²⁶ ARON, R. *Demokracie a totalitarismus*. Praha: Atlantis, 1965, s. 180

2 AUTORITÁŘSKÝ SYSTÉM - CHARAKTERISTIKA

Historie 20. stol. zaznamenala existenci několika samostatných politických režimů, jež sice naplňovaly charakteristiky demokracie nebo totalitarismu, ale nesměřovaly ani k jednomu z těchto systémů. Jedná se o nejrůznější typy autoritářských režimů, které svoji legitimitu nečerpají ze svobodných voleb, ale na druhou stranu neusilují o ovládnutí jednotlivce a společnosti.

Jelikož se ve své práci zaměřuji na Korejskou republiku (Jižní Koreu), která během svého vývoje prošla i autoritářským režimem, je pro mě charakteristika tohoto typu systému nezbytná.

2.1 O PŮVODU TERMÍNU AUTORITARISMUS

Výraz autoritarismus vychází ze slova autorita. Avšak jedná se o dva zcela odlišné pojmy. Autorita je starým latinským výrazem, jedná se o pozitivní pojem. Pro demokracii je nezbytná. Znamená morální vliv, autorita nás do ničeho nenutí a nebere nám svobodu.²⁷ Autorita je spíše forma moci, která vyrůstá ze spontánního uznání, a její účinnost vychází z toho, že je jí nasloucháno. Jedná se o moc založenou na prestiži a úctě.

Na druhou stranu pojem autoritarismus obnáší spíše negativní konotaci, naznačuje překročení a zneužití autority.²⁸

V českých zemích se paralelně k pojmu autoritativní používá i pojem autoritářský, diskuse o jejich adekvátním používání neustále probíhá. Upřednostňován však bývá spíše pojem autoritářský, jenž má mít negativnější konotaci. Z tohoto důvodu je v této práci používán výraz autoritářský. Termín autoritativní se zde objevuje pouze tehdy, pokud je předmětem citace.

2.2 DEFINICE AUTORITÁŘSKÉHO SYSTÉMU

Již v první polovině 20. stol. řada autoritativních vládců prezentovala vlastní koncepcce autoritářství. Rakouský politik Engelbert Dolfusso v roce 1933 prezentoval velmi umírněnou koncepci založenou na šesti hlavních tezích: vláda jakožto reprezentant

²⁷ BALÍK, S. *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*. Praha: Dokořán, 2004, s. 48

²⁸ SARTORI, G. *Teória demokracie*. Bratislava: ARCHA, 1993, s. 197

státu by se měla vyznačovat autoritou, cílem této vlády je sjednocení mnohých duševních i materiálních zájmů lidí, autoritativní vedení reprezentuje stát jako celek, autorita je uspořádanou mocí a neznamena diktaturu, stát je založen na hierarchii, podpora společnosti institucím by měla vycházet s velké škály duševních svobod a ne z jednoho světónázoru.²⁹

Velký průlom ve studiu autoritářství však zaznamenal Juan José Linz, který propracoval svůj koncept autoritářských režimů na situaci ve Španělsku pod vedením Franka. Autor tento režim definuje jako „*politický systém s limitovaným, neodpovědným politickým pluralismem, který nemá vypracovanou tvůrčí ideologii, ale opírá se o výraznou mentalitu, bez extenzivní či intenzivní politické mobilizace (vyjma některých etap svého vývoje), ve kterých vůdce či výjimečně malá skupina uplatňuje moc uvnitř formálně špatně definovaných, avšak předvídatelných hranic.*“³⁰

Omezený pluralistický faktor je jedním z nejvýraznějších rysů těchto režimů. V autoritářských režimech často dochází k institucionalizaci politické participace. Režim často určuje, které organizace mohou působit a nutí občany ke členství. Politikové, jež se dostávají k moci, obvykle pocházejí z vlivnějších společenských skupin. Svoji pozici ale neodvozují pouze z podpory těchto skupin, získávají ji i z důvěry, kterou v ně vládce vložil, když povolil jejich existenci. Postavení těchto politiků se tedy spíše odvozuje z vůle vládnoucího jedince nebo skupiny.³¹

Neustálý proces zařazování nových „členů“ tak představuje mechanismus, kterým se nejrůznější sektory nebo instituce zapojují do systému. Režim toleruje – někdy dokonce přímo podporuje – existenci několika organizací, které mohou mít politický přesah. Vše však pod jednou podmínkou: žádná z nich nesmí zpochybňovat samotnou podstatu režimu, musí být vůči němu loajální. Pluralismus je patrnější spíše v oblastech, které se politiky tolik nedotýkají – ve sféře sociální či ekonomické. Autoritářské režimy dávají poměrně velký prostor církvím, univerzitám, soukromé sféře podnikání apod.³²

Ve výše uvedené definici je užito pojmu mentalita. Jednotlivé typy autoritářských režimů budou v následné typologii rozlišovány i na základě jejich postavení na kontinuu mentalita – ideologie. Pojem ideologie je sám o sobě velmi sporný. Může označovat všechny soubory politických idejí (liberalismus, konservatismus, socialismus,

²⁹ BALÍK, S. *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*. Praha: Dokořán, 2004, s. 50

³⁰ Tamtéž, s. 50.

³¹ BALÍK, S. *Mezi demokracií a totalitarismem*. Brno: Masarykova Univerzita – diplomová práce. 2000, s.15

³² BALÍK, S. *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*. Praha: Dokořán, 2004, s.52

komunismus, nacionalismus, fašismus, anarchismus, feminismus, apod.). Na druhé straně má i pejorativní význam ve smyslu dogmatický, doktrinářský, extrémní atd.³³

J. J. Linz a jeho následníci se přiklánějí k definici liberálních autorů, Karla Poppera či Daniela Bella, kteří používali pojem ideologie spíše v negativním smyslu. „*Ideologii považovali za uzavřený systém politického myšlení, který si nárokuje monopol na pravdu, snaží se vysvětlit všechno a přitom odmítá tolerovat jiné názory či opoziční teorie.*“³⁴ Na vzniku a vývoji ideologií se podílejí intelektuálové, často jsou zveřejňované v psané formě v podobě nějaké kultovní knihy. Ideologie se relativně snadno šíří mezi masami.

Zatímco ideologie je spíše obsahem myšlení, mentality jsou způsoby myšlení a cítění. Mentalita je obecně charakterizována obecnými hodnotami jako patriotismus, vlastenectví, pravda, ekonomický rozvoj, sociální spravedlnost, maximálně srozumitelné pro většinu sociálních vrstev. Existuje několik druhů mentalit, které autoritativní režimy užívají – úřednická, vojenská, církevní, atd.³⁵

Mentalita je intelektuální postoj, ideologie intelektuální obsah. Mentalita nemá přesně určený tvar, je proměnlivá, zatímco ideologie je pevně tvarovaná. V ideologiích jsou silně obsaženy utopické a futuristické elementy. Mentality jsou bližší přítomnosti a minulosti. Mentality se hůře šíří mezi masami, nejsou tak snadno využitelné v procesu vzdělávání. Existuje zde také menší pravděpodobnost, že se dostanou do rozporu s náboženstvím nebo vědou.³⁶

Je možno konstatovat, že rozpor mentalita vs. ideologie by měl být chápán jako konflikt dvou krajních extrémů. Proto, jak již bylo uvedeno, jsou autoritativní režimy klasifikovány i podle svého postavení na kontinuu mentalita – ideologie. Oběma nejkrajnějším pólům se tak přibližují byrokraticko – militaristické a posttotalitní režimy, jež jsou vysvětleny níže. Zbývající typy režimů kombinují jednotlivé složky ideologií a mentalit.³⁷

V definici autoritářských režimů lze nalézt odkaz na nepřítomnost extenzivní či intenzivní mobilizace, s výjimkou určitých období vývoje. Stupeň mobilizace nebo jeho opaku – depolitizace – hraje podstatnou roli v rozlišování jednotlivých autoritářských režimů. Některé režimy při svém ustavování používají mobilizace svých sympatizantů a docílí tím zapojení značné části obyvatelstva. K tomuto kroku jsou vůdčí politiky často

³³ BALÍK, S. *Mezi demokracií a totalitarismem*. Brno: Masarykova Univerzita – diplomová práce. 2000, s.16

³⁴ BALÍK, S. *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*. Praha: Dokořán, 2004, s. 96

³⁵ Tamtéž, s. 98

³⁶ BALÍK, S. *Mezi demokracií a totalitarismem*. Brno: Masarykova Univerzita – diplomová práce. 2000, s. 16 - 17

³⁷ BALÍK, S. *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*. Praha: Dokořán, 2004, s. 99

přinuceny svým ideologickým zázemím. Vynutily si ji v mnohých případech okolnosti ustavování jednotlivých autoritářských režimů (př. boj za nezávislost národa).

Autoritářské režimy, které vznikly v zemích s demokratickou zkušeností, kde tedy se občané participovali na veřejném životě a kde byli tito obyvatelé silně rozčarováni nějakou těžko řešitelnou situací, vsadily na depolitizaci. Ta byla pro občany doslova úlevou. „ *Ve chvíli, kdy poleví napětí a nenávisť (produkty mobilizace), původní příznivci upadnou do těžké apatie. Ta je novými vládci přivítána, neboť se tak mohou vyhnout nátlaku splnění slibů, jež učinily před nástupem k moci.* “³⁸

Absence ideologie, kompromisní charakter vládnoucích idejí, různorodost a mentalita vládců (především armádních elit, odborníků a byrokratů) znamenají překážku pro mobilizaci a participaci. Je obtížné nadchnout občany pro pravidelnou návštěvu schůzí, nalézt ochotné dobrovolníky pro kampaně atd. Také mladá generace se bez ideologie jen stěží zapojí do politického procesu. Tímto krokem se režim připravuje o „kádry pro provádění politizace společnosti. Autoritářské režimy tedy redukuje politiku spíše na správu veřejných zájmů.“³⁹

Co se týče opozice v autoritářských režimech, limitovaný pluralismus zde vede ke vzniku semiopozice uvnitř režimu. Do semiopozice spadá nedominantní, či ve vládě vůbec nezastoupené skupiny, které se angažují pouze v částečné kritice režimu. S tímto režimem jsou ale v podstatě ochotny spolupracovat bez jakýchkoli požadavků na jeho podstatnou změnu. Tyto skupiny nemusí být vždy institucionalizované, nejsou však nelegitimní. V každém případě však nesmí kritizovat současnou vládu a akceptují historickou legitimitu. Semiopozici často tvoří starší občané, jež se na stranu nového režimu postavili především proto, aby mohli usilovat o cíle formulované před jeho ustavením. Na druhou stranu zde můžeme nalézt i mladší generaci, která zjistila, že skutečně neexistuje žádný efektní prostor pro politickou participaci.

Ze semiopozice se může v průběhu času stát opozice nelegální. Stane se tak v době, kdy se její představitelé vzdávají myšlenky, že by bylo možné transformovat režim zevnitř, ale nechtějí ještě vyvíjet subverzivní činnost a stát se tak opozicí ilegální. Nelegální opozice bývá často posílena i tzv. třetí generací, tedy občany v době ustavování režimu ještě nenarozenými.

³⁸ BALÍK, S. *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*. Praha: Dokořán, 2004, s. 55

³⁹ BALÍK, S. *Mezi demokracií a totalitarismem*. Brno: Masarykova Univerzita – diplomová práce. 2000, s.17

„V segmentovaných společnostech, v nichž se režim identifikuje s jedinou z národních entit, se neoficiální jazyk může stát nástrojem pro vyjádření politických cílů opozice. Jiným opozičním kanálem se může stát katolická církev, jejíž zvláštní společenské postavení a legální statut mnoha jejích organizací dává jak kněžím, tak laikům značnou autonomii.“⁴⁰

2.3 TYPOLOGIE AUTORITÁŘSKÝCH REŽIMŮ

Výše naznačené tři aspekty autoritářských režimů – stupeň limitovaného pluralismu, ideologičnosti a politické participace – umožňují provést jejich podrobnější klasifikaci. Juan Linz vymezil sedm základních autoritářských režimů. Jsou to: byrokraticko – vojenský režim, organický režim, mobilizační postdemokratický autoritarismus, mobilizační postindependentní autoritarismus, rasový a etnický autoritarismus, pretotalitární autoritarismus a posttotalitární autoritarismus.

V byrokraticko – vojenském režimu je moc v rukou úzké skupiny osob, jež pocházejí z vysokých úřednických či vojenských kruhů. Tento typ režimu může fungovat bez politických stran, avšak častěji vytváří svoji oficiální, vládou podporovanou stranu, která omezuje participaci občanů v politickém životě na co nejnižší úroveň. Jako příklad lze uvést Španělsko za vlády Franka.⁴¹

Organicko – etatistické autoritativní režimy tvrdí, že stát by se měl chovat jako organismus, ani jedna společenská třída by neměla být zanedbávána, všem by se mělo dostat rovného práva zastupovat svoje zájmy. Cílem takového uspořádání by byla minimalizace třídních konfliktů. Organický etatismus se realizoval například v Salazarově a Cetanově Portugalsku (1926 – 1974).⁴²

Mobilizační autoritativní režimy v postdemokratických společnostech existují ve společnostech, kde značná část populace je nespokojena s demokracií. Vzniká v důsledku pádu zkompromitované a neúčinné demokracie. Jako příklad lze uvést případ italské provincie Carnaro (1919).⁴³

Postkoloniální mobilizační autoritativní režimy vznikly díky mobilizované společnosti, která vybojovala své zemi nezávislost na koloniální mocnosti. Původně mobilizační jediná strana se však nevyvíjí totalitním směrem,

⁴⁰ BALÍK, S. *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*. Praha: Dokořán, 2004, s. 54

⁴¹ Tamtéž, s. 57

⁴² FRANKOVÁ, M. *Autoritářské režimy*. Olomouc: Univerzita Palackého – diplomová práce, 2010, s. 21

⁴³ BALÍK, S. *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*. Praha: Dokořán, 2004, s. 59

ale stává se pouze důležitým komponentem struktury moci. Typickými příklady jsou africké země po získání nezávislosti ve druhé polovině 20. století.⁴⁴

Rasové a etnické „demokracie“ označují režim, kde výhody demokracie (například zachování základních lidských práv) platí pouze pro členy vlády, avšak zbývající členové společnosti jsou vyčleňováni na okraj. Příkladem je Jihoafrická republika v období apartheidu (1948 – 1993).⁴⁵

Defektní a pretotalitní autoritativní režimy – jedná se o režimy, jež se nacházejí ve fázi těsně před nastolením totalitního systému. Jako příklad defektního totalitarismu bývá uváděno sovětské období Nové ekonomické politiky (1921 – 1924) nebo země východní Evropy krátce po skončení druhé světové války (Československo v letech 1945 – 1948).⁴⁶

Posttotalitní autoritářské režimy – jde o typ podobný předcházejícímu. Podíl na moci je vyhrazen pouze členům strany. Dominantní pozice strany, která byla dříve u moci, ještě úplně nezmizela. (Československo v roce 1968, Polsko po březnu 1968).⁴⁷

2.4 MERKELOVA TYPOLOGIE

Linzovu typologii dále rozpracoval a zpřesnil Wolfgang Merkel, německý politolog, v 90. letech dvacátého století. Nedemokratické režimy (autokracie) dle něj vykazují tyto znaky: legitimace politické moci není založena na principu suverenity lidu, volební právo je omezeno na základě etnických, náboženských motivů, existuje zde mocenský monopol, neprobíhá zde kontrola politické moci, jsou porušována či vůbec neuznávána základní lidská práva, moc uplatňuje monistické centrum (jež si podřizuje dosud nezávislé soudy, státní správu, apod.).⁴⁸

Merkel rozděluje nedemokratické režimy na autoritářské a totalitní. Totalitní dělí na komunistické, fašistické a teokratické. Autoritářské režimy dále člení do devíti kategorií: komunistické autoritářské režimy, fašistické autoritářské režimy, militaristické režimy, organicko – estatistické režimy, rasistické autoritářské režimy, modernizační autoritářské režimy, teokratické autoritářské režimy, dynastické autoritářské režimy a sultanistické autoritářské režimy.

⁴⁴ BALÍK, S. *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*. Praha: Dokořán, 2004, s. 59

⁴⁵ FRANKOVÁ, M. *Autoritářské režimy*. Olomouc: Univerzita Palackého – diplomová práce, 2010, s. 22

⁴⁶ Tamtéž, s. 22

⁴⁷ BALÍK, S. *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*. Praha: Dokořán, 2004, s. 61

⁴⁸ LINZ, J. J., STEPAN, A. *Problems of Democratic Transition and Consolidation. Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*. Baltimore: Johns HopkinsUP, 1996, s.279

V komunistických autoritářských režimech je sice připuštěn minimální pluralismus, ale reálnou moc drží v rukou politbyro – malý orgán na vrcholu stranické pyramidy. Příkladem jsou období bezprostředně předcházející a následující stalinské období Sovětského svazu (1924 – 1929, 1953 – 1956). Odpovídá Linzově klasifikaci defektních totalitarismů a posttotalitarismů.⁴⁹

Fašistické autoritářské režimy – i přes existenci strany, moc drží v rukou vůdce. Prvky fašismu jsou antikomunismus, vůdcovský princip, organizační struktura, antiliberalismus, korporatistická ideologie, stranické vojsko a podpora kapitalistického hospodářského pořádku. Tyto režimy byly ustaveny v německých satelitech za druhé světové války.⁵⁰

Militaristické režimy – mezi základní hodnoty pro tento typ Merkem řadí patriotismus, národní bezpečnost, pořádek a klid. (Latinská Amerika v 60. a 70. letech dvacátého století.)⁵¹ Organicko – estatistické a rastistické autoritářské režimy v zásadě odpovídají Linzově klasifikaci. Modernizační autoritářské režimy jsou režimy nastolené za účelem modernizace dosud neindustriální, tradiční společnosti. (např. postkoloniální africké státy).⁵²

Teokratické autoritářské režimy mají silný sklon k totalitarismu, moc zde drží v rukou náboženské autority. (Irán po revoluci v roce 1979)⁵³ Dynastické (královské, monarchistické) autoritářské režimy – chybí zde ústava i volby. Král je hlavou exekutivy a legislativy. (např. meziválečné evropské královské diktatury). Sultanistické autoritářské režimy – sultánova moc zde není omezena a žádná skupina ani jedinec nejsou osvobozeni od výkonu jeho moci. (např. Haiti za vlády Duvaliera).⁵⁴

2.5 LEGITIMITA V AUTORITÁŘSTVÍ

Vzhledem k velkému počtu autoritářských režimů je zapotřebí vymezit i velký počet různých druhů legitimit. Charismatická (personální) legitimita se vyskytuje v mnoha autoritářských režimech. Vůdce je nepostradatelný a má téměř nadpřirozené schopnosti. Postupem času se stává samostatnou institucí stojící nad všemi ostatními státními

⁴⁹ BALÍK, S. *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*. Praha: Dokořán, 2004, s. 62

⁵⁰ FRANKOVÁ, M. *Autoritářské režimy*. Olomouc: Univerzita Palackého – diplomová práce, 2010, s. 25

⁵¹ BALÍK, S. *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*. Praha: Dokořán, 2004, s. 63

⁵² FRANKOVÁ, M. *Autoritářské režimy*. Olomouc: Univerzita Palackého – diplomová práce, 2010, s. 25

⁵³ BALÍK, S. *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*. Praha: Dokořán, 2004, s. 63

⁵⁴ Tamtéž, s. 65

či politickými institucemi. Tradicionalistická legitimita je v autoritářství velmi specifická. Nejvyšší hodnotou jsou stálé, historií potvrzené zkušenosti. Národní legitimita je velmi častá – dovolávání se národa, jeho vůle a dějinné úlohy jsou typickými projevy tohoto nacionalismu. Společenská smlouva jako nástroj legitimacy vzniká na základě, kde mezi sebou ve vládě spolupracují všechny společenské třídy státu (ale nikoliv svobodně zvolené politické strany). Legalistická legitimita je založena na striktním dodržování platných právních norem. Geopolitická legitimita spočívá v obraně suverenity země (politické, ekonomické i kulturní). Technokratická legitimita je založena na přesvědčení, že demokracie neumožňuje vznik kompetentního vedení země, je tedy zapotřebí určitých změn – především ze strany nového autoritářského vedení. Sociálně ideová legitimita je založena na uspokojování sociálních potřeb.⁵⁵

Udržení legitimacy představuje závažný problém všech autoritářských i totalitních režimů. Legitimita v nich totiž postupem času upadá. Vládne – li diktátor autoritativně proto, aby zabránil chaosu a nastolil řád, jedná se o opodstatnění jeho metody vládnutí. Pokud však dosáhne svého cíle, mizí i důvody, proč by měl tímto způsobem vládnout i nadále. Diktátor tedy musí hledat další a nové opodstatnění.

2.6 KOMPARACE TOTALITNÍCH A AUTORITÁŘSKÝCH REŽIMŮ

Komparativní metoda je – i přes určitá úskalí – velmi cenným nástrojem poznání, jelikož umožňuje generalizaci, formulaci hypotéz, koncepcí a teorií týkající se vztahů mezi jednotlivými politickými fenomény. Tato metoda má zásadní význam pro politické vědy a je pokládána za substituci experimentu.⁵⁶ „*Základními pravidly pro komparaci jsou: definice objektu komparace, určení cíle komparace, stanovení kritérií pro vlastní analýzu zvolených objektů a vymezení vztahu komparace k časové ose.*“⁵⁷

V rámci komparace totalitních a autoritářských režimů byly již zmíněné charakteristické znaky těchto systémů. Pro autoritářské režimy je tedy typické, že neusilují o celkové ovládnutí politického a kulturního pole, což je záměrem režimů totalitních. Z toho vyplývá, že v prostředí autoritativních režimů jsou dokonce akceptovány odlišné politické strany a existuje zde i opozice (ačkoliv ta je často omezená).

⁵⁵ BALÍK, S. *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*. Praha: Dokořán, 2004, s. 71 – 74

⁵⁶ ŘÍCHOVÁ, B. *Komparace politických systémů*. Praha: VŠE Praha, 1999, s. 10 – 12

⁵⁷ Tamtéž

Záměrem totalitních režimů je úplné ovládnutí člověka, snaží se mu neponechat žádné osobní svobody. Avšak autoritářské režimy umožňují zachování vlastní svobody – ačkoliv v nižší míře. V totalitním systému jsou všechny instituce a organizace podřízeny jednomu centru, na druhou stranu v autoritářských režimech existuje množství organizací, nezávislými na státu. Jejich existence je ale podmíněna loajalitou vůči režimu. Jsou tedy spíše tolerované než uznávané. Mohou ale existovat na politické moci více či méně nezávisle – jako například církve, kulturní instituce, univerzity, ekonomické subjekty, apod.⁵⁸

Autoritářské režimy nedisponují žádnou ideologií, jež by byla protkána celou společností, nebo je jen omezená a není vnucována občanům. S tím souvisí i absence politické mobilizace obyvatelstva. Autoritářský režim nenutí své občany stále dokazovat svoji oddanost režimu, neusiluje o absolutní kontrolu společnosti. Vládne zde jedna osoba nebo skupina osob a ve státě dominují byrokratické, vojenské či policejní složky, avšak neexistuje zde – nebo jen velmi omezeně – masová politická strana.⁵⁹ „*Totalitní režimy tedy zcela odmítají jakýkoli pluralismus, zatímco autoritativní režimy limitují pouze pluralismus politický.*“⁶⁰

Rozdíl mezi autoritářským a totalitárním režimem nespočívá v míře útlaku, stupni brutality, ale spíše ve způsobu vykonávání politické moci, a to ve smyslu jejího rozsahu a dosahu.

Ačkoliv se v některých aspektech tyto dva nedemokratické režimy překrývají, přece jen je možné charakterizovat a ukázat ideální znaky typické pro totalitarismus či autoritářský režim.

V následujících kapitolách se věnuji historii Jižní a Severní Koreje a vývoji tamějších režimů. Zatímco v Korejské republice panoval v letech 1945 - 1988 autoritářský režim, Korejskou lidově demokratickou republiku zcela ovládl totalitarismus.

⁵⁸ KUBÁT, M. *Nedemokratické politické režimy*. [online]. kap.zcu.cz [citováno 15.09 2013]. Dostupné z WWW: www.kap.zcu.cz/index.php?soubor_id=1336

⁵⁹ KUBÁT, M. *Nedemokratické politické režimy*. [online]. kap.zcu.cz [citováno 15.09 2013]. Dostupné z WWW: www.kap.zcu.cz/index.php?soubor_id=1336

⁶⁰ HOLZER, J., BALÍK, S. *Postkomunistické nedemokratické režimy*. Brno: CDK, 2007, s. 90.

3 POLITICKO – GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA KOREJSKÉ REPUBLIKY A KLDR

Vztah mezi dvěma korejskými státy je poslední dobou opět velmi diskutovaným problémem a hlavním tématem zpráv. Korejský poloostrov je spolu se Středním Východem často uváděn na předních příčkách seznamu tzv. „krizových“ regionů, kde dlouhodobě vládne nestabilita, napětí a existuje zde velká hrozba ozbrojeného konfliktu. Situace na Korejském poloostrově je jedním z mnoha pozůstatků bipolárního rozdělení světa.

Korejský poloostrov se nachází na východu Asie a je obklopen Žlutým a Japonským mořem. Od Japonska odděluje Koreu jen asi 200 km široký Korejský průliv.⁶¹

3.1 KOREJSKÁ REPUBLIKA

Korejská republika se rozprostírá v části Východní Asie, přičemž zaujímá jižní polovinu Korejského poloostrova a přilehlé ostrovy. Korejská republika patří mezi rychle se rozvíjející státy, od 80. let 20. století zde nastal prudký hospodářský vzestup a v tomto období byla řazena mezi tzv. „asijské tygry“.⁶²

Jižní Korea patří mezi národnostně homogenní státy, Korejci tvoří 99,9% celkové populace. Jedinou početnější menšinou jsou zde Číňané. Jediným používaným a zároveň úředním jazykem je korejština. Náboženství, jež jsou v Jižní Koreji vyznávána, je hned několik. Patří mezi ně křesťanství, buddhismus, islám, konfucianství, aj. Avšak téměř polovina populace je bez vyznání. Proto je role náboženství díky své rozmanitosti poněkud složitější. Některá tradiční náboženství si však zachovala svoji důležitost zejména v hodnotách společnosti. Velkou roli hraje například konfucianství, jež se projevuje například v přístupu ke vzdělání.⁶³

Od získání samostatnosti v roce 1953 Jižní Korea prodělala rapidní růst. Z válkou zničeného státu zcela závislého na pomoci se za 60 let stala moderní, rozvinutá země.

Řada zahraničních autorů se zabývá analýzou faktorů, jež přispěly k jejímu úspěšnému rozvoji. Na základě analýz lze vytvořit obecný model, který by mohl být

⁶¹ Hung, S. *Korea včera a dnes*. Praha: Svoboda, 1952, s.7

⁶² *Jižní Korea*. [online].Regionální geografie. [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://geo-asie.upol.cz/index.php?page=jizni-korea>

⁶³ Tamtéž

nápomocný i pro další země. „Součástí tohoto modelu je například rozvoj lidského kapitálu, ekonomická a politická stabilita, rozvoj zemědělství a průmyslu, investice do infrastruktury a tak dále. Důležitou podmínkou, která sehrála zásadní roli v korejském rozvoji, bylo také mezinárodní prostředí, které vytvářelo vhodné podmínky pro rozvoj exportně orientovaného hospodářství.“⁶⁴ Díky vyššímu exportu a zapojením se do mezinárodního obchodu se tak v Jižní Koreji zvyšovala konkurenceschopnost ekonomiky.

3.1.1 HISTORICKO – POLITICKÝ VÝVOJ JIŽNÍ KOREJE OD ROKU 1945

Korea si prošla velmi dramatickým vývojem. Konec 2. světové války pro ni znamenal osvobození od Japonské okupace, rozdělení a později válečný konflikt mezi dvěma novými celky. Příznačným, často zmiňovaným jevem, se stal její rychlý ekonomický vývoj.

Co se týče politického vývoje, ten byl o poznání méně lineární. Období autoritativních vlád byla přerušována po dlouhou dobu neúspěšnými demokratickými vzepětími části populace.

Pro přehlednost je možné dějiny Jižní Koreje ve druhé polovině dvacátého století rozdělit do několika období: 1) První republika 1948 – 60, 2) Druhá republika 1960 – 61, 3) Třetí republika 1961 – 72, 4) Čtvrtá republika 1972 – 1979, 5) Pátá republika 1979 – 1987, 6) Šestá republika 1987 – současnost.⁶⁵

3.1.2 OBDOBÍ PRVNÍ A DRUHÉ REPUBLIKY 1948 – 1961

První svobodné volby do Národního shromáždění se měly na území Korejského poloostrova konat v květnu roku 1948. Organizace spojených národů a její komise pověřená dohledem na regulérní průběh voleb však vůbec nebyla vpuštěna na Sever. Nakonec se tedy květnové volby uskutečnily pouze na Jihu. Zvoleno bylo Národní shromáždění v čele I Sung – manem⁶⁶, hlavou Liberální strany, které přijalo ústavu

⁶⁴ KRÁLÍK, K. *Korejský model rozvoje – možná inspirace pro africké země?*. Olomouc: Univerzita Palackého – diplomová práce, 2013, s. 9

⁶⁵ MUSÍLEK, K. *Přechod k demokracii v Jižní Koreji*. Brno: Masarykova Univerzita – bakalářská práce, 2005, s. 16

⁶⁶ V Českém prostředí znám spíše jako I Sung – man, případně i Li Syn Man, v anglických publikacích Rhee Syngman. V rámci této práce jsou používány české transliterace jihokorejských prezidentů.

a v ní zakotvený prezidentský systém. Korejská republika byla vyhlášena 15. srpna 1948 a jejím prvním prezidentem se stal, již zmíněný, I Sung – man.⁶⁷

Postupem času se vztahy na území Korejského poloostrova zhoršovaly a dne 25. července 1950 KLDK na Jižní Koreu zaútočila. Vypukla Korejská válka, jež trvala celé tři roky, na geopolitické mapě světa však nakonec nic nezměnila a území Severní a Jižní Koreje je stále rozděleno podél 38. rovnoběžky.

Již po zvolení začal I Sung – man naplňovat své ambice na uchopení moci. Logicky po skončení války se ještě více upnul na boj proti komunismu a zakázal v zemi jakékoliv projevy levicového myšlení. Dále také nechal v roce 1954 Národní shromáždění schválit zákon, jež mu umožnil získat zvláštní výjimku z ustanovení omezujícího vykonávání prezidentského úřadu na dvě funkční období.⁶⁸

I Sung – manova mocenská struktura zahrnovala kromě Liberální strany také vládní byrokracii a státní policii a se svými celostátními sítěmi úřadů byly důležité jak pro kontrolu společnosti, tak pro volební úspěch. Ke konci 50. let 20. stol. tedy patřila korejská politická scéna převážně I Sung – manovi. Jeho popularita však v každých následujících volbách upadala a aby se i nadále udržel u moci, musel se roku 1960 uchýlit k falsifikaci voleb a nebál se použít zastrašování a násilí k dosažení svých cílů. Díky médiím se však tato skutečnost dostala do podvědomí obyvatel. Následovala demonstrace, kterou iniciovali studenti. Povstání bylo zezáčátku potlačeno za cenu několika set mrtvých, ale po diplomatickém nátlaku USA I Sung – man nakonec abdikoval.⁶⁹

Správy Korejské republiky se ujala dočasná vláda v čele s Ho Changem, byla vyhlášena nová ústava a konaly se nové volby. Vítězem se stala opoziční Demokratická strana, ta poté zvolila Jun Po – Sona za prezidenta. Ukázalo se však, že jakmile z politického pole zmizel subjekt (Liberální strana) proti kterému se vymezovala, je tato strana názorově velmi nejednotná. Následná krize poskytla ideální půdu pro vojenský puč, jenž vypukl 16. května 1961.⁷⁰

⁶⁷ *Jihokorejský autoritativní režim v 60. a 70. letech.* [online].Global Politics. [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.globalpolitics.cz/studie/jihokorejsky-rezim>

⁶⁸ ECKERT, CARTER. J. *Dějiny Koreje.* Praha: Lidové noviny, 2001, s. 253

⁶⁹ KUBÍČEK, Š. *Vývoj Severní a Jižní Koreje po druhé světové válce s ohledem na možná řešení současné situace.* Olomouc: Univerzita Palackého – bakalářská práce, 2012, s. 21

⁷⁰ *Jižní Korea.* [online].Regionální geografie. [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://geo-asie.upol.cz/index.php?page=jizni-korea>

3.1.3 ÉRA PAK ČONH – HUIHO

Převrat provedený armádou znamenal pro Korejskou republiku období dvaceti šesti let autoritativního režimu. Toto období je spojeno s vládou dvou generálů Paka Čong – huiho (anglický přepis Park Chung Hee) a Čona Tu – Hwana (anglický přepis Chun Doo Hwan).

Pak Čong – huiho prezidentskou éru lze rozdělit do tří období. V prvních z nich vládl prostřednictvím Nejvyšší rady pro přestavbu státu, která byla nadřazena existující struktuře – civilní vládě. Od roku 1963 se pokusil vládnout režimu v rámci omezenějšího systému stranické politiky. Roku 1972 prezident oznámil řadu reforem, korejsky Jusin, které znamenaly konec třetí republiky a veškerého pokroku směrem k liberálnější politice. *„Nová ústava Jusin, formálně schválená ve veřejném referendu zastrašenými občany v listopadu 1972, transformovala prezidentský systém v legální diktaturu. Bylo v ní zakotveno, že prezident je volen nepřímo snadno manipulovatelným volebním orgánem složeným z několika tisíc nestraniků, zvaným Národní strana pro sjednocení, v jehož čele stál sám prezident.“*⁷¹

Na konci roku 1972 byl Pak usazen na postu prezidenta čtvrté republiky, u moci se však nedržel jen díky nátlaku. Jeho autoritářství bylo také založeno na podpoře ze strany celé řady institucionálních, společenských a mezinárodních sil. Podobně jako I Sung – man mohl i on počítat s podporou státní policie i byrokratického aparátu. Pakovu pozici upevňovala i rostoucí ekonomika země umožňující vznik střední třídy podnikatelů, administrativních pracovníků a intelektuálů. Navíc, velmi obratně využíval to málo ze zdrojů, která Korea měla k dispozici. Sám šel příkladem svým skromným životem a není známo, že by byl zapleten do nějaké korupce. Byl si také vědom, že země bez přírodních surovin by se měla orientovat na vyspělé technologie. Proto prosadil, že nejlepší korejští studenti měli možnost studovat na těch nejlepších univerzitách ve světě.⁷²

Avšak i vnější faktory přispěly k posílení jeho pozice. Jeho vláda využívala strachu jihokorejské společnosti z nepřátelského státu na severu.⁷³

Pakova vláda se dostala do obtíží zejména v závěru 70. let. V zemi narůstala regionální i třídní nespokojenost. Tradičně nespokojenou složkou byli studenti,

⁷¹ ECKERT, CARTER, J. *Dějiny Koreje*. Praha: Lidové noviny, 2001, s. 264

⁷² HOLLMANN, V. *Kdo byl Park Chung Hee*. [online]. válnka.cz. [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: http://www.valka.cz/clanek_13374.html

⁷³ ECKERT, CARTER, J. *Dějiny Koreje*. Praha: Lidové noviny, 2001, s. 265 - 266

kteří již dlouhodobě protestovali proti reformám Jusin. Zvyšovaly se i projevy odporu ze strany dělníků, tyto procesy ještě urychlila ekonomická krize, která v se v Koreji projevila na konci 70. let. Krize vyvrcholila nepokoji v Masanu a Pusanu roku 1979, jež podnítily Pakovo zavraždění ředitelem KCIA – tajné služby s rozsáhlými pravomocemi, jež paradoxně založil zeť Paka. Na vzniku Korejské národní bezpečnostní agentury se podílela i CIA. Mezi její pravomoci patřily jak domácí, tak zahraniční zpravodajské aktivity společně s právem kontrolovat ostatní korejské agentury.⁷⁴ Ředitel spáchal atentát na tehdejšího prezidenta zejména z důvodu nesouhlasu názorů ohledně řešení situace s demonstracemi.⁷⁵

Následujícím prezidentem se stal Čcho Kju – ha, bývalý Pakův premiér, jež nechal propustit politické vězně a oznámil vydání nové ústavy spolu s konáním nových, spravedlivých a svobodných voleb.⁷⁶ Avšak atmosféra uvolnění neměla dlouhého trvání.

3.1.4 ČON TU - HWANOVA PÁTÁ REPUBLIKA 1981 – 1988

Smrt Paka nevedla k odstranění vojenských struktur a jejich vlivu na politiku. „Po krvavých střetech mezi vojensko – autoritativními a občansko – demokratickými silami v letech 1979 – 1980 se ujala moci nová vojenská skupina kolem generála Čon Tu – hwana. Tento vývoj byl do značné míry důsledkem politizace armády za období Pakovy vlády. Režim si za Čonovy vlády ponechal esenciální charakteristiky Jusin systému stejně jako mnohé jiné rysy spojené s vládou Paka.“⁷⁷

Čonův puč proběhl ve třech etapách během deseti měsíců. První z nich byla vzpoura proti samotné armádě, ke které došlo v noci z 12. na 13. prosince 1979. Dalším krokem bylo ovládnutí státu a společnosti. V dubnu 1980 Čon tu – Hwan ilegálně převzal kontrolu nad Korejskou bezpečnostní službou, nejmocnější civilní organizací v zemi. V reakci na tento krok se zvedla vlna studentských demonstrací. Čon odpověděl rozpuštěním Národního shromáždění a uzavřením vysokých škol a univerzit, zakázal dělnické stávky a jakékoliv politické aktivity. Zároveň došlo k zatčení tisíců osob, včetně předních postav opozice. Krvavým symbolem na cestě k moci se stal květen 1980, kdy probíhaly studentské demonstrace ve městě Kwangju. Ty byly násilně potlačeny

⁷⁴ VLNAS, M. *Jižní Korea za vlády Park Chung – hee* [online]. jizni-korea.blogspot.cz [citováno 15.09 2013]. Dostupné z WWW: http://jizni-korea.blogspot.cz/2007_04_01_archive.html

⁷⁵ ECKERT, CARTER, J. *Dějiny Koreje*. Praha: Lidové noviny, 2001, s.269

⁷⁶ MUSÍLEK, K. *Přechod k demokracii v Jižní Koreji*. Brno: Masarykova Univerzita – bakalářská práce, 2005) s. 21

⁷⁷ Tamtéž, s. 21

armádou. Po dvou dnech se obyvatelé města zmocnili zbraní a 21.5. vypuklo povstání, při němž byly jednotky zatlačeny mimo město. Nakonec jednotky armády Korejské republiky vnikly zpět do města a znovu nastolily stanné právo. Výsledkem celé akce bylo tisíce mrtvých.⁷⁸

Po těchto událostech přišel Čonův třetí a poslední krok. Nebyl již tak razantní a spočíval v sestavení civilní vlády. Založil vojensko – civilní Zvláštní výbor pro národní bezpečnost. Výboru sice předsedal Čcho Kju – ha a byla v něm řada členů vlády, avšak ve skutečnosti šlo o pouhou zástěrku. Čcho Kju –hja nakonec rezignoval 16. srpna a o dva týdny později byl zvolen prezidentem Čon Tu – hwan.

Brzy po uchopení moci začal usilovat o pacifikaci všeho odporu v politické i občanské společnosti. Ukázkou této praxe bylo umístění těchto osob do tzv. očišťovacíh táborů, kde byli za použití násilí a fyzického týraní vedeni k „uvědomění si svých minulých chyb“.⁷⁹

Ústředním orgánem výkonu moci se nově stala Komise pro národní bezpečnost. Podle nově zvolené ústavy byl prezident volený nepřímo na jediné období sedmi let a vybaven byl velkými pravomocemi.

Především první tři roky jeho vlády byly spojeny s tvrdou represí, rozsáhlými čistkami a zatýkáním v důležitých institucích, např. na univerzitách. Čon, stejně jako Pak, preferoval ekonomický růst na úkor politického rozvoje. Úspěch ekonomického růstu poukazoval na efektivitu režimu a Čonově vládě se podařilo po zhoršení ekonomické situace v sedmdesátých letech opět obnovit její růst.⁸⁰

Avšak problém Čonovy vlády spočíval především v prostředcích, díky kterým se dostal k moci. Veřejná antipatie vůči Čonovy se nadále prohlubovala. Demonstrace, studentské sebevražedné protestní akce i dělnická povstání na sebe nenechaly dlouho čekat. Široké lidové hnutí vedené hlavní opoziční stranou pod názvem Demokratická strana za sjednocení přišlo s novým cílem – novelizovat ústavu tak, aby umožnila přímé prezidentské volby v roce 1987. Věřilo se, že přímé volby prezidenta zajistí vítězství opozice a zabrání tak předání moci některému z Čonových kompliců. Čon se však rozhodl ukončit jakékoliv debaty na téma revize ústavy a vybral si svého kandidáta do budoucích voleb.

⁷⁸ ECKERT, CARTER, J. *Dějiny Koreje*. Praha: Lidové noviny, 2001, s. 270 - 271

⁷⁹ MUSÍLEK, K. *Přechod k demokracii v Jižní Koreji*. Brno: Masarykova Univerzita – bakalářská práce, 2005, s. 22

⁸⁰ ECKERT, CARTER, J. *Dějiny Koreje*. Praha: Lidové noviny, 2001, s. 272 - 273

Jako katalyzátor, který nakonec urychlil všelidovou explozi, byla lidová revoluce na Filipínách roku 1986 – náhlé svržení zdánlivě stabilního Marcosova diktátorského režimu všelidovým povstáním, jež vypuklo zcela spontánně, vzbudilo senzaci i v Koreji. Dokonce i sám Čon vycítil změnu nálady a ačkoliv před filipínskou revolucí trval na tom, že jakákoliv diskuse o změně ústavy musí počkat, náhle svůj postoj změnil. Povolil formální diskuzi vedoucí k revizi ústavy ještě před skončením svého funkčního období. O rok později však svůj názor opět změnil. Tímto krokem zvýšil politický tlak ještě více.⁸¹

Další krize následovala začátkem roku 1987. Po celá desetiletí mezinárodní hnutí o lidská práva naznačovala, že v Jižní Koreji dochází k systematickému mučení politických vězňů. Vláda pokaždé podobná obvinění odmítala. Obvinění byla také jen těžko dokazatelná, na obětech, které zůstaly naživu, se neprokázaly žádné viditelné známky mučení a ti, kteří zemřeli, byli oficiálně prohlášeni za zesnulé přirozenou smrtí či sebevraždou. „*V lednu 1987 však policie zatkla studenta, aby od něj získala informace o radikálních studentských vůdcích. Během výslechu byl student udušen policistou, který jeho hlavu opakovaně nořil do nádoby s vodou. Policie nejprve prohlásila, že příčinou jeho smrti byl šok. Avšak studentova smrt vyvolala značnou pozornost tisku a nakonec po výpovědi lékaře, který byl veřejně dotazován na příčinu smrti, policie připustila že student byl mučen.*“⁸² Poprvé v historii tak vláda Korejské republiky přiznala, že policie někoho mučila a tím byla i zpochybněna její dřívější odmítavá prohlášení.

10. června 1987, kdy měl být Čonem vybraný „komplic“ zvolen za prezidentského kandidáta, vypukly v Soulu pouliční bouře, při kterých byl proti demonstrantům použit slzný plyn. Studenti naopak odpovídali kameny a vyrobenými zápalnými bombami. Již během prvních dvou dnů bylo zraněno 738 policistů. Bylo napadeno 262 policejních stanic a 164 policejních vozidel. K demonstrantům a studentským aktivistům se skutečně brzy začali přidávat i běžní občané.⁸³

Dne 29. června 1987 nakonec kandidát na prezidenta Ro Tcha – u (anglický přepis Roh Tae Woo) překvapil celou zemi. Vyhlásil program reform, který schvaloval přímé prezidentské volby, respektování lidských práv, zrušení cenzury tisku, podporu místní autonomie.⁸⁴ Ro Tcha – u předal program Čonovi a ten jej přijal.

⁸¹ ECKERT, CARTER, J. *Dějiny Koreje*. Praha: Lidové noviny, 2001, s. 274

⁸² Tamtéž, s. 276

⁸³ MUSÍLEK, K. *Přechod k demokracii v Jižní Koreji*. Brno: Masarykova Univerzita – bakalářská práce, 2005, s. 40

⁸⁴ ECKERT, CARTER, J. *Dějiny Koreje*. Praha: Lidové noviny, 2001, s. 276

Prohlášení reforem a jejich následné přijetí bylo neočekávané. Existuje však několik faktorů, jež sehrály důležitou roli. Jedním z nich byl fakt, že pro Čonovu vládu se stalo uspořádání Olympijských her v Soulu v roce 1988 ústředním bodem domácí i zahraniční politiky. Celých sedm let se vláda i celá země mobilizovala k tomuto cíli, který měl přinést nové mezinárodní uznání a respekt. Dalším faktorem byla intenzita podpory studentů, sílící demonstrace, do niž se zapojovali i kněží, řeholnice, ženy v domácnosti i úředníci. Na neposledním místě stojí fakt, že Čonova vláda byla pod silným tlakem USA.⁸⁵

Následující měsíc zvítězil Ro Tacha – u, který získal popularitu svým rozhodnutím podpořit demokratizaci, v prezidentských volbách 25. února 1988.⁸⁶

3.1.5 ZAŘAZENÍ REŽIMU V RÁMCI TYPOLOGIE NEDOMOKRATICKÝCH REŽIMŮ

Dle J. J. Linze lze zařadit Jihokorejskou republiku v tomto období mezi byrokraticko – militaristické autoritativní režimy. Režim se vyznačuje dominantní rolí armádního a byrokratického establishmentu. Koalice ustaví současně kontrolu i nad vládou.

Tyto režimy si často vytvoří vládou podporovanou oficiální stranu, jež však nemívá masový charakter a nehraje až tak dominantní roli. Volby vůbec nepředstavují svobodnou a spravedlivou soutěž mezi politickými stranami a jsou omezovány manipulací a represí ze strany režimu.⁸⁷

3.1.6 ŠESTÁ REPUBLIKA A VYHLÍDKY NA DEMOKRACII

Nově vydaná ústava byla pravděpodobně nejliberálnější ze všech v historii země. Oddělila armádu od politiky a poskytla nové záruky proti oficiálnímu porušování občanských a lidských práv. Vykonávání prezidentského úřadu bylo omezeno na pětileté období, přičemž prezident mohl být zvolen jen jednou. Také jeho pravomoci byly

⁸⁵ ECKERT, CARTER. J. *Dějiny Koreje*. Praha: Lidové noviny, 2001, s. 276

⁸⁶ MUSÍLEK, K. *Přechod k demokracii v Jižní Koreji – teoretické uchopení s důrazem na roli masové mobilizace v procesu tranzice*. [online], jiznikorea.eu [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.jiznikorea.eu/post/Prechod-k-demokracii-v-Jizni-Koreji-e28093-teoreticke-uchopeni-s-durazem-na-rol-i-masove-mobilizace-v-procesu-tranzice.aspx>

⁸⁷ BALÍK, S. *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*. Praha: Dokořán, 2004, s. 57

omezeny: již neměl právo rozpustit Národní shromáždění. To naopak smělo prošetřovat jednotlivé státní záležitosti a schvalovat prezidentovu volbu soudců Nejvyššího soudu.

Korejská republika tedy v současné době patří mezi demokratické státy s pluralitním parlamentním systémem. Prezident je hlavou státu i výkonné moci, přičemž zákonodárná, soudní a výkonná moc jsou odděleny.

Zákonodárným orgánem je Národní shromáždění, které je jednokomorové a volené v přímých volbách. Výkonnou moc má vláda i prezident. Prezident jmenuje a odvolává premiéra a zároveň má právo jmenovat i odvolávat jednotlivé ministry, vyšší státní úředníky, vedoucí státních úřadů a velvyslanců. Je vrchním velitelem ozbrojených sil, má právo zmírnit jednotlivé tresty či udělit amnestii.⁸⁸

V zemi zavládla uvolněnější atmosféra. Byla propuštěna řada politických vězňů, tisk získal větší svobodu a změnil se i postoj k dělníkům, přestože v posledních měsících roku 1987 proběhlo více než 3 000 stávek nutících podnikatele k různým kompromisům.⁸⁹

Od roku 1987 dominovaly v jihokorejské politice spíše konzervativní síly. Změna přišla až o deset let později, kdy vyhrála středo - levicová politická strana v čele s Kim Te – džungem, jež zahájil tzv. Sunshine policy (politiku zaměřující se na hledání konkrétní spolupráce s Korejskou lidově demokratickou republikou). Za tento počín mu byla roku 2000 udělena Nobelova cena míru. V politice pokračoval i jeho nástupce Roh Mu – huyn, který zastával prezidentský úřad v letech 2003 – 2008. Roku 2008 byl zvolen za prezidenta Li Jung – bak. Nový prezident však odmítl Sunshine policy a zaujal vůči Severu spíše nepřátelský postoj.⁹⁰

V současné době je prezidentkou, a první ženou v historii země na tomto postu, Pak Kun – hje (anglický přepis jména Park Geun-hye), jež vyhrála v prosinci 2012 volby, přičemž v únoru 2013 nahradila prezidenta Lee Myung – baka.⁹¹

Pak Kun – hje vyhlásila novou hospodářskou politiku, která se opírá o teorii demokratizace ekonomiky a sdílený rozvoj. Jako hlavní cíl si vytyčila snížit rostoucí sociální nerovnost ve společnosti. Na Jihu jsou tedy postupně připravovaná opatření,

⁸⁸ *Korejská republika*. [online]. BusinessInfo.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/korejska-republika.html>

⁸⁹ ECKERT, CARTER, J. *Dějiny Koreje*. Praha: Lidové noviny, 2001, s. 277 - 279

⁹⁰ WALLERSTEI, I. *Korejský poloostrov: budoucnost geopolitického uzlu*. [online]. blisty.cz [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.blisty.cz/art/65365.html>

⁹¹ *Korejská republika: Investiční klima* [online]. BusinessInfo.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/korejska-republika.html>

soustředící se na posílení spravedlivého konkurenčního pásma a podporu lokálních podniků.⁹²

V oblasti zahraniční politiky se Korejská republika orientuje na rozvoj vztahu k USA, EU a dalším regionálním mocnostem. Vláda se stále snaží vést dialogy se Severem, je ochotna mu nabízet humanitární pomoc, ale výměnou za konkrétní kroky zejména v oblasti denuklearizace. Další prioritou je navrácení zajatců z doby Korejské války a dalších Jikohorejců zadržovaných KLDŘ.⁹³ Korejská republika je také členem všech důležitých politických i ekonomických světových organizací a není divu, že bývá často dávána za vzor dnešním rozvojovým zemím.

3.1.7 KOREJSKÁ REPUBLIKA – SHRNUÍ

Tato zaostalá země, jež vznikla 15. srpna 1948, prodělala od konce korejské války prudký rozvoj a v posledních dekádech i demokratizaci.

V současnosti patří mezi přední světové ekonomiky a je členem skupiny G20 (skupina největších ekonomik světa).⁹⁴ Avšak její politika je stále ovlivňována konfrontačním postojem KLDŘ. Korejská republika tak musí udržovat velkou a vyzbrojenou armádu. Zároveň klade důraz na těsné vztahy s USA, jejichž vojáci jsou v Jižní Koreji stále přítomní.

3.2 KOREJSKÁ LIDOVĚ DEMOKRATICKÁ REPUBLIKA

Korejská lidově demokratická republika, stát ve Východní Asii sousedící převážně s Čínou a v nejsevernějším rohu poloostrova také s Ruskem, se rozprostírá na severní části Korejského poloostrova.

KLDŘ k sobě už několik let poutá velkou pozornost. Tato chudá totalitní militaristická země představuje velkou hrozbu nejen ve své snaze získat zbraně hromadného ničení.

⁹² *Korejská republika: Investiční klima* [online]. BusinessInfo.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/korejska-republika.html>

⁹³ *Korejská republika*. [online]. BusinessInfo.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/korejska-republika.html>

⁹⁴ *Korejská republika*. [online]. novinky.cz [citováno 26.12. 2013]. Dostupné z WWW: <http://tema.novinky.cz/korejska-republika> >.

3.2.1 VZNIK KLTR

Ačkoliv byly na rok 1948 (po skončení druhé světové války a zároveň okupace Koreje Japonskem) naplánovány celonárodní volby, které měly rozhodnout, kdo ve sjednocené Koreji bude vládnout, Prozatímní komise OSN nebyla do severní části Koreje vůbec vpuštěna. Volby se tedy konaly pouze na jihu, sever na tuto situaci zareagoval vlastními volbami a 9. září byla oficiálně vyhlášena Korejská lidově demokratická republika v čele s premiérem Kim Ir – senem.⁹⁵

Již od skončení války a rozdělení poloostrova byly zřejmé mocenské tendence, zejména ze strany severu, na sjednocení celého poloostrova pod vlastní správu. Vše nakonec vyústilo v Korejskou válku (1950 – 1953). Obě země dosud neuzavřely mír, jsou tudíž formálně stále ve válečném stavu, jenž je prozatím přerušen pouze příměřím.

3.2.2 CHARAKTERISTICKÉ PRVKY TOTALITARISMU V KLTR

V odborné politologické literatuře se můžeme setkat s různými klasifikacemi totalitního režimu. Za jednu z nejrozšířenějších je považována klasifikace C. J. Friedricha , jež spolu s Z. Brzezinským, definoval šest hlavních rysů tohoto režimu.

1) IDEOLOGIE

KLDR se postupně odkláněla od marxismu. Odklon dokumentovala idea čučche, kterou vyhlásil Kim Ir – sen v roce 1955.⁹⁶ Čučche je oficiální ideologií severokorejského režimu a v zemi formálně nahradila všechna dosavadní náboženství.

Avšak o její největší rozvoj se zasloužil až Kim Čong – il. Vychází z principů nezávislé politiky, ekonomické soběstačnosti, sebeobraně ve vojenské politice a upřednostňování armády. „*Paradoxně právě aplikace této ideologie způsobila ekonomický propad a naprostou závislost na státech, od kterých se KLTR chtěla osamostatnit (zejména na Číně).*“⁹⁷

⁹⁵ *Korejská lidově demokratická republika*. [online]. Novinky.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://tema.novinky.cz/korejska-lidove-demokraticka-republika>

⁹⁶ Tamtéž

⁹⁷ KVASNIČKA. M. *Vítejte v KLTR, soudruzi z ČR*. [online]. kultura21.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.kultura21.cz/film/829-vitejte-v-kldr-soudruzi-z-r>

2) OSOBNOST VŮDCE

Výkon moci se oficiálně v KLCDR uskutečňuje dle ústavy, která byla přijata v roce 1972, určitými změnami prošla v letech 1992 a 1998. Obsahově je velmi podobná ústavě SSSR.

Ústava obsahuje rozdělení státní moci na zákonodárnou, výkonnou a soudní, avšak reálnou rozhodovací pravomoc mají stranické orgány Korejské strany práce (KSP).⁹⁸

Dále občanům zaručuje rovná a skutečně demokratická práva a svobody. Volební právo mají všichni občané od 17 let, včetně příslušníků armády. V KLCDR je ústavou zaručena svoboda tisku, slova i shromáždění.⁹⁹

Podle ústavy je nejvyšším představitelem výkonné moci prezident. Je volen Nejvyšším lidovým shromážděním. Zákonodárnou moc dává ústava Nejvyššímu lidovému shromáždění, což je parlament tvořen jednou komorou s 687 poslanci. Jejich volební období čítá pět let.

Volby však probíhají obvyklým způsobem jako v komunistických režimech: volič hlasuje pouze o jednotné kandidátní listině, kterou sestavuje KSP. Soudní moc poté reprezentuje třístupňová soustava soudů a nejvyšším orgánem je Ústřední soud. Fakticky je však soudní moc podřazena rozhodnutím stranických orgánů.¹⁰⁰

Realita je však zcela odlišná. Ve skutečnosti se na všech důležitých rozhodnutích podílí dva nejvyšší orgány KSP, tj. Ústřední výbor a Politický výbor, jehož předsedou je v současné době Kim Čong – un. Členy Politického výboru volí i odvolává Ústřední výbor. Jak je v komunistických režimech obvyklé, jejich členové nebývají odborníky, jejich hlavní „kvalifikací“ je hlavně věrnost stranickým ideálům a loajalita vůči režimu a vůdci.¹⁰¹

Kim Ir – sen, uváděn i jako Kim Il Sung, byl první politický vůdce KLCDR od jejího vzniku až do své smrti v roce 1994. Krátce po svém nástupu si začal kolem sebe vytvářet masivní kult osobnosti vycházející z jeho (často velmi sporných) hrdinských činů. Oficiální ideologii se za jeho vlády stala čučehe prosazující naprostou soběstačnost KLCDR.

V řízení strany, státu, společnosti i celé ekonomiky Kim Ir – sen přejal metody SSSR, takže se Severní Korea během 50. a 60. let 20. stol. stala represivním komunistickým režimem. Jeho vláda nesla prvky stalinského SSSR, zavedl tvrdé represe

⁹⁸ VISINGR, L. *Nedemokratické režimy: Korejská lidově demokratická republika*. Brno: Masarykova Univerzita – seminární práce, 2005, s. 5

⁹⁹ KOŠŤÁK, V. *Korejská lidově demokratická republika*. Praha: ČTK – Pressfoto, 1979, s. 46

¹⁰⁰ VISINGR, L. *Nedemokratické režimy: Korejská lidově demokratická republika*. Brno: Masarykova Univerzita – seminární práce, 2005, s. 5

¹⁰¹ KOŠŤÁK, V. *Korejská lidově demokratická republika*. Praha: ČTK – Pressfoto, 1979, s. 47

vůči politickým odpůrcům, včetně koncentračních táborů. Politickou moc postupně koncentroval do rukou armády, již byl zároveň nejvyšším velitelem.¹⁰²

V 80. letech 20. stol. se na politické scéně stále častěji objevoval nejstarší syn Kim Ir – sena Kim Čong – il, který byl následně oficiálně potvrzen jako nástupce svého otce ve všech vedoucích funkcích.¹⁰³

Kim Ir – sen zemřel 8. července 1995, po jeho smrti následovalo tříleté období státního smutku. Ačkoli Kim Čong – il začal fakticky vládnout ihned po otcově smrti, oficiálně se stal předsedou Korejské strany práce až v roce 1997.¹⁰⁴ Kim Ir – sen je dodnes považován za tzv. věčného prezidenta, proto ani jeho syn nemohl prezidentskou funkci zastávat.¹⁰⁵

Kim Čong – il pokračoval v otcově politice a vybudoval pátou největší armádu světa. Během své vlády se nijak neodchýlil od totalitního kurzu, který byl v Severní Koreji nastolen již od počátku. Za jeho vlády však došlo k hlubokému propadu severokorejského hospodářství. Jeho pokles začal již v 70. letech 20. stol. V 90. letech 20. stol. navíc situaci zkomplikovala sucha a povodně.¹⁰⁶

Kim Čong – il za svého zástupce označil svého syna Kim Čong – una. Kim Čong – un se narodil v roce 1984 a inkognito studoval ve Švýcarsku. Na převzetí moci se připravoval několik let.¹⁰⁷

Kim Čong – un zastává všechny nejvyšší funkce: je nejvyšším představitelem KILDR, generálním tajemníkem Korejské strany práce a také nejvyšším velitelem Korejské lidové armády.¹⁰⁸

¹⁰² KVASNIČKA, M. *Vítejte v KILDR, soudruzi z ČR*. [online]. kultura21.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.kultura21.cz/film/829-vitejte-v-kl-dr-soudruzi-z-r>

¹⁰³ BUZO, Adrian. *Partyzánská dynastie: politika a vedení Severní Koreje*. Praha: BB art, 2003, s. 117

¹⁰⁴ Tamtéž, 120 - 121

¹⁰⁵ KVASNIČKA, M. *Vítejte v KILDR, soudruzi z ČR*. [online]. kultura21.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.kultura21.cz/film/829-vitejte-v-kl-dr-soudruzi-z-r>

¹⁰⁶ *Kim Čong – il*. [online]. aktualne.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://wiki.aktualne.centrum.cz/kim-cong-il/>

¹⁰⁷ *Severokorejská média: Vůdce Kim Čong – il je mrtev*. [online]. ceskatelevize.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/157480-severokorejska-media-vudce-kim-cong-il-je-mrtev/>

¹⁰⁸ *Kim Čong – un*. [online]. novinky.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://tema.novinky.cz/kim-cong-un>

3) UPLATŇOVÁNÍ TERORU

System policejní kontroly je založen na teroru, jenž je podporován a zároveň kontrolován stranou a vůdcem.

Z dostupných informací je zřejmé, že již krátce po Korejské válce začaly v KLDK vznikat pracovní a koncentrační tábory. Tresty pro odpůrce režimu byly vyhlašovány prakticky okamžitě. Odsouzení se netýkalo pouze odsouzeného, ale i jeho příbuzenstva a dětí.¹⁰⁹ Vězni, kterým se podařilo uprchnout, vypovídají, že si koncentrační tábory s ničím nezadají s nacistickými tábory. Mučení a jiné formy brutálního zacházení s vězni jsou zde na denním pořádku.¹¹⁰

Mezi vězně patří většinou neúspěšní uprchlíci, příslušníci inteligence, odpůrci režimu, ale dokonce i ženy, jež přišly do jiného stavu s cizincem.¹¹¹ Oficiálně neexistují žádné přesné údaje, avšak odhaduje se, že KLDK drží v koncentračních táborech až 200 tisíc lidí.¹¹²

To, jak tábory ve skutečnosti vypadají, popisuje hrstka uprchlíků, kteří jimi prošli: vysoké ostnaté dráty, hlídací psi, ozbrojené hlídky, všude kolem minová pole. Strava je zcela nedostačující, izolovanost od okolního světa totální, práce je zde namáhavá (doly, lomy, hloubení zavodňovacích kanálů, řezání dřeva po přibližně dvanáct hodin denně). Nicméně asi nejtrýznivější je hlad a vězni se všemožně snaží chytit žáby, krysy nebo červy, které pak pojídají.¹¹³

Ačkoliv jsou občané Severní Koreje neustále kontrolováni, v důsledku hladomoru, potravinové krize, nedodržování lidských práv narůstá počet uprchlíků, kteří se snaží přejít do čínských příhraničních provincií.

K nelegálnímu opouštění docházelo již dříve, v současné době však lze mluvit o fenoménu. Snaha překročit hranice znamená pro jedince značné nebezpečí. Dostanou – li se až na státní hranice, hrozí jim zastřelení, hlídkující pohraničníci mají nařizeno střílet bez vyzvání ty, kteří se pokusí nelegálně opustit zemi.¹¹⁴

¹⁰⁹ BACH, M. *Severní Korea a koncepty totalitních režimů*. Brno: Masarykova Univerzita – bakalářská práce, 2005, s. 30

¹¹⁰ *KLDK drží statisíce vězňů v otrockých podmínkách koncentračních táborů*. [online]. idnes.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: http://zpravy.idnes.cz/kldr-drzi-vezne-v-otrockych-podminkach-v-koncentracnich-taborech-pym-/zahranicni.aspx?c=A110503_215653_zahranicni_brm

¹¹¹ *Korejská lidově demokratická republika – koncentrační tábory*. [online]. problemykldr.webnode.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://problemykldr.webnode.cz/koncentracni-tabory/>

¹¹² Tamtéž

¹¹³ COURTOIS, S. a spol. *Černá kniha komunismu II*. Praha: Paseka, 1999, s. 100

¹¹⁴ BLINKA, J. *Fenomén severokorejského uprchlictví se zaměřením na vztahy mezi KLDK a USA*. Brno: Masarykova Univerzita, 2001, s. 21

4) KONTROLA OZBROJENÝCH SLOŽEK

Korejská lidová armáda vznikla ještě před samotným založením KLLDR a na rozdíl od Korejské strany práce nad ní měl Kim Ir – sen kompletní kontrolu již od samotného počátku. Ze začátku byla tato armáda podporována SSSR, avšak roku 1962 Chruščov definitivně zastavil její dotování. Kim Ir- sen na tuto situaci zareagoval velmi rychle a ještě na konci roku 1962 představil nový plán na zformování soběstačné armády.

V současné době vlastní KLLDR čtvrtou největší armádu světa čítající 1,1 milionů mužů. (Tento počet však bude ještě vyšší, jelikož k číslu je třeba přičíst ještě ozbrojenou a pravidelně trénovanou domobranu).¹¹⁵ Velmi důležitou roli zde hraje i výchova. Vojáci patří v Severní Koreji k nejlépe živeným lidem, a to i v případě neúrody nebo při neúspěchu ve vyjednávání zahraniční pomoci. Dá se tedy předpokládat, že se na jejich podporu používá i značná část humanitární pomoci.

V případě Severní Koreje také nelze opomenout jeden velice důležitý faktor, kterým je neobyčejně silná ideologická motivace vojáků. Všem občanům KLLDR je již od narození vštěpována oddanost komunistickému režimu a osobnosti vůdce. Pokud by došlo k válce, zřejmě by bojovali až s fanatickou zuřivostí.¹¹⁶

Co se týče vojenského vybavení, je výzbroj KLLDR početně velmi ohromující. Na druhou stranu se však jedná o velmi zastaralé zařízení. O zbraních existují pouze omezené informace – kvůli uzavřenosti režimu.

Další oblastí hrozeb je severokorejský raketový program, jež byl zahájen již v 60. letech 20. stol. (opět za výrazné pomoci SSSR).¹¹⁷ První nebezpečí reálného spuštění jaderného programu se objevilo v roce 1985, kdy američtí pozorovatelé ohlásili možnost budování tajných jaderných reaktorů. Ke konci 80. let 20. stol. CIA začala získávat poněkud detailnější informace o jejich snaze vyrobit jadernou bombu. Satelitní snímky totiž odhalily nové stavby v prostoru jaderného střediska. Ukázalo se, že se jedná o zařízení na zpracování plutonia. Mnohé země začaly tlačit na KLLDR, aby podepsala Smlouvu o nešíření jaderných zbraní. KLLDR k ní v roce 1985 přistoupila, avšak odmítla podepsat dohody o zárukách s Mezinárodní agenturou pro atomovou energii.¹¹⁸

V roce 1994 se předpokládalo, že Severní Korea vlastní potřebné množství plutonia na výrobu 10 atomových bomb. Pod mezinárodním tlakem nakonec od jeho výroby KLLDR

¹¹⁵ DOČKÁLEK, J. *Severní Korea – analýza hrozeb a motivů*. Brno: Masarykova Univerzita, 2001, s. 16

¹¹⁶ *Korejská lidově demokratická republika – armáda KLLDR*. [online]. problemykldr.webnode.cz [citováno 10.09.2013]. Dostupné z WWW: <http://problemykldr.webnode.cz/armada-kldr/>

¹¹⁷ DOČKÁLEK, J. *Severní Korea – analýza hrozeb a motivů*. Brno: Masarykova Univerzita, 2001, s. 18

¹¹⁸ NEHYBA, P. *Proměna americké zahraniční politiky vůči KLLDR v 90. letech 20. století*. Brno: Masarykova Univerzita, 2009, s. 15

odstoupila. Jako kompenzaci nabídly USA a Jižní Korea dodávku reaktorů obohacených o uran, který by bylo nutné dovážet. Díky tomuto kroku tak svět alespoň získal částečnou kontrolu nad spotřebou. Dále se Spojené státy zavázaly, že po dobu výstavby reaktorů budou Severní Koreu zásobovat ropou.¹¹⁹

V roce 2002 však vyplulo napovrch, že se KLRD svého jaderného programu nevzdala, což i oficiálně potvrdila. USA zastavily dodávky ropy jako odpověď na porušení mírové dohody. Severní Korea se tedy rozhodla znovu otevřít a spustit reaktory.¹²⁰ V posledních letech KLRD zvětšuje svůj raketový arzenál, mimo jiné vlastní i několik raket středního doletu.

Severní Korea provedla již tři jaderné testy, roku 2006 a 2009 podle všeho testovala plutonové bomby, avšak spekuluje se, že roku 2013 byla nálož uranová.¹²¹ V reakci na tento test Rada bezpečnosti OSN výrazně zpřísnila a rozšířila finanční a další sankce proti Severní Koreji.¹²²

V červenci 2013 tajemník severokorejského ministra zahraničí Kim Kje – kwan jednal v Rusku o ekonomické spolupráci a obnovení šestistranných rozhovorů o severokorejském jaderném programu. Podobné rozhovory proběhly i o dva měsíce dříve v Číně. KLRD od šestistranných rozhovorů, kterých se účastnily také Čína, Japonsko, Jižní Korea, Rusko a USA jednostranně odstoupila v roce 2008. Severní Korea však nutně potřebuje oživit tamní ekonomickou situaci, proto se zřejmě rozhodla k obnovení dialogů.¹²³

Po rozpadu SSSR se KLRD dostala do pozice, kdy byla opuštěna téměř všemi spojenci. „*Jaderný program se stal posledním mezinárodně – politickým trumfem režimu, který dokázal kombinací cukru a biče, tedy na jedné straně vstřícnosti k mezinárodním kontrolám, kombinovanou s taktikou znejišťování Západu a vlastní prací na jaderných projektech vytvořit atmosféru strachu a nejistoty.*“¹²⁴ Tímto způsobem si Severní Korea vytváří výhodnější pozice pro jednání.

¹¹⁹ *Korejská lidově demokratická republika – zbraně hromadného ničení.* [online]. problemykldr.webnode.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://problemykldr.webnode.cz/zbrane-hromadneho-niceni/>

¹²⁰ Tamtéž

¹²¹ BÍLÝ, M. *Severokorejský jaderný test a nové zbraně.* [online]. diplomataffairs.eu [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.diplomataffairs.eu/severokorejsky-jaderny-test-a-nove-zbrane/>

¹²² *KLRD provedla tři jaderné testy, nyní hrozí preventivním útokem.* [online]. ceskenoviny.cz [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/profil-kldr-provedla-tri-jaderny-testy-nyni-hrozi-preventivnim-utokem/910576>

¹²³ *KLRD je ochotna jednat o jaderném odzbrojení, uvedla to v Moskvě.* [online]. novinky.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.novinky.cz/zahranicni/svet/306995-kldr-je-ochotna-jednat-o-jadernem-odzbrojeni-vedla-to-v-moskve.html>

¹²⁴ BÍLÝ, M. *Severokorejský jaderný test a nové zbraně.* [online]. diplomataffairs.eu [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.diplomataffairs.eu/severokorejsky-jaderny-test-a-nove-zbrane/>

5) KONTROLA MÉDIÍ

Ústava KLTR sice obsahuje jednotlivé články o svobodě slova, v praxi byla vždy všechna média výhradně pod kontrolou státu. Všechny rádiové i televizní přijímače podléhají registraci Korejské strany práce a automaticky jsou zde naladěny státní kanály. Využívání odlišných médií je ilegální. Také všichni novináři pochází z řad stranických kádrů a jejich přístup k informacím byl vymezen. Všichni zaměstnanci jsou neustále pod dozorem tajné policie.¹²⁵

Přístup k počítači je v Severní Koreji velmi složitý, vždy slouží pouze vládním úředníkům, armádě anebo cizincům a pro místní občany je téměř nedostupný. I v této oblasti tedy vláda podniká všechny potřebné kroky a snaží se o totální kontrolu nad internetem, aby se občan nedostal na neschválené stránky.¹²⁶

6) KONTROLA EKONOMIKY

Zpočátku vypadal rozvoj Severní Koreje nadějně. „V 60. letech 20. stol. byla severokorejčům poskytována bezplatná lékařská péče, vysokoškolské vzdělání i dostatek jídla a KLTR byla v míře rozvoje průmyslu ve Východní Asii na druhém místě za Japonskem. V porovnání s Čínou i politickými převraty zmítanou Jižní Koreou navíc poskytovala svým obyvatelům i slušné bydlení. Totalitní režim si vůbec nepřipouštěl, že ekonomické úspěchy jsou ve velké míře dány výraznou hospodářskou podporou Sovětského svazu.“¹²⁷

Kromě převzatých stalinských prvků bylo hospodářství formováno také myšlenkami ryze korejskými, tzn. ideologií čučche. Hlavní myšlenkou je soběstačnost, nejen v politice, ale i v ekonomice. Potravinová soběstačnost měla být zajištěna pouze pokrytím poptávky domácími produkty. Ve skutečnosti však soběstačnost nebyla nikdy zcela naplněna, Severní Korea se nedokázala vymanit ze své závislosti na pomoci spřátelených zemí.

V současné době je země ekonomicky velmi slabá a vyčerpaná. Velkou podporu měla od SSSR a dalších lidově demokratických zemí, avšak po kolapsu Východního bloku se stala jednou z mála zemí, kde se dosavadní režim nezhroutil. Staré vazby tak byly přetřhány a téměř ihned po rozpadu Sovětského svazu a zastavení sovětských dodávek

¹²⁵ BACH, M. *Severní Korea a koncepty totalitních režimů*. Brno: Masarykova Univerzita – bakalářská práce, 2005, s. 33

¹²⁶ *Cenzura internetu v KLTR a KR*. [online]. jiznikorea.eu [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.jiznikorea.eu/post/Cenzura-internetu-v-Koreji.aspx>

¹²⁷ TELIČKA, M. *Severní Korea: Temnota komunistické země*. [online]. stoplusjednicka.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.stoplusjednicka.cz/severni-korea-temnota-komunisticke-zeme>

se začala ekonomika KLDŘ hroutit. To vedlo k velké krizi, jeř vyústila v hladomor a hospodářský úpadek.

A přestože hospodářská výkonnost klesá, KLDŘ stále vynakládá enormní výdaje na zbrojení. Země také trpí nedostatkem elektrické energie (během noci bývá energie odpojena a povolen je jen určitý počet elektrospotřebičů na rodinu).¹²⁸

Důsledkem je fakt, že Severní Korea už nedokáže pokrýt ani polovinu potřeb jídla v zemi. Na hladomor zde mezi lety 1996 a 1999 zemřelo přibližně 600 000 lidí a podle zpráv Amnesty International trpěla v roce 2003 více než polovina občanů Severní Koreje podvýživou.¹²⁹ Vážnost situace dokonce dohnala KLDŘ k žádosti o mezinárodní pomoc. Roku 1995 požádala Japonsko o Jižní Koreu o dodávku potravin, přispěly i USA.¹³⁰

KLDŘ se však i nadále snažila udržet svůj zastaralý systém socialistického hospodářství a jedinou formou ekonomické spolupráce se zahraničím, jeř sever akceptoval, byla cizí investice do existujících podniků.¹³¹

Roku 2012 vyšly najevo údaje, podle kterých dal předák Kim Čong – un pokyn k přechodu k novému systému ekonomického řízení, „v němž budou moci podniky pracovat samostatně bez tvrdého státního regulování a samostatně stanovit cenu svého zboží. Jenomže jejich vedení bude i nadále jmenovat stát, a soukromým osobám nebude povoleno zahájit vlastní podnikání. V zemědělství se bude rolníkům ponechávat 30% vyrobené produkce, kdežto dříve museli odevzdávat všechno.“¹³²

Roku 2013 se dokonce objevily první viditelné projevy tržního hospodářství a vzestupu ekonomiky byl patrnější. Vše zachytily satelitní snímky, jeř jsou mnohdy jediným zdrojem informací o dění v zemi. Experti analyzující satelitní snímky rozpoznali přes 300 tržišť po celé KLDŘ. Zatímco v roce 1990 tržiště soukromníků existovala pouze na okraji společnosti, v současné době tvoří centrum spotřebního průmyslu země.¹³³

¹²⁸ Severní Korea. [online]. hledas.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://referaty.hledas.cz/referat/20056/15/severni-korea>

¹²⁹ TELIČKA, M. Severní Korea: Temnota komunistické země. [online]. stoplusjednicka.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.stoplusjednicka.cz/severni-korea-temnota-komunisticke-zeme>

¹³⁰ BLINKA, J. Fenomén severokorejského uprchlictví se zaměřením na vztahy mezi KLDŘ a USA. Brno: Masarykova Univerzita, 2001, s. 26

¹³¹ Severní Korea: Očekávaný vývoj v teritoriu. [online]. BusinessInfo.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/korea-severni-kldr-ocekavany-vyvoj-v-teritoriu-18373.html>

¹³² KLDŘ se vzdává plánované ekonomiky. [online]. vlastnihlavou.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.vlastnihlavou.cz/kldr-se-vzdava-planovane-ekonomiky/>

¹³³ V KLDŘ rostou tržiště. A také pracovní tábory, odhalily satelitní snímky. [online]. lidovky.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: http://www.lidovky.cz/zlepsuje-se-situace-v-kldr-satelitni-snimky-ukazuji-nova-trziste-1c0-/zpravy-svet.aspx?c=A130703_163306_In_zahranici_mtr

„Severokorejské vedení sleduje rozšiřování těchto tržišť se znepokojením, protože jsou v rozporu se státní socialistickou ideologií a umožňují také šíření zahraničního zboží, čemuž se úřady snažily v minulosti zabránit. Trhy jsou nicméně nutností pro občany a bezpečným zdrojem příjmu pro stát, a vláda proto nad jejich existencí mhouří oči.“¹³⁴

Je tedy patrné, že i vláda si uvědomuje závažnost problému týkající se hospodářských problémů země, a proto je ochotna se uchýlit k několika menším ústupkům, které se odkloňují od státní ideologie.

Korejská lidově demokratická republika je v politologických publikacích a médiích popisována jako jeden z posledních fungujících případů totalitního režimu v rámci současného světa. Z výše uvedených charakteristik vyplývá, že KLDK je tak, dle C. J. Friedrichovy typologie, nazývána oprávněně.

3.3 KOREJSKÁ REPUBLIKA A KLDK

Na korejském poloostrově leží dva státy, jejichž režimy jsou velmi odlišné. Vztahy mezi oběma Korejemi se neustále mění. Průzkumy veřejného mínění zjistily, že se lidé ve světě domnívají, že ke sjednocení Korejské republiky a KLDK nikdy nedojde.¹³⁵

Z dnešního pohledu mohu pouze určit, že na budoucnost korejských vztahů bude působit zejména vláda nové prezidentky Korejské republiky Pak Kun – hje a Kim Čong – unova schopnost ovládnout politickou elitu na severní části Korejského poloostrova.

¹³⁴ V KLDK dochází k nečekané změně. Co odhalily satelity. [online]. Eurozpravy.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://zahranicni.eurozpravy.cz/asi-a-australie/73022-v-klkr-dochazi-k-necekane-zmene-co-odhalily-satelity/>

¹³⁵ Problematika sporu Severní a Jižní Koreji [online]. všezemi.cz [citováno 11.11. 2013]. Dostupné z WWW:<http://www.zemepisnyweb.estranky.cz/clanky/zemepis/problematika-severni-a-jizni-koreje/problematika-sporu-severni-a-jizni-korei.html>

4 HISTORICKÝ KONTEXT

Poloha Koreje byla v minulosti její velkou výhodou i nevýhodou. Díky mořím, jež Korejský poloostrov obklopují, nebylo snadné Koreu dobýt. Přesto se Korejské státní útvary musely vyrovnávat s vlivem silnějších sousedních národů, což následně ovlivnilo jejich vývoj.

Tato kapitola se zabývá dějinami Koreje, zájmem států USA, Japonska a SSSR o Korejský poloostrov a následným dopadem tohoto soutěžení, jež vedlo ve vyústění Korejské války. Považuji za důležité uvést události předcházející vzniku dvou sousedících, ale ideologicky zcela odlišných států.

4.1 DĚJINY KOREJE

První státy (v širším smyslu slova) vznikly v průběhu 1. století př. n. l. V následujících staletích se zde vytvořila „ Tři království“ – Silla, Pakče a Kogurjo. Postupem času z nich byl vytvořen pouze jeden celek – Korjo – odtud pravděpodobně pochází název celé této země.¹³⁶

V Korju byl dán systém dědičného postavení, jež v podstatě přetrvává v Severní Koreji dodnes, jen se přizpůsobil dnešní společnosti.

Dynastii Korjo vystřídala po její porážce roku 1392 nová dynastie I, ta se rozhodla užívat pro označení své říše název Čoson - Země jitrní svěžesti. Nová dynastie zavedla velké změny nejen ve státní správě, ale i administrativním členění země, výběru daní nebo členění vojenské moci. Společnost však i nadále zůstávala otrokářská a pozice otroka se zde dědila. První dvě století vládla tato dynastie bez větších neklidů. V 16. století na ni zaútočila Japonská vojska. V Japonsku tehdy vládl diktátor Tojotomi Hidejoši, který se snažil upevnit svoji pozici v Japonsku a připravoval se na rozsáhlý dobytelský plán proti Koreji a říši Mingů. Po dlouhých bojích se nakonec Japonsko stáhlo z poloostrova.¹³⁷

Až do 19. století byla Korea od ostatních zemí izolovaná a odmítala všechny požadavky západních mocností o navázání obchodních styků. Izolace byla roku 1876 ukončena – Korea podepsala obchodní smlouvu s Japonskem. Tímto aktem se postupně otevřela celému světu.

¹³⁶ LOWENSTEINOVÁ, M. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Praha: Libry, 2006, s. 236

¹³⁷ ECKERT, CARTER, J. *Dějiny Koreje*. Praha: Lidové noviny, 2001, s. 107

Značné posílení japonského vlivu silně podráždilo Čínu, která pokládala Koreu v podstatě za svoji vazalskou zemi. Pobouřeno však bylo i mnoho Korejců, jimž se nelíbila reakce Japonska. Pro Japonce bylo otevřeno několik přístavů, byla zde otevřena pobočka japonské banky a Japonci tak dávali najevo, že si dělají monopolní právo na korejský trh. Avšak v té době se Japonsku vyskytl další mocný soupeř – Rusko.

Korea se stala předmětem zájmu sousedních států, jež se jí snažili zmocnit sami pro sebe. Nejhůře však tuto situaci odnášeli rolníci, kteří byli vykořisťováni ze všech stran. Dokonce zde vypukla i rolnická vzpoura. Ta nabyla takového rozsahu, že vláda byla donucena požádat o pomoc Čínu. Na pomoc přišlo ale i Japonsko. Tímto však vznikl mezi velmocemi střet a na korejském poloostrově vypukl čínsko – japonský konflikt, který proběhl v letech 1894 – 1895. Tuto válku vyhrála japonská strana, Čína se musela stáhnout ze země a uznat svrchovanost Koreje. Japonsko podepsalo smlouvu, že nemá žádné územní nároky na korejský poloostrov. Ale tato smlouva bylo pro Japonsko spíše něco jako formalita, kterou nemělo v plánu dodržet.¹³⁸

Korejská vláda si začala uvědomovat, že je stále více pod vlivem Japonska a chtěla se z něj vymanit. Rozhodla se požádat o pomoc Rusko a začala být podporována proruská politika. Japonci si byli vědomi, že by je mohli Rusové v jejich plánech na obsazení Koreje předběhnout, a proto se rozhodli rychle jednat. Od této chvíle bylo zřejmé, že vojenský konflikt mezi Japonskem a Ruskem již nelze odvrátit. Tento střet zájmů vyústil v rusko – japonskou válku (1904 – 1905), jež opět skončila vítězstvím Japonska. Podepsáním Portsmouthské smlouvy si Japonsko zajistilo svrchovanost v Koreji a v listopadu 1905 zde byl vytvořen korejský protektorát. O korejské zahraniční politice od této chvíle rozhodovalo Japonsko. To zřídilo v Soulu pro tento účel úřad svého rezidenta. Ačkoliv se obyvatelé Koreje snažili proti tomuto stavu protestovat na mezinárodní mírové konferenci v Haagu, tato akce skončila neúspěchem.¹³⁹ Dlouhé období japonského ekonomického, politického a vojenského vměšování Japonska nakonec vyvrcholilo formálně anexí 22. srpna 1910 a Korea se stala japonskou kolonií.¹⁴⁰ Japonsko anektovalo Koreu se souhlasem západních mocností, které v něm viděly spojence, jež by mohl zastavit rozpínavost Ruska a Asie. Dalším důvodem může být že většina západních mocností v té době měla své vlastní kolonie a v minulosti je získala podobným

¹³⁸ ECKERT,CARTER, J. *Dějiny Koreje*. Praha: Lidové noviny, 2001, s. 157 - 162

¹³⁹ KUBÍČEK, Š. *Vývoj Severní a Jižní Koreje po druhé světové válce s ohledem na možná řešení současné situace*. Olomouc: Univerzita Palackého – bakalářská práce, 2012, s. 8

¹⁴⁰ ECKERT,CARTER, J. *Dějiny Koreje*. Praha: Lidové noviny, 2001, s. 175 - 184

způsobem jako Japonsko Koreu. Spojené státy navíc anexi Koreje uznaly s tím, že Japonsko naopak uzná jejich přítomnost na Filipínách.¹⁴¹

4.2 JAPONSKÁ OKUPACE

Japonci získali kontrolu nad Korejským poloostrovem cílevědomě a rozhodně. Vytvořili mocný, agresivní stát a na konci japonské okupace se nenašla žádná oblast korejského života, které by se japonská okupace nedotkla.

Již od začátku zde vybudovali vojensko - policejní režim. První nejvyšší místodržitel – generál Terauchi Masakata – si za úkol vytkl potlačit odpor korejského národa těmi nejukrutnějšími metodami. *„Dal pověsit vlastence před očima jejich rodin a pořádal veřejné hromadné popravy. Japonský císař mu později za jeho „vynikající služby“ v úřadě nejvyššího místodržitele v Koreji udělil hraběcí titul a hodnost polního maršála.“*¹⁴²

Od začátku okupace se Japonská vláda tedy snažila, aby vždy hned v zárodku potlačila jakýkoliv náznak hnutí odporu. Příliš se jim však nedařilo, protože životní úroveň stále klesala a také kulturní útisk zesiloval. Japonci se snažili dostat pod svoji kontrolu také celý systém školství. Prosazovali povinnou výuku japonštiny, a navíc potlačovali při výuce dějin všechno, co by mohlo přispívat ke zvyšování národní hrdosti Korejců. Knihy, které pokládali v tomto smyslu za nebezpečné, byly konfiskovány a po tisících páleny.¹⁴³

Na rozdíl od britského systému koloniální správy, kde bylo často umožněno obyvatelům se do určité míry zapojovat na správě území, Japonsko v Koreji zřídilo velké množství úřadů, na které dosadilo lidi ze své populace. Tato situace vedla ke zvýšenému počtu Japonců, kteří obsadili území korejského poloostrova. Již od roku 1940 zde žilo na 700 000 Japonců a jejich průměrný plat byl až desetkrát vyšší než plat běžných Korejců.¹⁴⁴

Tvrdá japonská politika však vytvořila předpoklady pro širokou vlasteneckou reakci v Koreji, politické a ekonomické utlačování vyvolaly silné protijaponské cítění u všech vrstev obyvatel. Narůstající počet vlasteneckých organizací se objevil i v zahraničí. Mnohé z nich byly podporovány velkými korejskými komunitami v Mandžusku a Rusku,

¹⁴¹ CUMINGS, B. *North Korea: Another Country*. Washington: Amazon, 2008, s. 28

¹⁴² HUNG, S. *Korea včera a dnes*. Praha: Svoboda, 1952, s. 163

¹⁴³ JANOŠ, J. *Dokonale utajená Korea*. Praha: Libry, 1997, s. 105

¹⁴⁴ KUBÍČEK, Š. *Vývoj Severní a Jižní Koreje po druhé světové válce s ohledem na možná řešení současné situace*. Olomouc: Univerzita Palackého – bakalářská práce, 2012, s. 30

v menším rozsahu potom emigranty ve Spojených státech amerických. Hnutí v exilu pokračovalo během celého období okupace, a ačkoliv bylo roztržité, sehrálo velkou roli při zachování alespoň minimální úrovně politického odporu vůči Japoncům.¹⁴⁵

4.3 Hnutí 1. BŘEZNA

Na konci první světové války, kdy byla světová politika založena na uznání rovnocennosti malých a velkých národů se zvýšilo očekávání i na korejské straně. Bylo přeci logické že při použití stejných principů, na jejichž základě byla vyhlášena samostatnost Litvy, Lotyšska, Estonska, ale i Československa, by měla získat nezávislost i Korea.

Tato myšlenka se začala roku 1919 šířit po celé zemi a získávala čím dál větší podporu. Po smrti předposledního korejského císaře Kodžonga (donucen k abdikaci roku 1907) se korejská vlastenci dohodli, že dva dny před chystaným pohřbem, 1. března, vyhlásí slavnostně nezávislost Koreje a podpoří toto tvrzení demonstracemi.¹⁴⁶

Tato demonstrace, ačkoliv byla plánovaná, že proběhne nenásilně, se rozšířila po celé Koreji a v následujících měsících se jí zúčastnilo přes milion lidí. Demonstrace Japonce zaskočila, reagovali na ni hromadným zatýkáním, fyzickými tresty, a dokonce i vypalováním vesnic.¹⁴⁷

Ačkoliv hnutí nedokázalo zbavit Korejce japonské nadvlády, stalo se katalyzátorem pro rozšíření nacionalistického hnutí jako celku. V září roku 1919 vznikla oficiální prozatímní vláda v Šanghaji, jejíž nejvyšší pozici zastával I Sung – man, který nakonec získal titul prezidenta.¹⁴⁸

Po březnových nepokojích si japonská vláda uvědomila, že reagovala neadekvátním způsobem a že bude nutno provést změny korejského policejního systému. Nová politika značně pozměnila politické klima v Koreji. V politické sféře byla učiněna řada znatelných ústupků – zrušení bičování za drobné přestupky, začlenění Korejců do civilních služeb, poskytnutí větší lokální autonomie. Polevila i cenzura tisku.¹⁴⁹

„Japonci později svou okupaci Koreje hájili tím, že v tomto období přinesli Korejcům i mnoho dobrého: vybudovali nové průmyslové závody, postavili silnice

¹⁴⁵ ECKERT, CARTER, J. *Dějiny Koreje*. Praha: Lidové noviny, 2001, s. 197

¹⁴⁶ JANOŠ, J. *Dokonale utajená Korea*. Praha: Libry, 1997, s. 105 - 106

¹⁴⁷ ECKERT, CARTER, J. *Dějiny Koreje*. Praha: Lidové noviny, 2001, s. 202

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 204

¹⁴⁹ HUNG, S. *Korea včera a dnes*. Praha: Svoboda, 1952, s. 166 - 167

a železnice vytrhli Korejce z jejich středověké letargie, čímž je lépe přizpůsobili pro život v moderní době.¹⁵⁰ Částečně je to sice pravda, ale ve skutečnosti zacházeli Japonci s Koreou čistě jakou se svoji kolonií, šlo jim především o vlastní prospěch a na zájmy místních lidí se moc neohlíželi.

4.4 MOBILIZACE A DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA

V roce 1931 zaútočila japonská armáda na čínské jednotky v Mandžusku a vytvořila si z něj loutkový stát. Ještě před vypuknutím války si Japonci začaly z Mandžuska vytvářet svoji průmyslovou základnu. Události z roku 1931 tak vedly ke konci období kulturní politiky v Koreji. Ačkoliv od roku 1926 vláda generálního guvernéra zpřísnila kontrolu politického a kulturního života, kolem roku 1930 si začala připravovat půdu pro politiku rychlé asimilace. Nový japonský postup v Asii totiž vyžadoval aktivnější účast Korejců na rozvoji japonského impéria.¹⁵¹

Japonská vláda začala vyžadovat aktivní podporu svých plánů a Korea se začala rychle měnit ze zemědělské na průmyslovou. Velké změny zaznamenalo i korejské školství (eliminováno se studium korejštiny). Japonština se stala úředním jazykem po celé zemi. Mobilizace vyvrcholila roku 1943, kdy Japonci vydali všeobecný povolávací rozkaz pro všechny Korejce.¹⁵² Není proto divu, že všichni netrpělivě čekali na konec války.

4.5 OSVOBOZENÍ, ROZDĚLENÍ

Dne 15. srpna 1945, po kapitulaci Japonska, zavládla po celé zemi vlna euforie. Korejský národ se domníval, že bude konečně o svém osudu rozhodovat sám.

Hned na konci druhé světové války se však zájem USA začal soustředit i na asijský kontinent. Také Rudá armáda SSSR již nastoupila na cestu jak do Mandžuska, tak i do Koreje, a měla v plánu okupaci celého poloostrova. Americké jednotky se nedokázaly dostatečně rychle přesunout. Na následující (již poválečné konferenci v Moskvě) bylo určeno, že státní útvar bude podléhat společné správě USA i Sovětského

¹⁵⁰ JANOŠ, J. *Dokonale utajená Korea*. Praha: Libry, 1997, s. 107

¹⁵¹ ECKERT, CARTER, J. *Dějiny Koreje*. Praha: Lidové noviny, 2001, s. 220 – 221,

¹⁵² Tamtéž, s. 233 - 235

svazu. Obě země tak budou spravovat území o podobné rozloze rozdělené 38. rovnoběžkou. K překvapení všech SSSR tento návrh přijalo.¹⁵³

USA i SSSR se svého úkolu zhostily zcela odlišně. SSSR přijal kapitulaci Japonska a načas se stáhl spíše do pozadí, ponechával tak volný průběh sociální revoluci. Američané spíše Korejcům nedůvěřovali a proběhlo zde několik ekonomických a sociálních změn pod americkou vojenskou správou, které odrážely pravicovou orientaci.

Domluva mezi severem a jihem byla velmi obtížná, ačkoliv se USA snažily přenést otázku sjednocení celé Koreje na půdu OSN, Sovětský svaz to odmítl. OSN měla dohlížet na volby v celé Koreji, ale do severní části nebyla nakonec vůbec vpuštěna. Nakonec volby proběhly pouze na jihu. 15. srpna 1948 byla vyhlášena Korejská republika v čele s I Sung – manem. Na severu okamžitě na tento akt reagovali vlastními volbami a vyhlášením Korejské lidově demokratické republiky v čele s Kim Ir – senem.¹⁵⁴ Již od vzniku Korejské republiky a KLR docházelo k různým výtržnostem okolo stanovené hranice. Po dvou letech tyto potyčky vyústily ve válečný konflikt.

4.6 KOREJSKÁ VÁLKA

Korejskou válku lze zařadit mezi další projevy studené války. Studená válka byla mocenským konfliktem mezi demokratickým společenstvím, soustředěným kolem Spojených států amerických, a totalitním východním blokem v čele se Sovětským svazem. Politické režimy a ideologie těchto mocností byly v příkrém rozporu. Studená válka byla vedena ideologicky, soutěžením ve zbrojení a hospodářsky.¹⁵⁵

Ačkoliv bývá Korejská válka považována pouze za jeden z konfliktů studené války, důvody vypuknutí tohoto konfliktu můžeme nalézt i uvnitř samotné Koreje. Kim Ir – Sen se nikdy netajil svým záměrem vést nejen Severní, ale i Jižní Koreu. Domníval se však, že půjde o bleskovou válku.¹⁵⁶ Jak již bylo zmíněno, k vojenským srážkám okolo 38. rovnoběžky docházelo už před válkou. *„Zdá se však, že řadu z nich vyprovokoval Jih, byly stále častější a intenzivnější a pokračovaly až do jara 1950.*

¹⁵³ HUNG, S. *Korea včera a dnes*. Praha: Svoboda, 1952, s. 171 - 173

¹⁵⁴ ECKERT, CARTER, J. *Dějiny Koreje*. Praha: Lidové noviny, 2001, s. 245 - 247

¹⁵⁵ KALVODA, J. *Studená válka 1946 – 1989*. Kladno: nakladatelství Dfio, 2001, s. 7 - 8

¹⁵⁶ JACKSON, R. *Letecká válka nad Koreou*. Praha: Vašut, 1999, s. 4 - 5

*Prezident I Sung – man spolu s generály v té době otevřeně mluvil o vojenském tažení na Sever.*¹⁵⁷

Po rozdělení Korejského poloostrova byla Korejská republika uznávána spíše západními státy, KLTR uznával a podporoval Sovětský svaz se svými satelity. Proti sobě tedy stanuly dvě republiky, které si navzájem vyhlásily nepřítelství a obě si činily nárok na území celého poloostrova a měly ekonomickou a vojenskou podporu nějaké velmoci.¹⁵⁸

Severní Korea se před světem úplně uzavřela. Ani americká, ale ani jihokorejská strana si nebyly vědomy stupně militarizace země. Ačkoliv již od počátku docházelo k různým potyčkám okolo hranice, Američané byli přesvědčení, že ani v budoucnu nepůjde o nic jiného než o jakousi formu psychologické války. Americká vláda tedy postupně začala své jednotky z Koreje roku 1949 stahovat. Jednalo se však o chybný předpoklad.¹⁵⁹

Severokorejská armáda vyrazila ke svému útoku na jih poloostrova dne 25. června 1950. Její vojsko bylo lépe vycvičené, zkušenější a zároveň byla vyzbrojena sovětskými tanky a bojovými letouny z druhé světové války. Během 3 dnů byl dobyt Soul a severokorejské jednotky postupovaly dále na Jih. Severní Korea se domnívala, že se obyvatelé jihu připojí k nim a vytvoří na celém korejském poloostrově komunistickou republiku.

Mezinárodní společenství okamžitě zareagovalo. Hned v den útoku Rada bezpečnosti OSN agresí Severní Koreje odsoudila. Rada bezpečnosti následovala při svých rozhodnutích Chartu OSN a její 7. kapitolu věnující se Akcím při ohrožení míru, porušení míru a činech útočných.¹⁶⁰ OSN vydala rezoluci, která zajišťovala nejen poskytnutí pomoci Jižní Koreji, ale zároveň vyzývala obě strany k zastavení bojů.¹⁶¹ Při hlasování Rady bezpečnosti bylo pro vojenské tažení devět z jedenácti členů. Jeden se zdržel hlasování a Sovětský svaz, který mohl rezoluci jakožto stálý člen Rady bezpečnosti vetovat, na zasedání chyběl.¹⁶² Nepřítomnost SSSR znamenala protest proti

¹⁵⁷ ECKERT, CARTER, J. *Dějiny Koreje*. Praha: Lidové noviny, 2001, s. 248

¹⁵⁸ JACKSON, R. *Letecká válka nad Koreou*. Praha: Vašut, 1999, s. 5

¹⁵⁹ JACKSON, R. *Letecká válka nad Koreou*. Praha: Vašut, 1999, s. 5

¹⁶⁰ *Charta OSN*. [online]. osn.cz [citováno 20.03. 2014]. Dostupné z WWW:

<<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>>.

¹⁶¹ ŠKOCHOVÁ, M. *Analýza Korejské války*. [online]. e-polis.cz [citováno 20.03. 2014].

Dostupné z WWW: <<http://www.e-polis.cz/mezinarodni-vztahy/259-analyza-korejske-valky.html>>.

¹⁶² *Korejská válka – první válečný konflikt studené války*. [online]. ceskatelevize.cz [citováno 21.02. 2014].

Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/19862-korejska-valka-prvni-valecny>>.

tehdejšímu Čínskému zástupci v OSN. Jednání Rady bezpečnosti se účastnili zástupci Čínské republiky (Tchaj – wanu), nikoliv zástupci Čínské lidové republiky, jež byla vyhlášena dne 1. října 1949 předsedou ÚV KS Mao Ce – tungem.¹⁶³ (Komunistická ČLR byla ihned druhý den 2. října 1949 uznána Sovětským svazem a poté i dalšími zeměmi východního bloku. Mezi SSSR a Čínskou lidovou republikou byla dne 14. února 1950 uzavřena a podepsána „Smlouva o přátelství a vzájemné spolupráci“.)¹⁶⁴

V červenci 1950 bylo Radou bezpečnosti rozhodnuto o vyslání vojsk OSN do Jižní Koreje. Vojenský zásah vedli zejména Američané. Na útoku se podílelo americké letectvo a námořnictvo, britští vojáci a dalších 39 členských států OSN. Jednotky Organizace spojených národů rychle intervenovaly a dobyly zpět Soul a jednotky severokorejské armády byly vytlačeny až k hraniční řece Ja – lu.¹⁶⁵

Koncem listopadu však přišel další velký zvrat – do bojů se vložila armáda Čínské lidové republiky, jež přinutila Američany k ústupu a na začátku roku 1951 padl Soul podruhé. Spojenecká vojska ho sice získala v březnu zpět, avšak dále již nepostupovala. Fronta se tak ustálila podél 38. rovnoběžky. „*Obě velmoci již však neměly dostatek materiálních ani vojenských sil na další ozbrojené útoky. Vlekoucí se konflikt se silně podepsal na jejich skomírající ekonomice. Na obou stranách již nebyly prostředky k dalšímu vedení války. Válka v Koreji se tak dostala do silné pasivity.*“¹⁶⁶

Po dvou letech vyjednávání bylo nakonec 27. července 1953 podepsáno příměří. Ačkoliv Čína stáhla své jednotky ze Severu v roce 1958, Spojené státy mají dodnes na poloostrově okolo 40 000 vojáků.¹⁶⁷

Ztráty na životech dosáhly markantních rozměrů. Jižní Korea přišla o 300 000 vojáků zabitých, zraněných a nezvěstných, ztráty Američanů dosáhly čísla 142 000, ostatní spojenecké státy ztratily dohromady 17 000 mužů. Ztráty britského Společenství dosáhly celkově 7 000 vojáků. Ztráty vojáků na čínské a severokorejské straně byly

konflikt-studene-valky/ >.

¹⁶³ *Vývoj vztahů mezi ČLR a SSSR v průběhu studené války.* [online]. edvard.blogz.cz [citováno 21.02. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://edvard.blogz.cz/category/skolni-prace/vyvoj-vztahu-mezi-clr-a-sssr-v-prubehu-studene-valky/>>.

¹⁶⁴ *Vývoj vztahů mezi ČLR a SSSR v průběhu studené války.* [online]. edvard.blogz.cz [citováno 21.02. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://edvard.blogz.cz/category/skolni-prace/vyvoj-vztahu-mezi-clr-a-sssr-v-prubehu-studene-valky/>>.

¹⁶⁵ ECKERT, CARTER, J. *Dějiny Koreje.* Praha: Lidové noviny, 2001, s. 248

¹⁶⁶ BÁRTÍK, T. *Korejská válka (1950 – 1953).* [online]. valka.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: http://www.valka.cz/clanek_12.html

¹⁶⁷ ECKERT, CARTER, J. *Dějiny Koreje.* Praha: Lidové noviny, 2001, s. 249

velitelstvím sil OSN odhadnuty na více než dva miliony, ztráty na civilním obyvatelstvu činily v Severní i Jižní Koreji dohromady okolo milionu a čtvrt lidí.¹⁶⁸

Roku 1954 se konala Ženevská konference, OSN si přála opětovné spojení Korejského poloostrova. Trvala na tom, že Spojené národy jsou kompetentní autoritou, jež je oprávněna se zabývat otázkami sjednocení. Komunističtí představitelé autoritu OSN odmítli s tím, že korejská válka byla válkou občanskou. Nakonec z této konference vzešel dokument Dohoda o příměří, který ukončuje Korejskou válku a zároveň zachovává existenci dvou Korejí. Hlavní body tohoto dokumentu obsahují články o demarkační linii a demilitarizovaném území. Dohoda zakazuje všem osobám, ať už vojenským, či civilním, aby překročily vojenskou demarkační čáru, pokud k tomu neobdrží přímé svolení velitele území, do něhož se rozhodly vstoupit. Žádná ze stran také nesmí provádět jakékoliv akty nepřátelství uvnitř nebo zvenku, proti demilitarizované zóně sloužící jako bezpečnostní pásmo.¹⁶⁹

Po roce 1953 Severní Korea nadále setrvala pod vlivem SSSR, zatímco Spojené státy navázaly spojení s Jižní Koreou. Válka v Koreji znamenala první válku vedenou OSN proti agresorskému státu. Oproti ostatním větším konfliktům se velmi lišila v tom, že zde nebylo žádné oficiální vyhlášení, které by se dalo určit jako její počátek. Také neexistuje žádná mírová smlouva označující její konec.

Na Západě byl korejský konflikt vždy hodnocen jako „spravedlivá válka“ vedená 16 národy a sedmi neválčícími spojenci s jediným cílem: zastavit komunistickou agresi. Tyto země odpověděly na výzvu OSN, aby ubránily světový mír, přičemž svého cíle dosáhly. Avšak popularity se ve Spojených státech této válce nedostalo. Těžké ztráty pěchotních sborů Američany pobuřovaly, takže doufali v její brzký konec.

Tato válka naopak prospěla Japonsku, jež vyšlo z atomových hrůz roku 1945 jako okupovaná, poražená země, a to po finanční stránce. Příliv vojáků Organizace spojených národů pro ni poskytl okamžitý spotřební trh – armáda potřebovala letecké, námořní základny, cvičiště, ale i odpočinková střediska pro vojáky.¹⁷⁰

Pro korejský lid však byla válka naprostou katastrofou. Tento konflikt neznamenal jen vyústění rostoucího napětí na Korejském poloostrově mezi komunistickým severem a anti – komunistickým jihem, ale odrážel i stávající politickou situaci na počátku studené

¹⁶⁸ JACKSON, R. *Letecká válka nad Koreou*. Praha: Vašut, 1999, s. 146 - 147

¹⁶⁹ CATCHPOLE, B. *Korejská válka*. Praha: BB art, 2003, s. 308 – 309

¹⁷⁰ CATCHPOLE, B. *Korejská válka*. Praha: BB art, 2003, s. 308 – 309

války. V polovině 50. let 20. stol. SSSR i USA zkoumaly své pozice a současně se snažily rozšířit své sféry vlivu.¹⁷¹

Vztahy mezi Severní a Jižní Koreou jsou po celou dobu od konce Korejské války napjaté a nestabilní. Doposud nebylo příměří uzavřené roku 1953 vystřídáno mírovou dohodou, takže KLRD a Korejská republika se stále nachází ve válečném stavu.

¹⁷¹ JACKSON, R. *Letecká válka nad Koreou*. Praha: Vašut, 1999, s. 148

5 SOUČASNÉ TENDENCE VE VZTAHU KOREJSKÉ REPUBLIKY A KLTR

Povaha vztahů mezi KLTR a Korejskou republikou je značně proměnlivá. Relativně klidnější období střídají období doprovázená napětím. Hlavní problémy, které přispívají k eskalaci napětí tvoří především Severní Korea a její jaderný program.

Jižní Korea se od svého sousedního státu značně odlišuje. Zatímco Korejská republika představuje demokratický stát s prosperující tržní ekonomikou, v Korejské lidově demokratické republice panuje totalitní režim s centrálně řízenou ekonomikou.

5.1 VÝVOJ VZTAHŮ MEZI KOREJSKOU REPUBLIKOU A KLTR

Celý Korejský poloostrov se musel ve své historii vyrovnávat s vlivem silnějších sousedních národů. Mezi ně se řadily především Čína a Japonsko. Tyto země na něj vyvíjely nátlak až do konce druhé světové války.

Od roku 1945 se Korea potýkala s ideologickým rozdělením. Výsledkem těchto rozporů byla válka, do níž se zapojilo 20 států. Hlavní boje skončily roku 1953 podepsáním příměří v Pchanmundžonu, mírová smlouva však nebyla doposud podepsána.

Diktátoři v Severní i Jižní Koreji využívali existence druhého sousedního státu, aby mohli ospravedlnit své způsoby vlády a cíle. Díky tomuto přístupu mezi sebou obě korejské země nevyjednávaly po dobu dvaceti let. Doposud však nedošlo k žádnému výraznému zlepšení situace, v Severní Koreji stále přetrvává tvrdý represivní režim. Ačkoliv se již demokratická Jižní Korea snažila zavést tzv. „Sunshine Policy“, jež nabízela ekonomickou pomoc, tento přístup nakonec nepřispěl ke snížení vojenského napětí mezi státy.

Na utváření povahy vztahů mezi Korejskou republikou a KLTR se podílí mnoho faktorů zahrnujících nejen oblast ekonomiky, ale i politiky, bezpečnosti, společnosti a vliv mezinárodního prostředí. Nejdůležitějšími faktory jsou bezpečnost a sjednocení. *„Důraz kladený na bezpečnost vychází z anarchické struktury, která panuje na Korejském poloostrově. Anarchická struktura je pozůstatkem Korejské války a studené války a vychází ze soupeření mezi Korejemi o svrchovanost nad územím. Výsledkem je bezpečnostní dilema, které v obou zemích vytváří nutnost usilovat o zajištění vlastní bezpečnosti.“*¹⁷²

¹⁷² KIM, Y. *The Sunshine Policy and its Aftermath* [online]. Department of Political Science,

Do 80. let 20. stol. dávala jihokorejská vláda prioritu národní bezpečnosti, silné alianci s USA a ekonomickému růstu jako způsobu jak zvítězit nad Korejskou lidově demokratickou republikou. Avšak od konce studené války, a především díky demokratizaci, Jižní Korea začala usilovat o opětovné sjednocení zemí a o navázání spolupráce. Avšak Severní Korea zaujala zcela odlišný přístup. Jejím hlavním cílem bylo a je udržení režimu.¹⁷³

5.2 ZAHRANIČNÍ POLITIKY JEDNOTLIVÝCH JIHOKOREJSKÝCH PREZIDENTŮ

Každý z demokraticky zvolených prezidentů Korejské republiky zaujímal odlišný postoj vůči KLDR, proto je důležité zmínit jejich politické strategie k sousednímu státu.

5.2.1 ZAHRANIČNÍ POLITIKA RO THA – UA

Ro Tha – u se stal prvním demokraticky zvoleným prezidentem Korejské republiky v roce 1988. V době jeho nástupu se Korejská republika potýkala s nastupující demokratizací, s proměnou mezinárodního prostředí a jeho uspořádání. Všechny tyto záležitosti se projeví v zahraniční politice. Situace pro nastávajícího prezidenta nebyla jednoduchá – hlavní problémy se týkaly otázky sjednocení Jižní a Severní Koreje. Další komplikace tvořily poměrně malá popularita Ro Tha – ua a nedostatečná podpora jeho nové administrativy jihokorejskými občany.¹⁷⁴

Ve vztahu vůči Severní Koreji se nová vláda snažila zaujmout smířlivý přístup, jenž by se vyhýbal střetům a zároveň se snažil dosáhnout kompromisu ve sporných otázkách. Prezident se také snažil poukázat na to, že problém neleží pouze v Severní Koreji a jejím režimu, ale viníka je třeba hledat na obou stranách. Jeho cílem bylo, aby obyvatelé Korejské republiky vnímali svého souseda jako možného partnera, s nímž by mohli spolupracovat.¹⁷⁵

Sungshin Women's University, [citováno 1. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://web.sungshin.ac.kr>>.
¹⁷³ OSTREJŠOVÁ, A. *Zahraniční politika Jižní Koreje vůči Severní Koreji po roce 1989*. Brno: Masarykova Univerzita – bakalářská práce, 2012, s. 8

¹⁷⁴ CHENG, T. *Changes and Prospects of the Inter – Korea and Cross – Strait Relations*. [online]. Center for Security Studies [citováno 1. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.mcsstw.org/web/content.php?PID=4&Nid=670>>.

¹⁷⁵ OSTREJŠOVÁ, A. *Zahraniční politika Jižní Koreje vůči Severní Koreji po roce 1989*. Brno: Masarykova

Korejská republika především podporovala vyjednávání týkající se vojenských záležitostí. V roce 1990 země navázaly rozhovory, které vedly k uzavření Základní dohody mezi Korejskou republikou a KLDK zahrnující společný zájem na sjednocení, vzájemné uznání a respekt vůči systémům v obou zemích, možnosti navázat spolupráci a také potřebu udržet příměří. V roce 1991 země dospěly k ujednání Společné deklarace o denuklearizaci Korejského poloostrova a obě země téhož roku vstoupily do OSN.¹⁷⁶

Za vlády Ro Tha – ua se zlepšily jak ekonomické, tak obchodní vztahy mezi zeměmi. Avšak ke konci jeho funkčního období došlo opět k ochlazení vzájemných vztahů. Příčinou byla KLDK a její jaderný program.

5.2.2 ZAHRANIČNÍ POLITIKA KIM JONG – SAMA

V roce 1993 byl jako nástupce Ro Tha – ua zvolen Kim Jong – sam. V některých bodech se shodoval se svým předchůdcem. Také on proklamoval nutnost zapojení KLDK do mezinárodního dění a postupné sjednocení. Ke spojení však, dle jeho názoru, by bylo nutné nastolit určité reformy a změny v Severní Koreji.¹⁷⁷

Jeho politika se určitým způsobem měnila v závislosti na přístupu KLDK. Korejská lidově demokratická republika se v tomto období vyznačovala spíše provokativním chováním, proto Kim od roku 1996 začal uplatňovat politiku „laskavého zanedbávání“ (benign neglect). Roku 1996 pronikla severokorejská ponorka na východní pobřeží Jižní Koreje, což bylo jihokorejskou stranou bráno za akt provokace.¹⁷⁸

Kimova nová strategie se projevila pozastavením pomoci, kterou Jižní Korea poskytovala Severní Koreji. Zároveň došlo i k přerušení kontaktu mezi oběma zeměmi.¹⁷⁹

Univerzita – bakalářská práce, 2012, s. 8

¹⁷⁶ CHENG, T. *Changes and Prospects of the Inter – Korea and Cross – Strait Relations*. [online]. Center for Security Studies [citováno 1. 12. 2013]. Dostupné z WWW: < <http://www.mcsstw.org/web/content.php?PID=4&Nid=670> >.

¹⁷⁷ CHUNG, Ch. *Democratization in South Korea and Inter-Korean Relations*. Pacific Affairs. Canada: University of British Columbia, 2003, s. 24

¹⁷⁸ *White Paper on Korean Unification 1996* [online]. White papers [citováno 1. 12. 2013]. Dostupné z WWW: < <http://www.unikorea.go.kr/CmsWeb/viewPage.req?idx=PG0000000538> >.

¹⁷⁹ CHUNG, Ch. *Democratization in South Korea and Inter-Korean Relations*. Pacific Affairs. Canada: University of British Columbia, 2003, s. 27

5.2.3 ZAHRANIČNÍ POLITIKA KIM TÄ – DŽUNGA

V roce 1998 byl zvolen Kim Tä – džung za nového prezidenta Korejské republiky. Jeho zahraniční politika byla založena zejména na trpělivosti. Hlavní složka jeho administrativy zahrnovala konzistentní a trpělivý přístup k Severní Koreji, dosažení usmíření a navázání spolupráce. Prezident si uvědomoval, že KLTR si chce zachovat svůj režim a svoji politiku budoval na základě tohoto zájmu, chtěl tedy docílit soužití. Jeho politika, „Sunshine policy“ (viz níže) si nekladla za prvotní cíl sjednocení, nejprve považovala za nutnost nastolení míru.

Po celé období Kim Tä – džungovy vlády byl zachován smířlivý a nekonfliktní postoj vůči KLTR. Na základě zpravodajských zjištění bylo odhaleno, že Severní Korea stále pokračuje ve svém jaderném programu. Tato zpráva se však obešla beze změny v přístupu ke Korejské lidově demokratické republice.¹⁸⁰

Byla to však Severní Korea, kdo zaujal nepřátelský postoj vůči Sunshine policy. Obávala se, že chce vyvolat změny uvnitř jejího režimu. Na druhou stranu v ní viděla zdroj nutně potřebné pomoci a dalších výhod.¹⁸¹

I když nedošlo k žádnému výraznějšímu zlepšení ve vztazích, tak nebyla Sunshine policy zcela bez odezvy. V roce 2000 došlo k prvnímu summitu mezi Korejskou republikou a KLTR a byla uzavřena Společná deklarace, jež se zabývala sjednocením a dále také náležitostmi týkajícími se humanitární pomoci, setkáním se rozdělených rodin a vzájemné ekonomické spolupráce. Sunshine policy tedy vedla k určitému pokroku, došlo k ustanovení vyjednávání, byl uspořádán první summit a zavedeny společné rozhovory.¹⁸²

5.2.4 ZAHRANIČNÍ POLITIKA RO MU – HJONA

Následovníkem Kim Tä – džunga se v roce 2003 stal Ro Mu – hjon, jež navázal ve své politice na Sunshine policy. Snažil se především o rozšíření této politiky. Jeho zahraniční politika nazývána Politika pro mír a prosperitu, měla být aplikována nejen na území Korejského poloostrova, ale v rozsahu celé severovýchodní Asie.¹⁸³

¹⁸⁰ KYUNG – SUK, CH. *The Future of the Sunshine Policy: Strategies for Survival*. [online]. East Asian Review [citováno 1. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.ieas.or.kr/vol14_4/14_4_1.pdf>.

¹⁸¹ Tamtéž

¹⁸² Tamtéž

¹⁸³ KIM NAM, CH. *The Roh Moo Hyun Government's Policy Toward North Korea*. [online]. East – West Center Working Papers [citováno 1. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.eastwestcenter.org/sites/default/files/private/PSwp011.pdf>>.

Ro Mu – Hjonův první krok vůči KLDK zahrnoval vyřešení druhé jaderné krize, přál si zlepšení vzájemných vztahů a prohloubení smíru, důvěry i spolupráce. Hlavním problémem, s nímž se musel prezident potýkat, byla ona zmíněná jaderná krize, jež na Korejském poloostrově propukla v roce 2002.¹⁸⁴ Za účelem vyřešení jaderné krize byly svolány Šestistranné rozhovory (viz níže).

Korejská republika si kladla jako další cíl pomoci KLDK zlepšit vztahy s okolními zeměmi, snažila se o vybudování trvalého mírového režimu mezi ní a Severní Koreou. Otázka míru byla velmi důležitým bodem této politiky. Dosaženo jej mělo být pomocí posilování a budování vzájemné důvěry.¹⁸⁵

Co se týče otázky sjednocení, přístup Roa byl velmi striktní. Sjednocení pro něj představovalo nevyhnutelnou skutečnost, vše však záleželo především na Jižní Koreji. Ta mohla svým jednáním rychlost sjednocení urychlit, či naopak zpomalit.

S rokem 2006 však opět došlo k dalšímu ochlazení vztahů v souvislosti se severokorejskou zkouškou balistických střel a provedením prvního jaderného testu. Korejská republika zareagovala dočasným přerušením dodávek potravin a hnojiv, došlo i ke snížení jihokorejských investic.¹⁸⁶

5.2.5 ZAHRANIČNÍ POLITIKA I MJONG – BAKA

Do prezidentského úřadu byl roku 2008 zvolen I Mjong – bak. Jeho prioritní snahou bylo vyřešení otázky jaderného programu Severní Koreje. Chtěl zavést stabilitu na poloostrově, vyřešit humanitární záležitosti a vybudovat ekonomické společenství s flexibilním přístupem mezi oběma zeměmi, které by vedly ke vzájemné prosperitě.¹⁸⁷

Prezidentova administrativa si přála opětovně navázání Šestistranných rozhovorů. Jeho politika se však již od počátku potýkala s komplikacemi vyplývajícími ze severokorejského postoje. Nakonec došlo k pozastavení jakéhokoliv vyjednávání ze strany Severní Koreje a k přerušování Šestistranných rozhovorů (roku 2008 proběhly

¹⁸⁴ OSTREJŠOVÁ, A. *Zahraniční politika Jižní Koreje vůči Severní Koreji po roce 1989*. Brno: Masarykova Univerzita – bakalářská práce, 2012, s. 19

¹⁸⁵ KIM NAM, CH. *The Roh Moo Hyun Government's Policy Toward North Korea*. [online]. East – West Center Working Papers [citováno 1. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.eastwestcenter.org/sites/default/files/private/PSwp011.pdf>>.

¹⁸⁶ *Overview of U.S. Detainees in North Korea*. [online]. The National Committee on North Korea [citováno 1. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.ncnk.org/>>.

¹⁸⁷ *The Lee Myung – bak Government's North Korea Policy*. [online]. A Study on its Historical and Theoretical Foundation [citováno 1. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.kinu.or.kr/upload/neoboard/DATA05/suh.pdf>>.

naposledy). Prezident I Mjong – bak tedy zaujal tvrdší postoj vůči KLTR a snížil ekonomickou pomoc poskytovanou jeho státem.

Následující jaderný test KLTR v roce 2009 vyvolal opětovné ochlazení vztahů. Další doprovázející události tento proces ještě urychlily. V listopadu 2009 došlo k námořnímu ozbrojenému incidentu mezi zeměmi. Severní Korea překročila námořní hranici, s jejíž polohou KLTR nesouhlasí. Roku 2010 byla potopena jihokorejská korveta, z čehož byla obviněna Severní Korea. Ta toto obvinění popírala. Korejská republika požadovala omluvu, přijala určitá opatření, mezi které patřilo i zahájení vojenských cvičení společně s USA.¹⁸⁸

5.2.6 ZAHRANIČNÍ POLITIKA PAK KUN – HJE

První ženou na postu jihokorejského prezidenta se stala roku 2013 Pak Kun – hje. Ta naopak plánuje poskytovat KLTR širší humanitární pomoc, zároveň ale dala jasně najevo, že je pro ni především důležitá národní bezpečnost. *„Soul je ochoten posílat Pchjongjangu potraviny, léky a zboží každodenní potřeby pro malé děti, nemocné a další zranitelné skupiny obyvatelstva. Žádný z těchto druhů pomoci nebude podle prezidentky zneužitelný pro vojenské účely. To ale slíbila jen za záruku, že se KLTR vzdá svého jaderného programu.“*¹⁸⁹ Z postoje Pak Kun – hje je patrná ochota spolupracovat se Severní Koreou a spíše smířlivější přístup.

5.3 SUNSHINE POLICY

Sunshine Policy – politika navržená v roce 1998 tehdejším prezidentem Jižní Koreje Kim Jong Samem se snažila urovnat vztahy na Korejském poloostrově. Tento termín byl poprvé použit na jeho přednášce na Londýnské univerzitě.

¹⁸⁸ OSTREJŠOVÁ, A. *Zahraniční politika Jižní Koreje vůči Severní Koreji po roce 1989*. Brno: Masarykova Univerzita – bakalářská práce, 2012, s. 25 - 26

¹⁸⁹ *Jihokorejská prezidentka podává pomocnou ruku Severní Koreji*. [online]. ct24.svet. [citováno 1. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/208300-jihokorejska-prezidentka-podava-pomocnou-ruku-severni-koreji/>>.

Program si stanovil za cíl podpořit vzájemnou kooperaci, zmenšit rozdíly v ekonomické sféře, obnovit železniční dopravu a podpořit tak tímto aktem cestovní ruch. Za tento počín mu byla udělena Nobelova cena míru.¹⁹⁰

Sunshine policy byla postavena na třech principech. První z nich spočíval na neochotě Korejské republiky trpět ozbrojené provokace ze Severu. Jižní Koreje usilovala zejména o udržování silné bezpečnostní pozice a ve vzájemných vztazích o aplikování politiky odstrašování. Korejská republika se zároveň vyjádřila, že by neváhala zahájit odvetné aktivity v případě vzniku nějakého incidentu.¹⁹¹

Zájmem Korejské republiky nebylo KLLDR poškodit či jakkoliv ji ublížit. Korejská republika se nechtěla pokoušet o absorbování Severní Koreje, což byl druhý princip – nechtěla vyvolat zhroucení režimu uvnitř KLLDR. Šlo jí především o docílení mírového a klidného soužití, nastolení společných rozhovorů a dosažení prosperující spolupráce.¹⁹²

Třetí princip říkal, že hlavním zájmem KR je usmíření a spolupráce. K překonání problematických vztahů byla zapotřebí podpora, společné aktivity, zintenzivnění a prohloubení vzájemných kontaktů a za ideálních podmínek vyjednávání a postupné vytvoření jednotného národa.¹⁹³

Tyto tři základní principy byly doplněny dvěma principy vedlejšími týkající se potřeby oddělit oblast ekonomiky od oblasti politické. Ekonomická spolupráce a zájmy by tak mohly být sledovány nezávisle na politické situaci a vzájemných politických vztazích mezi Severní a Jižní Koreou.¹⁹⁴

Sunshine policy se tedy zabývala i otázkou sjednocení. Dle plánu bylo nutné nejdříve sloučit země na praktické bázi založené na společných výměnách a aktivitách. Až posléze bylo v plánu vytvoření funkčního soužití a vznik jednotného státu.

Důležitým bodem byla i postupná proměna KLLDR, jež by se týkala státního režimu, oblasti společnosti a politiky. Změny měly být vyvolány samovolně, nevnučeně a především by měly probíhat postupně. Korejská republika neměla v zájmu provést změny proti vůli KLLDR, chtěla je pouze podnítit.¹⁹⁵

¹⁹⁰ HOGARTG, K. *South Korea's Sunshine Policy, Reciprocity and Nationhood*. Canterbury: Royal Antropological Institutue, 2012, s. 5

¹⁹¹ KYUNG – SUK, CH. *The Future of the Sunshine Policy: Strategies for Survival*. [online]. East Asian Review [citováno 1. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.ieas.or.kr/vol14_4/14_4_1.pdf>.

¹⁹² KYUNG – SUK, CH. *The Future of the Sunshine Policy: Strategies for Survival*. [online]. East Asian Review [citováno 1. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.ieas.or.kr/vol14_4/14_4_1.pdf>.

¹⁹³ Tamtéž

¹⁹⁴ Tamtéž

¹⁹⁵ CHUNG – IN, M. *The Sunshine Policy and The Korean Summit*. [online]. East Asian Review [citováno 1. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.ieas.or.kr/vol12_4/12_4_1.pdf>.

Politika se snažila o rozvoj v ekonomické oblasti, tímto krokem chtěla zároveň pomoci vyřešit zoufalou potravinovou situaci v KLDK. Korejská republika podporovala své obchodníky a společnosti, aby se více podílely na investicích a obchodování se Severní Koreou. Ve zlepšení severokorejské ekonomické situace viděla Jižní Korea nezbytný prvek pro budoucí sjednocení.¹⁹⁶

Během aplikace této politiky sice došlo k nárůstu obchodu mezi Severní a Jižní Koreou, avšak z vojenského hlediska se situace vůbec nezlepšovala a během vlády Ro Mu – hjona se napětí dokonce zvýšilo, jelikož KLDK testovala své atomové zbraně. Názory na tuto politiku se různí, většina ji považuje za ztracenou již od jejího počátku. KLDK neprojevila skoro žádný náznak spolupráce či dobré vůle, namísto toho tajně rozvíjela nukleární program.¹⁹⁷

Někteří kritikové dokonce věří, že KLDK byla schopna vyvinout svůj jaderný program právě díky zavedení Sunshine policy – Jižní Korea stále ignorovala provokace, posílala ekonomickou i humanitární pomoc a nenaléhala na změnu severokorejského přístupu.¹⁹⁸

5.4 ŠESTISTRANNÉ ROZHOVORY

Korejská válka rozdělila poloostrov na dva ideologicky zcela odlišné tábory. Rozdíly mezi nimi navíc ještě posílila studená válka. Během studené války Pchjongjang začal vyvíjet i jaderné technologie. Snaha o eliminaci severokorejských jaderných zbraní probíhá již od 80. let 20. stol., kdy se jednalo především o dialog mezi USA a Korejskou lidově demokratickou republikou s částečným přispěním Jižní Koreje.¹⁹⁹

Roku 2001 nastoupil na prezidentský post Spojených států amerických G. Bush, jež si přál pokračovat v diplomatických rozhovorech s KLDK v oblasti nejen jaderných zbraní, ale i konvenčních sil, raketových technologií a exportů, lidských práv a humanitárních aktivit. Navzdory všem proklamacím však bylo o rok později zjištěno, že KLDK stále pokračuje ve svém programu obohacování uranu pro vojenské účely.

¹⁹⁶ KYUNG – SUK, CH. *The Future of the Sunshine Policy: Strategies for Survival*. [online]. East Asian Review [citováno 1. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.ieas.or.kr/vol14_4/14_4_1.pdf>.

¹⁹⁷ HOGARTG, K. *South Korea's Sunshine Policy, Reciprocity and Nationhood*. Canterbury: Royal Antropological Institute, 2012, s. 7

¹⁹⁸ HOGARTG, K. *South Korea's Sunshine Policy, Reciprocity and Nationhood*. Canterbury: Royal Antropological Institute, 2012, s. 6

¹⁹⁹ DOČKÁLEK, J. *Severní Korea – analýza hrozeb a motivů*. Brno: Masarykova Univerzita – bakalářská práce, 2001, s. 33

Washington tedy zařadil Pchjongjang mezi skupinu zemí podporujících terorismus, kterou nazval Osa zla (KLDK, Irán, Irák).²⁰⁰

Na začátku roku se Spojené státy americké rozhodly změnit svoji taktiku vůči KLDK a navrhly multilaterální jednání s účastí dalších zemí – Japonska, Jižní Koreje, Číny a Ruska. USA si přeje zapojit do vyjednávání o ostatní partnery, stojí především o účast Číny a Ruska, kteří, jakožto bývalí spojenci KLDK by mohli přispět k zmírnění tlaku a přimět Korejskou lidově demokratickou republiku k odstoupení od jaderných zbraní.²⁰¹

Ačkoliv již proběhlo několik kol šestistranných rozhovorů, zatím nedošlo k žádnému většímu průlomů. Roku 2005 Severní Korea poprvé oznámila, že se vzdá jaderných zbraní, výměnou však požadovala potravinovou pomoc od ostatních členů. Nabídka spolupráce však netrvala dlouho, o 4 roky později provedla KLDK již druhý test jaderných zbraní a oznámila, že považuje šestistranné jednání za zbytečné.²⁰²

Denuklearizace Korejského poloostrova je velmi těžko dosažitelný cíl, jelikož názorové rozdíly mezi KLDK a USA jsou značné. Důležitou otázkou je, zda si vůbec Pchjongjang přeje tuto spolupráci. Jedná se o velmi složitý politický úkol. Pokud má být vyřešen diplomatickým jednáním, bude vyžadovat, dle mého názoru, spoustu trpělivosti a ochotu všech stran dohodnout se.

5.5 BUDOUCNOST VE VZTAHU MEZI KLDK A KOREJSKOU REPUBLIKOU

Hranice mezi Korejskou republikou a KLDK je pravděpodobně nejsledovanější státní hranicí na světě. Od konce korejské války v roce 1953 se událo velké množství incidentů hrozícím vypuknutím dalšího válečného konfliktu. Jedná se například o údajné potopení jihokorejské lodě či dělostřelecké ostřelování jihokorejského ostrova Yenpyeong.²⁰³

²⁰⁰ „Osa zla“ zůstává po pěti letech stále neporažena. [online]. idnes.cz [citováno 1. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/osa-zla-zustava-po-peti-letech-stale-neporazena-f5k-/zahranicni.aspx?c=A070129_103229_zahranicni_ad>.

²⁰¹ DOČKÁLEK, J. *Severní Korea – analýza hrozeb a motivů*. Brno: Masarykova Univerzita – bakalářská práce, 2001, s. 34

²⁰² KUCHAROVÁ, P. *Minulost a budoucnost šestistranných rozhovorů*. [online]. kldr2011.blog.cz [citováno 1. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://klDR2011.blog.cz/1111/minulost-a-budoucnost-sestistrannych-rozhovoru>>.

²⁰³ MYKLÍN, M. *Nová korejská krize: vážnější než ta předtím?* [online] sekuritaci.cz [citováno 3. 12. 2013].

Severní Korea má dle oficiálních údajů pátou největší armádu na světě. Ačkoliv se jedná o působivý počet vojáků, je nutné vzít v potaz špatný stav severokorejského hospodářství. V posledních letech se ekonomická situace země velmi zhoršila, je problém nejenom kvalitně vyzbrojit armádu, ale zajistit jí vůbec dostatek potravin. „*Všeobecně nejobávanějším prvkem severokorejské armády je dělostřelectvo, kterého má Pchjongjang k dispozici přes 20 000 kusů a jehož část je neustále zacílená na jihokorejské hlavní město Soul.*“²⁰⁴ Naproti tomu Korejská republika spoléhá především na moderní technologii a vojenskou podporu Spojených států.

Pokud bychom však chtěli předpokládat vývoj situace na Korejském poloostrově, jedná se o velmi nelehký úkol vzhledem k nevypočitatelnosti severokorejského vedení. Dle studie, kterou roku 1999 provedli J. Pollack a L. Chung – min, vyplývá, že vyústění situace na poloostrově by mohlo proběhnout podle čtyř scénářů. Jsou jimi mírumilovná integrace a sjednocení, kolaps a sjednocení pohlcením, sjednocení konfliktem a externí intervence.²⁰⁵

Teorie mírumilovné integrace by podle autorů zahrnovala odstranění překážek, které brání dialogu mezi Korejskou republikou a KLDŘ. Jednalo by se například o podepsání mírové dohody o ukončení Korejské války či zrušení atomového programu Korejské lidově demokratické republiky. Druhá teorie, jež byla zmíněna, pracuje do jisté míry s předpokladem, že se KLDŘ začne sama od sebe rozpadat zevnitř. Jelikož se však jedná o velmi uzavřený režim, je velmi obtížné odhadnout, zda je možné, aby tento rozpad vůbec nastal. Zdá se, že nový vůdce Kim Čong – un nemá v úmyslu pokoušet se o jakoukoliv reformaci státní správy. Je tedy možné předpokládat, že jedním ze základních faktorů pro rozpad režimu je stále neřešená ekonomická krize země.

Co se týče nebezpečí válečného konfliktu, to se od konce Korejské války snižovalo, příčinou byly zvětšující se rozdíly v ekonomické a vojenské síle obou zemí.²⁰⁶ Během posledních let však pravděpodobnost vojenského vyústění situace opět narůstá z důvodů zjevně úspěšných testů severokorejských atomových zbraní. Je však možné,

Dostupné z WWW: <<http://www.sekuritaci.cz/nova-korejska-krize-vaznejsi-nez-predchozi/>>.

²⁰⁴ MYKLÍN, M. *Nová korejská krize: vážnější než ta předtím?* [online] [sekuritaci.cz](http://www.sekuritaci.cz) [citováno 3. 12. 2013].

Dostupné z WWW: <<http://www.sekuritaci.cz/nova-korejska-krize-vaznejsi-nez-predchozi/>>.

²⁰⁵ POLACK, J., Lee CH. *Preparing for Korean Unification: Scenarios and Implications*. Washington D.C.: RAND, 1999, s. 24

²⁰⁶ POLACK, J., Lee CH. *Preparing for Korean Unification: Scenarios and Implications*. Washington D.C.: RAND, 1999, s. 37

že KĽDR je v tomto prípade ovplyvnená skutočnosťou, že by sa jí v prípade válečnej akcie nedostalo podpory ze strany bývalých spojenců Ruska a Číny.²⁰⁷

Nejpravděpodobnějším scénářem je tedy vnitřní rozpad Korejské lidové demokratické republiky vzhledem k její krizové situaci v oblasti hospodářství. Současná situace poukazuje na to, že i statický režim KĽDR čelí několika problémům nejen v této oblasti. V prosinci 2013 se stal obětí čistky Čang Song – tchek, strýc vůdce KĽDR Kim Čong – una a druhý nejmocnější muž severokorejského režimu. Na jeho vysoké postavení poukazuje nejen jeho odpovědnost za styky s Čínou, ale i odpovědnost za ekonomický rozvoj, a to nejen uvnitř hranic KĽDR, ale i v mezinárodním rámci.²⁰⁸

Analytik Asociace pro mezinárodní otázky Michal Odrážka zmiňuje dvě teorie stojící za odstraněním Čang Son – Theka. Jedna z nich tvrdí, že se pravděpodobně znelíbil svému synovci Kim Čong – unovi, který si chtěl umocnit svoji pozici, aby začal být vnímán jako skutečný vládce. Druhá možnost, proč byl Čang popraven, jsou nedostatky v plnění jeho úkolů.²⁰⁹ Samotná média KĽDR oznámila, že byl sesazen ze svých funkcí, „protože vedl „kontrarevoluční frakci“, byl zkorumpovaný, narkoman a sukničkář“.²¹⁰ Díky uzavřenosti režimu KĽDR se však pohybuje pouze v rovině spekulací, další vývoj lze jen stěží předpokládat. Nicméně i přesto se jedná o poměrně dramatickou změnu, jež poukazuje na určité komplikace tamějšího režimu.

Jedna z úvah nabízí i možnost celkového sjednocení Korejského poloostrova. Pokud by nastala tato situace, měl by nový státní útvar značný dopad na geopolitiku severovýchodní Asie. „Korea by se mohla stát zprostředkovatelem mezi Čínou a Japonskem a umožnit tak vznik společné struktury těchto tří států. Výsledkem by mohlo být, že se Jižní Korea, Japonsko a Tchán – wan také stanou jadernými mocnostmi.“²¹¹

²⁰⁷ KUBÍČEK, Š. *Vývoj Severní a Jižní Koreje po druhé světové válce s ohledem na možná řešení současné situace*. Olomouc: Univerzita Palackého – bakalářská práce, 2012, s. 38

²⁰⁸ *Mocenská čistka v KĽDR*. [online]. lidovky.cz [citováno 12.02. 2014]. Dostupné z WWW: <http://www.lidovky.cz/mocenska-cistka-v-kldr-komu-vadil-kim-cong-unuv-stryc-p0j-/zpravy-svet.aspx?c=A131208_184236_ln_zahranici_msl>.

²⁰⁹ *Mocenská čistka v KĽDR*. [online]. lidovky.cz [citováno 12.02. 2014]. Dostupné z WWW: <http://www.lidovky.cz/mocenska-cistka-v-kldr-komu-vadil-kim-cong-unuv-stryc-p0j-/zpravy-svet.aspx?c=A131208_184236_ln_zahranici_msl>.

²¹⁰ *Mocný strýc Kim Čong – una už byl zřejmě popraven*. [online]. denik.cz [citováno 12.02. 2014]. Dostupné z WWW: <http://www.denik.cz/ze_sвета/mocny-stryc-kim-cong-una-uz-byl-zrejme-popraven-20131210.html>.

²¹¹ PŘEVŘÁTIL, R. *Korejský poloostrov: budoucnost geopolitického uzlu*. [online]. binghamton.edu [citováno 3. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www2.binghamton.edu/fbc/commentaries/archive-2012/338cz.htm>>.

Záleží však na rozhodnutích samotných obyvatel Korejského poloostrova. Na nich závisí, jakým směrem se bude vyvíjet budoucnost vztahu mezi Korejskou republikou a Korejskou lidově demokratickou republikou.

Od skončení Korejské války roku 1953 došlo k nepopíratelným a převratným změnám v obou státech. Stále se zde nabízí otázka, jakým směrem bude vývoj obou republik v budoucnu pokračovat. Prudká industrializace a modernizace měly v obou částech poloostrova velmi odlišné důsledky.

Na Severu došlo k vytvoření vůbec prvního moderního dynastického totalitarismu a přes katastrofické předpovědi se tento režim dokázal konsolidovat. I když se objevují signály, které by mohly znamenat uvolnění režimu – zejména kvůli ekonomické situaci – na místě je spíše skepse. Současný prezident Kim Čong – un následuje při politických rozhodnutích své předchůdce. Jakýkoliv náznak nesouhlasu je tvrdě potrestán, každodenní život občanů KLLDR je sledován a opozice zde v podstatě neexistuje.

Naproti tomu Korejské republice se po čtyřiceti letech více či méně silných autoritářských režimů uspokojivě daří pokračovat v procesu demokratizace a v dnešní době představuje liberální, demokratický a ekonomicky vyspělý stát.

Zatímco ještě v 60. letech 20. stol. byla životní úroveň Jižní i Severní Koreje na stejné úrovni, v současné době je situace diametrálně odlišná. Vztah mezi KLLDR a Korejskou republikou je velmi nestálý a situace na Korejském poloostrově je nepřetržitě monitorována předními světovými organizacemi. Vedení Severní Koreje stále setrvává na svých pozicích a v nejbližší době větší změnu ve vztahu mezi Korejskou republikou a KLLDR nelze očekávat.

6 PEDAGOGICKÁ APLIKACE ZVOLENÉHO TÉMATU VE VÝUCE

Tato závěrečná kapitola bude zaměřena na aplikaci tématu Komparace politického vývoje v Korejské republice a KLDK do výuky. Téma nejdříve hodláme zakotvit do Rámcových vzdělávacích programů, poté jej budeme aplikovat do praxe prostřednictvím vzdělávacího programu pro gymnaziální vzdělávání.

Také přineseme návrh časově – tématického plánu, který bude možné zařadit do Školního vzdělávacího programu pro gymnázia. Dále vyhotovíme návrh pracovního listu, návrhy k možným diskuzím či zadání k písemnému testu.

6.1 RÁMCOVÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY

Pro aplikaci tématu Komparace politického vývoje KLDK a Korejské republiky do výuky, je nutné zohlednit systém kurikulárních dokumentů České republiky. „*V souladu s novými principy kurikulární politiky, zformulovanými v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR (tzv. Bílé knize) a zakotvenými v zákoně č. 561/ 2004Sb., zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen „školský zákon), se do vzdělávací soustavy zavádí nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let. Kurikulární dokumenty jsou vytvářeny na dvou úrovních – státní a školní. Státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů představují Národní program vzdělávání (NPV) a rámcové vzdělávací programy (RVP).*“²¹²

Na základě rámcových vzdělávacích programů a pravidel, jež jsou v nich stanoveny, si jednotlivé školy tvoří své vlastní realizační programové dokumenty – školní vzdělávací programy.²¹³ Ve školní praxi tedy existují RVP pro předškolní vzdělávání, RVP pro základní vzdělávání, RVP pro gymnaziální vzdělávání a RVP pro odborné vzdělávání.

Pro pedagogickou aplikaci našeho tématu v jeho rámci budou důležité především Rámcové vzdělávací programy pro základní školy a Rámcové vzdělávací programy pro gymnaziální vzdělávání.

²¹² RVP GV

²¹³ *Rámcové vzdělávací programy*. [online]. Národní ústav pro vzdělávání [citováno 1.02. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.nuv.cz/ramcove-vzdelavaci-programy>>.

Jednotlivé RVP jsou rozděleny do vzdělávacích oblastí, jež se nadále člení na vzdělávací obory, které mají vymezeny své vzdělávací obsahy. Jednotlivé vzdělávací obsahy formulují učivo a konkrétní výstupy, kterých má žák dosáhnout.

Rámcový vzdělávací program pro základní školy (RVP ZV) obsahuje následující vzdělávací oblasti – Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace, Informační a komunikační technologie, Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Člověk a příroda, Umění a kultura, Člověk a zdraví, Člověk a svět práce. Pro aplikaci tohoto tématu bude stěžejní vzdělávací oblast Člověk a společnost.

Pro využití našeho tématu v jeho rámci pro nás bude také stěžejní kapitola, zabývající se průřezovými tématy. „*Průřezová témata reprezentují v RVP ZV okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se významnou a nedílnou součástí základního vzdělávání.*“²¹⁴ Pro základní vzdělávání jsou vymezena následující průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Enviromentální výchova a Mediální výchova.²¹⁵ Klíčovým průřezovým tématem pro aplikaci našeho tématu je Výchova demokratického občana.

Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání (RVP GV) je členěn do následujících vzdělávacích oblastí: Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace, Člověk a příroda, Člověk a společnost, Člověk a svět práce, Umění a kultura, Člověk a zdraví, Informatika a informační a komunikační technologie.²¹⁶ Téma Komparace politického vývoje v Korejské republice a KLR bude ukotveno ve vzdělávací oblasti Člověk a společnost, v jejím vzdělávacím oboru Občanský a společenskovední základ. Dotýkat se bude jeho vzdělávacího obsahu Občan ve státě.

I zde jsou vhodná průřezová témata, do nichž můžeme naše téma začlenit a dát jim větší prostor. RVP GV zařazuje do vzdělávání průřezová témata Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Enviromentální výchova a Mediální výchova.²¹⁷ Stěžejním průřezovým tématem pro využití našeho tématu je Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech.

²¹⁴ RVP pro ZV

²¹⁵ Tamtéž

²¹⁶ RVP GV

²¹⁷ Tamtéž

6.2. ZAŘAZENÍ TÉMATU KOMPARACE POLITICKÉHO VÝVOJE KLDR A KOREJSKÉ REPUBLIKY V RÁMCI RVP

Téma Komparace politického vývoje KLDR a Korejské republiky lze využít na základních školách, ale i na gymnáziích, a to ve vícero předmětech. Mezi nejvhodnější předměty řadíme Dějepis, Výchovu k občanství (Občanský a společenskovední základ) a Zeměpis (Geografii). Dále je také zapotřebí zmínit i průřezová témata Výchova demokratického občana a Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech.

Vzhledem k mému zaměření bude největší prostor věnován vzdělávací oblasti Člověk a společnost a aplikaci daného tématu do předmětů Výchova k občanství a Občanský a společenskovední základ.

6.2.1 ZEMĚPIS (GEOGRAFIE)

Ve vzdělávacím obsahu Geografie lze téma zařadit do tématického okruhu Společenské a hospodářské prostředí, které je vhodné pro 9. ročníky základních škol. Žák zde vymezí základní hospodářské, geografické, kulturní a demografické charakteristiky, lokalizuje hlavní světová konfliktní ohniska, zhodnotí politické a hospodářské poměry světa v současnosti.²¹⁸ V RVP GV tomuto vzdělávacímu okruhu odpovídá okruh Sociální prostředí, jež se mimo jiné zaměřuje na aktuální geopolitické problémy, světové hospodářství.²¹⁹ Jelikož je vztah mezi Severní a Jižní Koreou poslední dobou opět velmi diskutovaným problémem, stále zde vládne jistá nestabilita a napětí, je vhodné zařadit tuto zónu mezi nynější problémové oblasti.

V Geografii je velmi důležitá práce s mapou, při práci s politickou mapou žáci lokalizují hlavní aktuální geopolitické problémy, kam se řadí i oblast Korejského poloostrova. Na mapě vyhledají hlavní města KLDR a KR, lokalizují demilitarizační pásmo a vysvětlí příčiny a důsledky konfliktu mezi Severní a Jižní Koreou.

6.2.2 DĚJEPIS

Také dějepis nabízí prostor pro aplikaci tématu. V RVP ZV téma Rozdělený a integrující se svět, nabízí učivo, kde by bylo vhodné zařadit téma Komparace politického

²¹⁸ RVP ZV

²¹⁹ RVP GV

systemu KLDK a Korejské republiky. Jedná se o studenou válku, politické, hospodářské, sociální a ideologické soupeření.²²⁰ V Rámcovém vzdělávacím programu pro gymnaziální vzdělávání je možné téma zařadit do okruhu Moderní doba II – Soudobé dějiny, který se věnuje konfliktům na Blízkém východě, pádu komunistických režimů a základním problémům současného světa.²²¹

Pro zvládnutí tohoto učiva je zapotřebí, aby se žák dokázal orientovat v aktuálních světových problémech a vysvětlil příčiny a důsledky vzniku bipolárního světa.

Právě v učivu, jež se týká aktuálního světa má téma Komparace politického vývoje v KLDK a Korejské republice největší prostor. Je vhodné jej realizovat i pomocí prezentací či referátů. Žák se seznámí s vývojem na Korejském poloostrově, rozdělením Korejského poloostrova a vznikem dvou zcela odlišných republik, porovná a vysvětlí způsob života v obou republikách a vymezi možnosti jejich dalšího vývoje.

6.2.3 VÝCHOVA K OBČANSTVÍ / OBČANSKÝ A SPOLEČENSKOVĚDNÍ ZÁKLAD

Co se týče RVP ZV a vzdělávacího oboru Výchova k občanství, dalo by se téma využít zejména v učivu týkajícího se Mezinárodních vztahů a globálního světa, kde se žák seznámí s problémy současnosti, uvede příklady mezinárodní spolupráce – na ekonomické, politické i bezpečnostní úrovni.²²²

Nicméně větší využití tématu Komparace politického vývoje KLDK a Korejské republiky se nabízí v RVP pro gymnaziální vzdělávání. Ve vzdělávacím oboru Občanský a společenskovední základ zařadíme téma do okruhu Občan ve státě, jež se věnuje jednotlivým typům ideologií, lidským právům a historickým i současným formám států.²²³

Výuka daného tématu by se dotýkala totalitarismu, absolutismu i demokracie. Dále by se věnovala životu v KLDK a Korejské republice. Mezi upřednostňované metody řadíme výklad a diskusi. Na základě teoretických poznatků žák objasní pojmy totalitarismus, autoritářství, demokracie a porovná život člověka v Korejské lidově demokratické republice s životem člověka v Korejské republice.

²²⁰ RVP ZV

²²¹ RVP GV

²²² RVP ZV

²²³ RVP GV

6.2.4 PRŮŘEZOVÉ TÉMA VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA

Průřezové téma Výchova demokratického občana se vyskytuje pouze v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání. Klade si za cíl vybavit žáka základní úrovní občanské gramotnosti. S tím souvisí i obhajování a dodržování lidských práv a svobod.

V rámci tématu Komparace politického vývoje v KLDŘ a Korejské republiky by bylo možné žákům promítnout dokumentární film *Vítejte v KLDŘ*, po němž by následovala diskuze. Film z roku 2008 poukazuje na zkušenosti českých turistů v Severní Koreji. Každý z nich musel přistoupit na fakt, že po dobu pobytu bude omezena jeho svoboda.²²⁴

Žák na konci hodiny uvede příklady porušování lidských práv v KLDŘ a zdůvodní význam a smysl lidských práv.

Průřezové téma Výchova demokratického občana vede také ke kritickému myšlení a k pochopení významu řádu a pravidel.

6.2.5 PRŮŘEZOVÉ TÉMA VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH

Domníváme se, že po vzdělávací oblasti Člověk a společnost přináší průřezové téma Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech druhý největší prostor pro aplikaci tématu do výuky.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech značně přispívá k překonávání stereotypů a předsudků, umožňuje získávání dovedností a vědomostí nezbytných pro orientaci v evropském i globálním prostoru a přináší životní perspektivy v evropském a mezinárodním kontextu.²²⁵

Tématu Komparace politického vývoje KLDŘ a Korejské republiky se můžeme věnovat již na základní škole v rámci tématického okruhu *Objevujeme Evropu a svět*.²²⁶ V RVP GV spadá dané téma do okruhu *Globální problémy, jejich příčiny a důsledky* a danému tématu zde můžeme věnovat větší prostor. Tento tématický okruh se mimo jiné

²²⁴ *Vítejte v KLDŘ*. [online]. Vítejte v KLDŘ [citováno 1.02. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.vitejtevkldr.cz/>>.

²²⁵ *Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech*. [online]. rvp.cz [citováno 1.02. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/112/vychova-k-mysleni-v-evropskych-a-globalnich-souvislostech-i.-cast.html/>>.

²²⁶ RVP ZV

zabývá tématy jako kulturní, etnické, ideologické, hospodářské a náboženské konflikty, lidská práva, světový populační vývoj, migrace, uprchlictví apod.²²⁷, což nabízí poměrně velký prostor pro aplikaci politických změn na Korejském poloostrově.

Zde žák vymezí hlavní konflikty odehrávající se mezi Korejskou lidově demokratickou republikou a Korejskou republikou, jejich příčiny a důsledky, definuje lidská práva a uvede příklady lidských práv, jež jsou v Severní Koreji porušována a vysvětlí, z jakých důvodů dochází k uprchlictví z KLR.

6.2 NÁVRH ČASOVĚ – TÉMATICKEHO PLÁNU

Téma Komparace politického vývoje KLR a Korejské republiky budeme aplikovat do praxe prostřednictvím Rámcového vzdělávacího programu pro gymnaziální vzdělávání. Zvolené téma navrhujeme ukotvit do vyučovacího předmětu Občanský a společenskovední základ. Téma zařazujeme s ohledem na jeho záběr a obsah do 4. ročníku gymnázia.

Podáváme zde návrh konkrétní podoby časově – tématického plánu, který lze zařadit do Školního vzdělávacího programu daného gymnázia.

²²⁷ RVP GV

UČIVO: MEZINÁRODNÍ VZTAHY, GLOBÁLNÍ SVĚT

TÉMA: KOMPARACE POLITICKÉHO VÝVOJE KLDR A KOREJSKÉ REPUBLIKY

PŘEDMĚT: OBČANSKÝ A SPOLEČENSKOVĚDNÍ ZÁKLAD

PRO: 4. ROČNÍK GYMNÁZIA

Programový cíl:				Způsob kontroly jeho ověření:	
Žák objasní pojmy totalitarismus, autoritářství a demokracie. Žák popíše politický vývoj na Korejském poloostrově. Žák porovná život občana KLDR s občanem KR. Žák se vyjadřuje kultivovaně a výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou situaci. Žák je ochoten vyjádřit svůj postoj k řešení konfliktu mezi Severní a Jižní Koreou.				Pozorování, diskuze, souhrnný test	
Časové údaje	Výukový cíl	Způsob kontroly dosažení cíle:	Učivo:	Hlavní strategie:	Mezipředmětové vztahy, klíčové kompetence
1 výuková jednotka	Žák vlastními slovy objasní pojmy totalitarismus, autoritářství, demokracie.	Odpověď i na otázky kladené učitelem	Politické ideologie - totalitarismus, autoritářství, demokracie	Výukové metody: výklad, dialog Organizační formy: hromadné vyučování	MV: nezaznamenan KK: komunikativní, k učení, občanská
2 výukové jednotky	Žák provede rozbor politického vývoje na Korejském poloostrově.	Kontrola pracovního listu: Dějiny Koreje	Vývoj Severní a Jižní Koreje	Výukové metody: výklad, práce s pracovním listem, dialog, diskuze Organizační formy: hromadné vyučování, samostatná práce	MV: Dějepis, Geografie KK: komunikativní, k řešení problémů, k učení

2 výukové jednotky	Žák na základě shlédnutého dokumentu zhodnotí život občana KLTR s občanem KR.	Diskuze	Severní Korea – zoufalá či spící (dokumentární film)	Výukové metody: diskuze Organizační formy: hromadné vyučování	MV: Dějepis, Geografie KK: sociální a personální, komunikativní
1 výuková jednotka	Viz kolonka: Programový cíl	Písemný test	Souhrnný didaktický test	Výukové metody: písemné práce Organizační formy: Samostatná práce	MV: Dějepis, Geografie KK: k učení

Návrh časově – tématického plánu rozpracovává téma Komparace politického vývoje KLTR a Korejské republiky do šesti výukových jednotek (jedna výuková jednotka = 45 minut). U každé výukové jednotky je definován výukový cíl, kterého má být v rámci výuky dosaženo. Tabulka uvádí i možné způsoby kontroly, jimiž lze ověřit dosažení výukových cílů, učivo jednotlivých výukových jednotek, mezipředmětové vztahy a klíčové kompetence. „S ohledem na domácí obecně – pedagogické zázemí jsou klíčové kompetence definovány jako soubory vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj jedince, jeho aktivní zapojení do společnosti a budoucí uplatnění v životě.“²²⁸ V časově – tématickém plánu jsou uvedeny příklady klíčových kompetencí, k jejichž utváření dané učivo a výchovné a vzdělávací strategie směřují.

V záhlaví tabulky jsme také uvedli souhrnný programový cíl daného tématického celku a způsob ověření, kterým zjistíme, zda byly všechny dílčí výukové cíle jednotlivých výukových jednotek splněny.

²²⁸ Klíčové kompetence. [online]. Národní ústav odborného vzdělávání [citováno 1.02. 2014]. Dostupné z WWW: < <http://www.nuov.cz/kurikulum/klicove-kompetence-1>>.

6.3 NÁVRHY ZPŮSOBŮ OVĚŘENÍ VÝUKOVÝCH CÍLŮ

Tato kapitola pojednává o konkrétních způsobech ověření výukových cílů, jež jsou uvedeny v časově – tématickém plánu. Důležité je prvotní osvojení a porozumění pojmů totalitarismus a autoritářství. Dále je žák seznámen s dějinami Koreje a současnou politickou a ekonomickou situací v KLR a Korejské republice.

Výuková jednotka č. 1

Učivo: Politické ideologie - totalitarismus, autoritářství, demokracie

Výukový cíl: Žák vlastními slovy objasní pojmy totalitarismus, autoritářství, demokracie.

Způsob ověření výukového cíle: Otázky kladené učitelem

Otázky jsou kladeny žákům hromadně na konci hodiny. Učitel tímto způsobem zjistí, jaké informace si žáci zapamatovali a zda porozuměli jeho výkladu. Příklady otázek:

- 1) Objasni pojmy autoritářství, totalitarismus a demokracie.
- 2) Vyjmenuj principy demokratického systému.
- 3) Charakterizuj rysy totalitního režimu dle C. J. Friedricha a Z. Brzezinského.
- 4) Jaký je rozdíl mezi ideologií autoritářství a totalitarismus?
- 5) Uveď příklady zemí, v nichž panuje (panoval) totalitní, autoritářský a demokratický režim.

Výuková jednotka č. 2 – 3

Učivo: Vývoj Severní a Jižní Koreje

Výukový cíl: Žák provede rozbor politického vývoje na Korejském poloostrově.

Způsob ověření výukového cíle: Pracovní list Dějiny Koreje

Během výuky učitel spolupracuje s materiály (viz Příloha č. 1), které slouží k znázornění a přiblížení učiva. Pracovní list žák vypracuje během výkladu učitele a v závěru hodiny je provedena jeho kontrola sloužící k zopakování daného učiva.

Pracovní list: Dějiny Koreje

a) Doplň vynechaná slova:

První státy (v širším smyslu slova) vznikly v průběhu 1. století př. n. l. V následujících staletích se zde vytvořila „ Tři království“ – Postupem času z nich byl vytvořen pouze jeden celek – – odtud pravděpodobně pochází název celé této země.

Až do 19. století byla Korea od ostatních zemí izolovaná a odmítala všechny požadavky západních mocností o navázání obchodních styků. Izolace byla roku 1876 ukončena – Korea podepsala obchodní smlouvu s Japonskem. Tímto aktem se postupně otevřela celému světu.

Na začátku 20. století probíhal boj o nadvládu nad Korejským poloostrovem. Soutěžily mezi sebou 3 světové velmoci:

Po několika letech, kdy Korejský poloostrov čelil četným invazím, vnitřním rozbrojům a vzpourám roku Japonsko anektovalo Koreu. Na konci japonské okupace se nenašla žádná oblast korejského života, kterého by se japonská okupace nedotkla. Již od začátku zde byl vybudován vojensko – policejní režim. V roce 1919 se uskutečnilo nenásilné hnutí jako protest proti japonské okupaci a odpor trval až do osvobození v roce 1945.

V roce 1948 se Korea rozdělila podle rovnoběžky na komunistickou Severní Koreu a demokratickou Jižní Koreu. Napětí mezi oběma státy vyústilo roku v Korejskou válku, která měla na svědomí smrt milionů Korejců. Boje skončily roku a bylo vytvořeno korejské, ale obě země jsou stále formálně ve válečném stavu.

b) Zatrhni správné odpovědi

Severní Korea

Oficiální název: *Korejská lidově demokratická republika / Korejská demokratická republika*

Hlavní město: *Soul/ Pchjongjang*

Státní vlajka:

Obrázek 1. Vlajka (Vlajky světů, [online])²²⁹

Obrázek 2. Vlajka (Vlajky.com, [online])²³⁰

Současný prezident:

Obrázek 3. Kim Čong – il (novinky.cz, [online])²³¹

Obrázek 4. Kim Čong – un (novinky.cz, [online])²³²

Hospodářsky zaostalý stát se státem řízenou ekonomikou. *Nedostatek/ nadbytek* energetických zdrojů. *Vysoká/ nízká* životní úroveň obyvatelstva. Velké výdaje na *armádu/ vzdělání/ zbraně*. Rozvinutý jaderný program. Vládní stranou je komunistická Korejská strana práce, státní ideologií je *Čučche/ konfucianismus*.

Jižní Korea:

Oficiální název: *Republika Koreje/ Korejská republika*

Hlavní město: *Pchjongjang/ Soul*

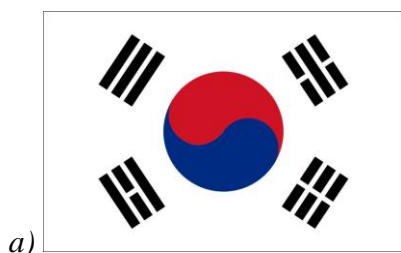
²²⁹ *Vlajka*. [online]. Vlajky světů [citováno 09. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://vlajky.yin.cz/s/severni-korea/>>.

²³⁰ *Vlajka*. [online]. vlajky.com [citováno 09. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlajky.com/cs/vlajky-a-prislušenství/statní-vlajky-3/korejska-republika-statni-vlajka-544.html>>.

²³¹ *Kim Čong – il*. [online]. novinky.cz [citováno 09. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/zahranicni/svet/254388-prace-kim-cong-ila-jsme-si-vazili-kondolovala-kscm-dokldr.html>>.

²³² *Kim Čong – un*. [online]. novinky.cz [citováno 09. 03. 2014]. Dostupné z WWW:<<http://www.novinky.cz/zahranicni/svet/253914-zemrel-vudce-severni-koreje-kim-cong-il.html>>.

Státní vlajka:

Obrázek 5. Vlajka(vlajky.com, [online])²³³

Obrázek 6. Vlajka (Vlajky světů, [online])²³⁴

Současný prezident:

Obrázek 7. Roh Moo – hyun (biography.com, [online])²³⁵

Obrázek 8. Pak Kun – hje (ct24, [online])²³⁶

Hospodářsky vyspělý stát s tržní ekonomikou, světově významnou. *Demokratická / totalitní vláda. Patří/ nepatří* mezi asijské tygry (skupiny nově industrializovaných asijských zemí s rychlým hospodářským růstem). V ekonomické oblasti Jižní Korea zaznamenala rapidní růst, co se týče politického vývoje – ten byl o poznání méně lineární. Období *autoritativních/ totalitních* vlád byla přerušována po dlouhou dobu neúspěšnými demokratickými vzepětími části populace. V současné době však Jižní Koreu *řadíme/ neřadíme* mezi demokratické státy s pluralitním parlamentním systémem.

²³³ Vlajka. [online]. vlajky.com [citováno 09. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlajky.com/cs/vlajky-a-prislusenstvi/statni-vlajky-3/korejska-republika-statni-vlajka-544.html>>.

²³⁴ Vlajka. [online]. Vlajky světů [citováno 09. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://vlajky.yin.cz/s/severni-korea/>>.

²³⁵ Roh Moo – hyun. [online]. biography.com [citováno 09. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://vlajky.yin.cz/c/cina/>>.

²³⁶ Pak Kun – hje. [online]. ct24 [citováno 09. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/208300-jihokorejska-prezidentka-podava-pomocnou-ruku-severni-koreji/>>.

c) Na základě výkladu učitele uveď charakteristické rysy totalitarismu v KLTR. (Jako vzor použij klasifikaci totalitního režimu C. J. Friedricha a Z. Brzezinského):

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

d) Na základě výkladu učitele uveď charakterické rysy autoritářství Korejské republiky v letech 1948 – 1988:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(Zdroj: Diplomová práce – kapitola 3,4)

Výuková jednotka č. 4 – 5

Učivo: Severní Korea – zoufalá či spící (dokumentární film)

Výukový cíl: Žák na základě shlédnutého dokumentu zhodnotí život občana KLTR s občanem KR.

Způsob ověření výukového cíle: Diskuze

Diskuze probíhá po ukončení dokumentárního filmu, jež se zabývá životem občanů KLTR. Autorům tohoto dokumentu se podařilo natočit rozhovory s obyčejnými lékaři,

učiteli, studenty i vojáky.²³⁷ Jedná se o návrh řízené diskuze, ke které podáváme příklady diskusních témat:

- 1) Lékařská péče v KLTR – podmínky, příčiny, důsledky
- 2) Kultura v KLTR
- 3) Uprchlíctví z KLTR
- 4) Život studentů v KLTR
- 5) Rozdíly životní úrovně mezi Severní a Jižní Koreou

Výuková jednotka č. 5

Učivo: Didaktický test

Výukový cíl: viz kolonka: programový cíl

Způsob ověření výukového cíle: Písemný test

Souhrnný didaktický test slouží k zhodnocení programového výukového cíle, slouží jako zpětná vazba pro žáky i učitele. Písemný test neověřuje pouze množství informací, jež si žáci osvojili, ale snaží se ověřit, zda žák dokáže spojit jednotlivé poznatky a znalosti do širších souvislostí.

Didaktický test: Komparace politického vývoje KLTR a KR

- 1) Definuj pojem totalitarismus, uveď jeho charakteristické prvky a země, ve kterých tento režim panuje/ panoval.
- 2) Definuj pojem autoritářství, uveď jeho charakteristické prvky a země, ve kterých tento režim panuje/ panoval.
- 3) Stručně objasni politický vývoj na Korejském poloostrově po roce 1945.
- 4) Vyjmenuj důležité osobnosti politické scény v Severní i Jižní Koreji. (alespoň 3)
- 5) Porovnej život v Severní Koreji s životem v Jižní Koreji.

²³⁷ Severní Korea – zoufalá či klamající [online]. ceskatelevize.cz [citováno 1. 02. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10084584100-severni-korea-zoufala-ci-klamajici/20638253309/>>.

V rámci této kapitoly je aplikováno téma Komparace politického vývoje v KLR a Korejské republice do pedagogické praxe. Nejdříve bylo téma vymezeno do jednotlivých vzdělávacích oblastí či průřezových témat v rámci Rámcových vzdělávacích programů, posléze jsme jej aplikovali do Rámcového vzdělávacího programu pro gymnaziální vzdělávání.

Dané téma jsme zakotvili do 4. ročníků v rámci předmětu Občanský a společenskovědní základ, jež spadá pod vzdělávací oblast Člověk a společnost. Dále jsme navrhli časově – tématický plán, jež obsahuje programový cíl, dílčí cíle a s nimi spojené učivo, metody i návrhy způsobů ověření, zda bylo výukových cílů dosaženo. Mezi kompetence, které budou v rámci výuky rozvíjeny, řadíme kompetence k učení, sociální a personální, komunikativní, občanská a kompetence k řešení problémů.

Jelikož se jedná o aktuální téma, domníváme se, že bude žáky motivovat k dalšímu zájmu o současném dění nejen v rámci České republiky, ale i ve světě.

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce je komparace politického vývoje Korejské republiky a Korejské lidově demokratické republiky. Lze konstatovat, že v daném rozsahu je cíl práce vzhledem k dostupné literatuře a internetovým zdrojům, jež byly při zpracování použity, naplněn.

Tato diplomová práce je rozdělena do šesti hlavních kapitol. V první kapitole je vymezen pojem totalitarismus a jeho základní znaky. Jsou zde uvedeny i teoretická východiska jednotlivých politologů, jež se zabývali konceptem totalitarismu, a jejich srovnání.

Druhá kapitola je zaměřena na definování pojmu autoritářství. Obsahuje jednotlivé typologie autoritářských režimů a jejich typické rysy. Dále se kapitola zaměřuje na komparaci totalitních a autoritářských režimů

Třetí kapitola se zabývá politicko – geografickou charakteristikou Korejské republiky a Korejské lidově demokratické republiky. Tato kapitola se soustředí na politický vývoj v Jižní a Severní Koreji, politický systém obou států a charakteristiku vlád jednotlivých panovníků.

Čtvrtá kapitola se věnuje dějinám Korejského poloostrova. O ovládnutí poloostrova soupeřilo mnoho velmocí, což následně ovlivnilo vznik a vývoj jednotlivých státních útvarů. V současné době na Korejském poloostrově spolu sousedí dva státy, Korejská republika a Korejská lidově demokratická republika, které jsou ideologicky zcela odlišné.

Pátá kapitola se soustředí na vztah mezi Korejskou republikou a Korejskou lidově demokratickou republikou. Věnuje se vývoji vztahu mezi státy a zahraniční politice jednotlivých jihokorejských prezidentů. Kapitola se také snaží stanovit možné budoucí koncepty ve vztahu mezi Severní a Jižní Koreou.

Šestá kapitola se věnuje pedagogické aplikaci daného tématu do výuky. Pozornost je věnována jednotlivým vzdělávacím oblastem, oborům a tématickým okruhům, do kterých je možné téma Komparace politického vývoje Korejské republiky a KLRD aplikovat. Téma je velmi široké, a proto je možné jej využít ve vícero předmětech. Mezi nejvhodnější byly zvoleny předměty Dějepis, Výchova k občanství (Občanský a společenskovední základ) a Zeměpis (Geografie). Dále je také zapotřebí zmínit i průřezová témata Výchova demokratického občana a Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech. Kapitola obsahuje i návrh časově – tématického

plánu, který je možné zařadit do Školního vzdělávacího programu pro gymnázia, návrh pracovního listu, návrhy k možným diskuzím a zadání k písemnému testu.

Uchopení problematiky současného politického vývoje na Korejském poloostrově je značně obtížné, protože tento proces ještě nebyl ukončen. Z tohoto důvodu jsou zohledněny údaje známé před ukončením této práce.

SEZNAM ZKRATEK

CIA – Ústřední zpravodajská služba

ČLR – Čínská lidová republika

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

G20 – skupina největších ekonomik světa

KCIA – Korejská národní bezpečnostní agentura

KLDR – Korejská lidově demokratická republika

KSP – Korejská strana práce

OSN – Organizace spojených národů

RVP – Rámcový vzdělávací program

RVP GV – Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní školy

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

USA – Spojené státy americké

ÚV KS – Ústřední výbor Komunistické strany v Číně

PRAMENY A LITERATURA

- ARENDRT, H. *Původ totalitarismu*. Praha: Oikoymenh, 1996. 679 s. ISBN 80 – 86005 – 13 – 5
- ARON, R. *Demokracie a totalitarismus*. Brno: Atlantis, 1993, 224 s. ISBN 80 – 71080 – 64 0
- BACH, M. *Severní Korea a koncepty totalitních režimů*. Brno: Masarykova Univerzita – bakalářská práce, 2005
- BALÍK, S. *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*. Praha: Dokořán, 2004. 166 s. ISBN 80 – 86569 – 89 – 6
- BALÍK, S. *Mezi demokracií a totalitarismem*. Brno: Masarykova Univerzita – diplomová práce. 2000
- BLINKA, J. *Fenomén severokorejského uprchlictví se zaměřením na vztahy mezi KLLDR a USA*. Brno: Masarykova Univerzita, 2001
- BUDIL, I. *Totalitarismus*. Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2005. 147 s. ISBN 80 – 87025 – 03 – 2
- BUZO, Adrian. *Partyzánská dynastie: politika a vedení Severní Koreje*. Praha: BB art, 2003. 343 s. ISBN 80 – 7341 – 118 – 0
- CATCHPOLE, B. *Korejská válka*. Praha: BB art, 2003. 347 s. ISBN 80 – 87025 – 03 – 2
- CUMINGS, B. *North Korea: Another Country*. Washington: Amazon, 2008. 265 s.
- ČERMÁK, V. *Otázka demokracie I. Demokracie a totalitarismus*. Praha: Academia. 256 s. ISBN 80 – 7182 – 006 – 7
- DOČKÁLEK, J. *Severní Korea – analýza hrozeb a motivů*. Brno: Masarykova Univerzita, 2001
- DOČKÁLEK, J. *Severní Korea – analýza hrozeb a motivů*. Brno: Masarykova Univerzita – bakalářská práce, 2001
- ECKERT, CARTER, J. *Dějiny Koreje*. Praha: Lidové noviny, 2001. 387 s. ISBN 80 – 82,+ - 411 – 4
- FRANKOVÁ, M. *Autoritářské režimy*. Olomouc: Univerzita Palackého – diplomová práce, 2010
- HOGARTG, K. *South Korea's Sunshine Policy, Reciprocity and Nationhood*. Canterbury: Royal Antropological Institute, 2012
- HUNG, S. *Korea včera a dnes*. Praha: Svoboda, 1952. 227 s.

- CHUNG, Ch. *Democratization in South Korea and Inter-Korean Relations. Pacific Affairs.* Canada: University of British Columbia, 2003
- JACKSON, R. *Letecká válka nad Koreou.* Praha: Vašut, 1999. 175 s. ISBN 80 – 7236 – 112 – 0
- JANOŠ, J. *Dokonale utajená Korea.* Praha: Libry, 1997. 187 s. ISBN 80 – 85983 – 26 – 5
- KALVODA, J. *Studená válka 1946 – 1989.* Kladno: nakladatelství Dílo, 2001. 242 s.
- KOŠTÁK, V. *Korejská lidově demokratická republika.* Praha: ČTK – Pressfoto, 1979. 163 s.
- KRÁLÍK, K. *Korejský model rozvoje – možná inspirace pro africké země?.* Olomouc: Univerzita Palackého – diplomová práce, 2013
- KUBÍČEK, Š. *Vývoj Severní a Jižní Koreje po druhé světové válce s ohledem na možná řešení současné situace.* Olomouc: Univerzita Palackého – bakalářská práce, 2012
- LOWENSTEINOVÁ, M. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje.* Praha: Libry, 2006
- Musílek, K. *Přechod k demokracii v Jižní Koreji.* Brno: Masarykova Univerzita – bakalářská práce, 2005
- NEHYBA, P. *Proměna americké zahraniční politiky vůči KLR v 90. letech 20. století.* Brno: Masarykova Univerzita, 2009
- OSTREJŠOVÁ, A. *Zahraniční politika Jižní Koreje vůči Severní Koreji po roce 1989.* Brno: Masarykova Univerzita – bakalářská práce, 2012
- POLACK, J., Lee CH. *Preparing for Korean Unification: Scenarios and Implications.* Washington D.C.: RAND, 1999
- ŘÍCHOVÁ, B. *Komparace politických systémů.* Praha: VŠE Praha, 1999. 278 s. ISBN 80 – 7079 – 994 – 3
- SARTORI, G. *Teória demokracie.* Bratislava: ARCHA, 1993. 512 s. ISBN 80 – 8226 – 049 – 5
- ŠTĚPÁNKOVÁ, J. *Původ a vývoj totalitarismu.* Brno: Masarykova Univerzita – bakalářská práce, 2011
- VISINGR, L. *Nedemokratické režimy: Korejská lidově demokratická republika.* Brno: Masarykova Univerzita – seminární práce, 2005

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

BALÍK, S. *Totalitní a autoritativní režimy*. [online]. digilib.phil.muni.cz [citováno 26.12. 2013]. Dostupné z

WWW: <http://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/102299/C_Historica_54-2007-1_5.pdf>.

BÁRTÍK, T. *Korejská válka (1950 – 1953)*. [online]. valka.cz [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: http://www.valka.cz/clanek_12.html

BÍLÝ, M. *Severokorejský jaderný test a nové zbraně*. [online]. diplomaticaffairs.eu [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.diplomaticaffairs.eu/severokorejsky-jaderny-test-a-nove-zbrane/>

BLAŽEK, P. *Teorie totalitarismu a koncept radikální proměny venkova*. [online]. wwwold.pef.czu.cz. [citováno 15.09. 2013]. Dostupné z WWW: <http://wwwold.pef.czu.cz/kolektivizace/documents/totalitarismus.pdf>

Cenzura internetu v KLDK a KR. [online]. jiznikorea.eu [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.jiznikorea.eu/post/Cenzura-internetu-v-Koreji.aspx>

DOBEŠ, J. *Totalitarismus mezi ideologií a teorií*. [online]. Studie a eseje [citováno 15.09. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.dejinyteoriekritika.cz/Modules/ViewDocument.aspx?Did=137>>.

HOLLMAN, V. *Kdo byl Park Chung Hee*. [online]. válka.cz. [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: http://www.valka.cz/clanek_13374.html

Charta OSN. [online]. osn.cz [citováno 20.03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>>.

CHENG, T. *Changes and Prospects of the Inter – Korea nand Cross – Strait Relations*. [online]. Center for Security Studies [citováno 01. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.mcsstw.org/web/content.php?PID=4&Nid=670>>.

CHUNG – IN, M. *The Sunshine Policy and The Korean Summit*. [online]. East Asian Review [citováno 01. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.ieas.or.kr/vol12_4/12_4_1.pdf>.

Jihokorejská prezidentka podává pomocnou ruku Severní Koreji. [online]. ct24.svet. [citováno 01. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/208300-jihokorejska-prezidentka-podava-pomocnou-ruku-severni-koreji/>>.

Jihokorejský autoritativní režim v 60. a 70. letech. [online]. Global Politics. [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.globalpolitics.cz/studie/jihokorejsky-rezim>>.

Jižní Korea. [online]. Regionální geografie. [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://geo-asie.upol.cz/index.php?page=jizni-korea>>.

Kim Čong – il. [online]. aktualne.centrum.cz [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://wiki.aktualne.centrum.cz/kim-cong-il/>>.

Kim Čong – il. [online]. novinky.cz [citováno 09. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/zahranicni/svet/254388-prace-kim-cong-ila-jsme-si-vazili-kondolovala-kscm-do-klldr.html>>.

Kim Čong – un. [online]. novinky.cz [citováno 09. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/zahranicni/svet/253914-zemrel-vudce-severni-koreje-kim-cong-il.html>>.

Kim Čong – un. [online]. novinky.cz [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://tema.novinky.cz/kim-cong-un>>.

Kim Čong – un. [online]. themensplace.cz [citováno 09. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://themensplace.wordpress.com/2013/04/18/top-10-examples-that-insult-culture-of-man-2nd-place/>>.

KIM NAM, CH. *The Roh Moo Hyun Government's Policy Toward North Korea*. [online]. East – West Center Working Papers [citováno 01. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.eastwestcenter.org/sites/default/files/private/PSwp011.pdf>>.

KLDR drží statisíce vězňů v otrockých podmínkách koncentračních táborů. [online]. idnes.cz [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/klldr-drzi-vezne-v-otrockych-podminkach-v-koncentracnich-taborech-pym/zahranicni.aspx?c=A110503_215653_zahranicni_brm>.

KLDR je ochotna jednat o jaderném odzbrojení, uvedla to v Moskvě. [online]. novinky.cz [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/zahranicni/svet/306995-klldr-je-ochotna-jednat-o-jadernem-odzbrojeni-uedla-to-v-moskve.html>>.

KLDR provedla tři jaderné testy, nyní hrozí preventivním útokem. [online]. ceskenoviny.cz [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/profil-klldr-provedla-tri-jaderne-testy-nyni-hrozi-preventivnim-utokem/910576>>.

KLDR se vzdává plánované ekonomiky. [online]. vlastnihlavou.cz [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlastnihlavou.cz/klldr-se-vzdava-planovane-ekonomiky/>>.

Klíčové kompetence. [online]. Národní ústav odborného vzdělávání [citováno 01.02. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.nuov.cz/kurikulum/klicove-kompetence-1>>.

Korejská lidově demokratická republika – armáda KLCDR. [online]. problemyklldr.webnode.cz [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://problemyklldr.webnode.cz/armada-klldr/>>.

Korejská lidově demokratická republika – koncentrační tábory. [online]. problemykldr.webnode.cz [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://problemykldr.webnode.cz/koncentracni-tabory/>>.

Korejská lidově demokratická republika – zbraně hromadného ničení. [online]. problemykldr.webnode.cz [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://problemykldr.webnode.cz/zbrane-hromadneho-niceni/>>.

Korejská lidově demokratická republika. [online]. [Novinky.cz](http://tema.novinky.cz) [citováno 10.09 2013]. Dostupné z WWW: <<http://tema.novinky.cz/korejska-lidove-demokraticka-republika>>.

Korejská republika. [online]. [BusinessInfo.cz](http://www.businessinfo.cz) [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/korejska-republika.html>>.

Korejská republika. [online]. [novinky.cz](http://tema.novinky.cz) [citováno 26.12. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://tema.novinky.cz/korejska-republika>>.

Korejská republika: Investiční klima [online]. [BusinessInfo.cz](http://www.businessinfo.cz) [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/korejska-republika.html>>.

Korejská válka – první válečný konflikt studené války. [online]. [ceskatelevize.cz](http://www.ceskatelevize.cz) [citováno 21.02. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/19862-korejska-valka-prvni-valecny-konflikt-studene-valky/>>.

KUBÁT, M. *Nedemokratické politické režimy.* [online]. kap.zcu.cz [citováno 15.09 2013]. Dostupné z WWW: <www.kap.zcu.cz/index.php?soubor_id=1336>.

KUCHAŘOVÁ, P. *Minulost a budoucnost šestistranných rozhovorů.* [online]. kldr2011.blog.cz [citováno 1. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://kldr2011.blog.cz/1111/minulost-a-budoucnost-sestistrannych-rozhovoru>>.

KVASNIČKA, M. *Vítejte v KLCDR, soudruzi z ČR.* [online]. kultura21.cz [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.kultura21.cz/film/829-vitejte-v-kldr-soudruzi-z-r>>

KYUNG – SUK, CH. *The Future of the Sunshine Policy: Strategies for Survival.* [online]. [East Asian Review](http://www.ieas.or.kr) [citováno 01. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.ieas.or.kr/vol14_4/14_4_1.pdf>.

Mapa Korejského poloostrova. [online]. [Socio – Economics History](http://socioeconomyhistory.wordpress.com). [citováno 09. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://socioeconomyhistory.wordpress.com/2013/04/13/the-korean-crisis-washingtons-hidden-agenda/>>.

Mocenská čistka v KLCDR. [online]. lidovky.cz [citováno 12.02. 2014]. Dostupné z WWW: <http://www.lidovky.cz/mocenska-cistka-v-kldr-komu-vadil-kim-cong-unuv-stryc-p0j-/zpravy-svet.aspx?c=A131208_184236_ln_zahranici_msl>.

Mocný strýc Kim Čong – una už byl zřejmě popraven. [online]. denik.cz [citováno 12.02. 2014]. Dostupné z WWW: < http://www.denik.cz/ze_sveta/mocny-stryc-kim-cong-una-uz-byl-zrejme-popraven-20131210.html >.

MUSÍLEK, K. *Přechod k demokracii v Jižní Koreji – teoretické uchopení s důrazem na roli masové mobilizace v procesu tranzice.* [online].jiznikorea.eu [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: < <http://zpravy.jiznikorea.eu/post/Prechod-k-demokracii-v-Jizni-Koreji-e28093-teoreticke-uchopeni-s-durazem-na-rolu-masove-mobilizace-v-procesu-tranzice.aspx> >.

MYKLÍN, M. *Nová korejská krize: vážnější než ta předtím?* [online] sekuritaci.cz [citováno 03. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.sekuritaci.cz/nova-korejska-krize-vaznejsi-nez-predchozi/>>.

„Osa zla“ zůstává po pěti letech stále neporažena. [online]. idnes.cz [citováno 1. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/osa-zla-zustava-po-peti-letech-stale-neporazena-f5k-/zahranicni.aspx?c=A070129_103229_zahranicni_ad>.

Overview of U.S. Detainees in North Korea . [online]. The National Committee on North Korea [citováno 1. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.ncnk.org/>>.

Pak Kun – hje. [online]. ct24 [citováno 09. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/208300-jihokorejska-prezidentka-podava-pomocnou-ruku-severni-koreji/>>.

Pak Kun – hje. [online]. idnes.cz [citováno 09. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/jihokorejska-prezidentka-chce-jednat-s-kldr-fex/zahranicni.aspx?c=A121220_150540_zahranicni_tss>.

Prezidentkou Jižní Koreje se poprvé stala žena. [online]. ct.cz [citováno 20.03. 2014]. Dostupné z WWW: < <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/208097-prezidentkou-jizni-koreje-se-poprve-stala-zena/?mobileRedirect=off>>.

Problematika sporu Severní a Jižní Koreji [online]. vseozemi.cz [citováno 11.11. 2013]. Dostupné z WWW: < <http://www.zemepisnyweb.estranky.cz/clanky/zemepis/problematika-severni-a-jizni-koreje/problematika-sporu-severni-a-jizni-korei.html> >.

PŘEVŘÁTIL, R. *Korejský poloostrov: budoucnost geopolitického uzlu.* [online]. binghamton.edu [citováno 03. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www2.binghamton.edu/fbc/commentaries/archive-2012/338cz.htm> >.

Rámcové vzdělávací programy. [online]. Národní ústav pro vzdělávání [citováno 1.02. 2014]. Dostupné z WWW: < <http://www.nuv.cz/ramcove-vzdelavaci-programy>>.

Roh Moo – hyun. [online]. biography.com [citováno 09. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://vlajky.yin.cz/c/cina/>>.

Severní Korea. [online]. hledas.cz [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://referaty.hledas.cz/referat/20056/15/severni-korea>>.

Severní Korea: Očekávaný vývoj v teritoriu. [online]. BusinessInfo.cz [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/korea-severni-kladr-ocekavany-vyvoj-v-teritoriu-18373.html>>.

Severní Korea – zoufalá či klamající [online]. ceskatelevize.cz [citováno 01. 02. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10084584100-severni-korea-zoufala-ci-klamajici/20638253309/>>.

Severokorejská média: Vůdce Kim Čong – il je mrtev. [online]. ceskatelevize.cz [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: [http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/157480-severokorejska-media-vudce-kim-cong-il-je-mrtev/Sungshin Women's University](http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/157480-severokorejska-media-vudce-kim-cong-il-je-mrtev/Sungshin%20Women's%20University), [citováno 1. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://web.sungshin.ac.kr>>.

TELIČKA, M. *Severní Korea: Temnota komunistické země.* [online]. stopplusjednicka.cz [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.stopplusjednicka.cz/severni-korea-temnota-komunisticke-zeme>>.

The Lee Myung – bak Government's North Korea Policy. [online]. A Study on its Historical and Theoretical Foundation [citováno 01. 12. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.kinu.or.kr/upload/neoboard/DATA05/suh.pdf>>.

V KLDŘ dochází k nečekané změně. Co odhalily satelity. [online]. Eurozpravy.cz [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://zahranicni.eurozpravy.cz/asie-a-australie/73022-v-kladr-dochazi-k-necekane-zmene-co-odhalily-satelity/>>.

V KLDŘ rostou tržiště. A také pracovní tábory, odhalily satelitní snímky. [online]. lidovky.cz [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.lidovky.cz/zlepsuje-se-situace-v-kladr-satelitni-snimky-ukazuji-nova-trziste-1c0/zpravy-svet.aspx?c=A130703_163306_ln_zahranici_mtr>.

Vítejte v KLDŘ. [online]. Vítejte v KLDŘ [citováno 1.02. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.vitejevkladr.cz/>>.

Vlajka. [online]. Vlajky světů [citováno 09. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://vlajky.yin.cz/s/severni-korea/>>.

Vlajka. [online]. vlajky.com [citováno 09. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlajky.com/cs/vlajky-a-prislusenstvi/statni-vlajky-3/korejska-republika-statni-vlajka-544.html>>.

Vlajka Korejské republiky. [online]. asianstyle.cz [citováno 21. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.asianstyle.cz/kultura/5917-vlajka-jizni-koreje>>.

VLNAS, M. *Jižní Korea za vlády Park Chung – hee* [online]. jizni-korea.blogspot.cz [citováno 15.09. 2013]. Dostupné z WWW: < http://jizni-korea.blogspot.cz/2007_04_01_archive.html >.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech. [online]. rvp.cz [citováno 01.02. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/112/vychova-k-mysleni-v-evropskych-a-globalnich-souvislostech-i.-cast.html/>>.

Vývoj vztahů mezi ČLR a SSSR v průběhu studené války. [online]. edvard.blogz.cz [citováno 21.02. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://edvard.blogz.cz/category/skolni-prace/vyvoj-vztahu-mezi-clr-a-sssr-v-prubehu-studene-valky/> >.

WALLESTREI, I. *Korejský poloostrov: budoucnost geopolitického uzlu.* [online]. [blisty.cz](http://www.blisty.cz) [citováno 10.09. 2013]. Dostupné z WWW: < <http://www.blisty.cz/art/65365.html> >.

White Paper on Korean Unificatuon 1996 [online]. White papers [citováno 01. 12. 2013]. Dostupné z WWW: < <http://www.unikorea.go.kr/CmsWeb/viewPage.req?idx=PG0000000538> >.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha číslo 1: Materiály pro výukovou jednotku č. 2 a 3

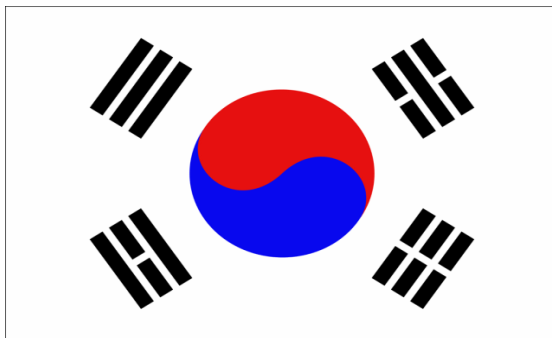
Obrázek 9. Mapa Korejského poloostrova (Socio-Economics History, [online])

Mapa zachycuje Korejský poloostrov rozdělený podél 38. rovnoběžky na Severní a Jižní Koreu.

Obrázek 10. Vlajka KDR (Soletasignum.cz, [online])

Vlajka KDR (obrázek č. 10) je tvořena červeným pozadím, modrými a bílými pruhy a pěticípou hvězdou uprostřed. Modré pruhy zde značí suverenitu, mír a přátelství a červená reprezentuje revoluční komunismus a vlastenectví. Bílá, tedy barva úzkých pruhů, je tradiční korejskou barvou pro čistotu a kulturu korejského lidu. Červená hvězda symbolizuje komunistickou filozofii země.²³⁸

Obrázek 11. Vlajka Korejské republiky (Stoplusjednicka.cz, [online])

Vlajka Korejské republiky (obrázek č. 11) má tři části: bílé pozadí, červeno – modrý Taegeuk (jednota protikladů, které tvoří vesmír – podobně jako Jing a Jang) v centru a čtyři černé trigamy v každém rohu vlajky. Bílé pozadí zde symbolizuje čistotu lidí. Taegeuk představuje původ všech věcí ve vesmíru a jsou v něm zobrazeny dva hlavní principy – negativní aspekt „Eum“ a pozitivní aspekt „Jang“, jež spolu tvoří dokonalou rovnováhu. Čtyři trigamy představují čtyři čínské filozofické představy o vesmíru: harmonii, symetrii, rovnováhu a oběh.²³⁹

²³⁸ *Vlajka Severní Koreje*. [online]. asianstyle.cz[citováno 21. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.asianstyle.cz/kultura/6044-vlajka-severni-koreje>>.

²³⁹ *Vlajka Korejské republiky*. [online]. asianstyle.cz[citováno 21. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.asianstyle.cz/kultura/5917-vlajka-jizni-koreje>>.

Obrázek 12. Kim Čong – un (Themensplace.com, [online])

Kim Čong – un je nejvyšším představitelem KLR, svoji funkci zastává od 29. prosince 2011. Je již třetím v dynastii Kimů v čele totalitní Severní Koreje.²⁴⁰

Obrázek 13. Pak Kun – hje (idnes.cz, [online])

Pak Kun – hje byla předsedkyní konzervativní Velké národní strany a v letech 1998 – 2012 byla členkou jihokorejského Národního shromáždění. Prezidentkou byla zvolena ve volbách, které se konaly 19. prosince 2012.²⁴¹

²⁴⁰ Kim Čong – un. [online]. novinky.cz [citováno 20.03. 2014]. Dostupné z WWW: < <http://tema.novinky.cz/kim-cong-un> >.

²⁴¹ Prezidentkou Jižní Koreje se poprvé stala žena. [online]. ct.cz [citováno 20.03. 2014]. Dostupné z WWW: < <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/208097-prezidentkou-jizni-koreje-se-poprve-stala-zena/?mobileRedirect=off> >.

Použité zdroje v příloze Materiály pro výukovou jednotku č. 2 a 3 :

Kim Čong – un. [online]. novinky.cz [citováno 20.03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://tema.novinky.cz/kim-cong-un> >.

Kim Čong – un. [online]. themensplace.cz [citováno 09. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://themensplace.wordpress.com/2013/04/18/top-10-examples-that-insult-culture-of-man-2nd-place/> >.

Mapa Korejského poloostrova. [online]. Socio – Economics History. [citováno 09. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://socioecohistory.wordpress.com/2013/04/13/the-korean-crisis-washingtons-hidden-agenda/> >.

Pak Kun – hje. [online]. idnes.cz [citováno 09. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/jihokorejska-prezidentka-chce-jednat-s-kldr-fex/zahranicni.aspx?c=A121220_150540_zahranicni_tss>.

Prezidentkou Jižní Koreje se poprvé stala žena. [online]. ct.cz [citováno 20.03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/208097-prezidentkou-jizni-koreje-se-poprve-stala-zena/?mobileRedirect=off>>.

Vlajka Korejské republiky. [online]. asianstyle.cz [citováno 21. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.asianstyle.cz/kultura/5917-vlajka-jizni-koreje> >.

Vlajka Korejské republiky. [online]. stoplusjednicka.cz [citováno 09. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.stoplusjednicka.cz/jizni-korea-ostrov-na-korejskem-poloostrove> >.

Vlajka KLDK. [online]. Soletasignum.cz [citováno 09. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.soletasignum.cz/vlajky-shop/produkt/vlajka-kldr> >.

Vlajka Severní Koreje. [online]. asianstyle.cz [citováno 21. 03. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.asianstyle.cz/kultura/6044-vlajka-severni-koreje> >.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Anna Vágnerová
Katedra:	Katedra společenských věd, PdF UP Olomouc
Vedoucí práce:	Mgr. David Hampl, Ph. D.
Rok obhajoby:	2014

Název práce:	Komparace politického vývoje KLDR a Korejské republiky
Název v angličtině:	The comparison of political development in DPRK and Korean Republic
Anotace práce:	Práce se zabývá politickým systémem v Korejské republice a Korejské lidově demokratické republice, jeho vývojem a srovnáním. Je zde obsažena charakteristika pojmů totalitarismus a autoritarismus. V dalších kapitolách je charakterizována politicko – geografická situace na Korejském poloostrově a její současný vývoj. Poslední kapitola se věnuje pedagogické aplikaci tohoto tématu do výuky.
Klíčová slova:	Korejská republika, Korejská lidově demokratická republika, totalitarismus, autoritarismus, konflikty, politický vývoj
Anotace v angličtině:	The thesis deals with the comparison of political development in DPRK and Korean republic. It contains the explanation of terms totalitarianism and authoritarianism. Next chapters deal with the political situation on Korean Peninsula and its development. The last chapter deals with pedagogic application of this thesis.
Klíčová slova v angličtině:	Totalitarianism, authoritarianism, Korean republic, DPRK, Democratic People´s Republic of Korea, conflicts, political development

Přílohy vázané v práci:	1. Materiály pro výukovou jednotku č. 2 a 3
Rozsah práce:	91 s.
Jazyk práce:	Čeština